

Deníky Karla Teigeho v Literárním archivu Památníku národního písemnictví v Praze*

Jan Wiendl

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Ústav české literatury a komparatistiky
jan.wiendl@ff.cuni.cz

SYNOPSIS

The Diaries of Karel Teige in the Literary Archive of the Museum of Czech Literature in Prague

The aim of these excerpts is to provide the professional public with a wide range of diary notes written in 1912–1925 by Karel Teige, a key figure of the Czech interwar artistic avant-garde. The collection focuses both on the ‘Prague’ writings, which reflect key historical moments during 1918 and 1919 from the personal perspective of the young, sensitive emerging intellectual, and on texts Teige wrote while vacationing in Neveklov that include his reflections on his own artistic activities, specifically in the field of the visual arts. He finds in these activities an expression not only of his artistic but also of his human existence, in spite of which he can often be seen to express a keen skepticism towards them. It is precisely this tension between the two attitudes that leads to the strongly reflective nature of the excerpts, as they gravitate more and more towards the fields of art criticism and art theory. The aspiring artist strives to formulate his dissatisfaction with his own work by drawing on concepts and insights from the contemporary and historical artistic context. Among other things, this tends to strengthen his theoretical knowledge, together with his ability to synthesize a wide range of cultural and artistic connections that are at the young Teige’s disposal. One might draw an apt comparison here to the young poet Šalda who entered the world of art criticism in the late 1880s and early 1890s — a move which may well have been, to use Šalda’s own expression, ‘per nefas’, but would result nonetheless in a truly essential model of art critique. Teige too found himself drawn in the late 1910s and early 1920s towards the field of art-critical reflection, and he too would come to formulate a unique model for the artistic avant-garde from the perspective of a theorist and organizer.

KLÍČOVÁ SLOVA / KEYWORDS

Karel Teige; deníky; česká umělecká avantgarda; 10. a 20. léta 20. století / Karel Teige; diaries; Czech artistic avant-garde; 1910s and 1920s.

DOI

<https://doi.org/10.14712/23366680.2019.2.11>

* Ediční příprava textu včetně komentářů a jmenného rejstříku vznikla za podpory projektu Kreativita a adaptabilita jako předpoklad úspěchu Evropy v propojeném světě reg. č.: CZ.02.1.01/0.0/0.0/16_019/0000734 financovaného z Evropského fondu pro regionální rozvoj. / The work was supported by the European Regional Development Fund-Project ‘Creativity and Adaptability as Conditions of the Success of Europe in an Interrelated World’ (No. CZ.02.1.01/0.0/0.0/16_019/0000734).

Soubor deníků Karla Teigeho z let 1912–1925 představuje unikátní sled zápisků, které si Teige s větší či menší pravidelností vedl od dětských do raně dospělých let, a to jako student pražského gymnázia v Křemencově ulici, posléze jako univerzitní posluchač a především coby začínající umělec, který přemýšlí o svých uměleckých aktivitách a o umění a jeho místě ve společnosti obecně.

Akvizice Památníku národního písemnictví zahrnuje prozatím patnáct ze šestnácti dochovaných sešitů různorodé velikosti a způsobu úpravy. První deníkový sešit z ledna až června 1912 je kupříkladu částečně ilustrovaný vlastními dětskými kresbami tuší a pastelkami, autor si zde hraje s razítky svého otce, archiváře a historika Josefa Teigeho, zaznamenává radosti dětského života, mluví o škole, příbuzných apod. Deník z roku 1914, který je fragmentem několika částečně poškozených listů, bez uvedení dat, nesytematicky zaznamenává události soukromého života, reflexe začínající světové války. Deník z roku 1915, školní linkovaný sešit, je psán z velké míry o prázdninách v Neveklově, kde rodina Josefa Teigeho vlastnila dům a kam rodiče s dětmi jezdili na letní byt. Karel zde popisuje venkovskou přírodu, zvláště se však zaměřuje na vlastní malířské pokusy, kterým se začíná o prázdninách věnovat soustavněji. Deníky z let 1916–1917, zpravidla ze školních měsíců, zaznamenávají jednak události ve škole, reagují na válečné zprávy, v hojně míře pak přinášejí četné zápisky z velice různorodé četby — knih a periodik, které Teige jako čtenář komentuje; stejně tak komentuje návštěvy koncertů a výstav, setkání se známými osobnostmi, jež tu potkává. Právě zde začínají deníky hrát zásadní roli jako dokumenty osobitého formování Teigeho výjimečné intelektuální a umělecké osobnosti v širším soudobém kulturním a uměleckém kontextu.

Deníky z let 1918–1919 jsou pak klíčové jako záznamy osobnostního a profesního dozrání. Přinášejí v systematicky reflektované podobě sérii zápisků, komentujících osobní život, především ale reflexe umělecké, umělecko-historické a společensko-politické. Teige komentuje jednak vlastní četbu, jednak uvažuje o uměleckých a teoretických podnětech; více a více se projevuje snaha vnést do vlastní zájmové edukace na poli moderního umění určitý systematický rámec, a to například v kritickém seznamování se s konkrétními domácími či zahraničními, zpravidla generačně vymezenými skupinami výtvarníků, zvláště generací domácích a zahraničních autorů narozených kolem roku 1875–1880, tedy generací uměleckých předchůdců, v Čechách zpravidla členů Osmý, Skupiny výtvarných umělců či Tvrdošíjných. Setkáváme se s doklady prvních aktivit na odborném poli, spočívajících jednak v rozvíjení kontaktů se zavedenými umělci (četné odkazy na setkání s Karlem a Josefem Čapkovými, S. K. Neumannem, Vlastislavem Hofmanem, Václavem Špálou aj.), jednak ve snaze proniknout do stávajících literárních a kulturních revuí, např. *Lípy Růženy Svobodové*, kde Teige debutoval jako prozaik, zvláště ale do Neumannova *Června* a od roku 1919 *Kmene*, stejně jako do zahraničních, především německých periodik typu *Die Aktion* či *Der Sturm*. Čteme tu rovněž o snahách založit skupinový generační časopis *Praha*, které svým způsobem vyústily do založení časopisu *Republika*, kam Teige a jeho nejbližší přátelé přispívali. Zápisky dále reflektují konec války a vznik samostatného Československa. Deníkové záznamy z těchto let jsou zároveň významným dokladem o formování Teigeho politické osobnosti, jeho citu pro sociální otázky a postupně politické radikalizaci v okruhu umělecké a politické levice. Torzo z deníku 1920, navazující na zápisky z let 1919, pak představuje unikátní sérii zápisků, v nichž

Teige reflektuje užší formování své části generace kolem časopisů *Ruch* a zvláště *Orfeus*; zaznamenává její postupné štěpení, jež posléze vyústilo do založení uměleckého svazu Devětsil. Vzhledem k tomu, že z rozličných důvodů není zachován kompletní archiv Devětsilu, představují Teigeho deníkové zápisky z let 1919 a 1920 — jak bude patrné z knižního vydání — zcela jedinečný historický dokument.

Svého druhu jsou pak cestovní deníky z let 1922 a 1924 z cest do Francie a Itálie, a zvláště pak deník z podzimu 1925 z cesty do Moskvy a Leningradu, kde Teige zaznamenává dojmy z této cesty, jíž se zúčastnil jako člen československé delegace. Popisuje — s obdivem, který se ovšem mnohdy paradoxně prolíná s prvky kritického záznamu — pobyt v Sovětském svazu, sdílí nadšení budovatelů sovětského státu, vykazuje ovšem také rysy utopismu, typické pro soudobé západní prokomunisticky založené návštěvníky země Sovětů.

Předkládaný výbor z deníkových zápisků z let 1918 a 1919 sleduje několik cílů. Předně představuje — ve shodě s majiteli autorských práv k dílu Karla Teigeho — první veřejnou prezentaci záměru vydat Teigeho juvenilní deníky formou knižní komentované kritické edice, na které se podílí Památník národního písemnictví, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy a nakladatelství Akropolis. Cílem je reprezentativní knižní publikace, plně využívající fondů PNP, a to jak literárních, tak výtvarných, v nichž je uloženo značné množství Teigeho juvenilních výtvarných prací, které ve svých denících hojně komentuje. Vydání publikace je plánováno na rok 2021, u příležitosti výročí jeho náhlého úmrtí, zapříčiněného štvanicí komunistické Státní bezpečnosti a bezskrupulózním tlakem oficiálních, stalinistických politických a kulturních periodik.

Cílem prezentované ediční ukázky je rovněž představit odborné veřejnosti různorodé polohy deníkových zápisků, a to jak „pražských“, reflektujících z osobité perspektivy formujícího se mladého senzitivního intelektuála klíčové dějinné okamžiky roku 1918 a 1919, tak „neveklovských“, prázdninových, kde Teige rozvíjí zejména úvahy nad svými uměleckými, především výtvarnými aktivitami. Spatřuje v nich smysl nejen své umělecké, ale i lidské existence, zároveň je k nim však často velice skeptický. Právě svár těchto postojů vede k silně reflexivní poloze zápisků, jež se více a více profilují a vyhraňují v umělecko-kritické a umělecko-teoretické rovině. Začínající umělec touží vystihnout pomocí pojmů a pochopením soudobého i historického uměleckého kontextu převažující nespokojenost se svými pracemi, což mimo jiné vede k posilování osobité teoretické průpravy a schopnosti abstrahovat široké penzum kulturních a uměleckých vazeb, jíž mladý Teige disponuje. Podobně jako mladý básník Šalda vstoupil na přelomu osmdesátých a devadesátých let 19. století do světa umělecké kritiky podle svých slov jaksí „per nefas“, aby ovšem poté vytvořil zcela zásadní umělecko-kritický model, podobně je i mladý výtvarník Teige na přelomu desátých a dvacátých let lákán představou vlastní umělecké tvorby a je spíše navzdory vlastnímu chtění vržen do oblasti umělecko-kritické reflexe, aby posléze dal jako teoretik a organizátor vzniknout jedinečnému avantgardnímu uměleckému modelu.

Dalším z cílů ediční ukázky je rovněž její „pilotní“ ráz ve vztahu ke koncepci edičního postupu. Jak zdůrazňuji v ediční poznámce, při přípravě textů a historických a kontextových komentářů jsem vycházel z určitého rysu, který považuji za typický pro texty Karla Teigeho, publikované v pozdějších desetiletích, jež se uchovaly v rozpětí rukopis — tištěná verze. Tedy že autor prokazatelně vycházel vstříc aktuálním

jazykovým normám, neutkvával na určité úrovni gramatického úzu a pečlivě připravoval své texty k publikaci. Zároveň se však v edici pokouším zachovat nezaměnitelný charakter těchto ryze osobních zápisků, jejichž publikaci autor zjevně nepředpokládal. Na pozadí tohoto ambivalentního východiska tak byla zvolena určitá pravidla pro ediční postup, která charakterizují v ediční poznámce. Cílem ukázky je tedy tento postup předložit k odborné diskusi, jakkoli je zřejmé, že se v souvislosti s finální ediční přípravou starších částí deníků bude ještě v drobných bodech proměňovat. Pokud jde o typ komentářů k deníkovým záznamům, volím v ukázce dva. Prvním je komentář v poznámce pod čarou, který upřesňuje např. bibliografické odkazy, vysvětluje kontextové vazby, komentuje a dopřesňuje mnohé soudobé historické narážky a souvislosti. Druhým je komentovaný jmenný rejstřík, přinášející základní biografické a profesní údaje u všech osobností, jejichž jména jsou v textu zmíněna, s výjimkou případů, kde je vlastní jméno obsaženo v názvu firmy, instituce apod. Tuto formu jsem zvolil proto, aby jednak odlehčila poznámkovému aparátu, a naopak vznikl větší prostor pro případně rozsáhlejší komentování role konkrétní osobnosti ve vztahu ke Karlu Teigemu. Je pochopitelné, že řada osobností (v ukázce např. divadelní ochotníci z Neveklova z let 1917–1918, jejichž představení mladý Teige o prázdninách režíroval, aktéři u jeho odvodového řízení apod.) není dosud přesně identifikována. Seznam těchto blíže obtížně identifikovatelných osob průběžně zpracováváme. Podobně sekundární literatura je prozatím uváděna v komentářích, nikoli v rámci samostatného oddílu, jak tomu bude v knižním vydání.

Z prezentovaných ukázek rovněž vyplývá zjevná systematickost a zároveň i cílená kompozice zápisků, v níž lze mimo jiné spatřovat samotné základy budoucí dualitní avantgardní koncepce, jak se vrcholně zformovala Teigeho klíčovou zásluhou zvláště v období poetismu — tedy světa „stavby“ a „básně“, konceptu vztahu „konstruktivismu“ a „poetismu“. To znamená na jedné straně vědomí pevného základu, opřené o systematickou přípravu, racionální přístup k tvorbě, jež se stává osou životní zkušenosti, takřka permanentní výzvy k tvůrčí práci a jejímu životnímu étosu, obrovský zájem o různorodou, a přesto systematicky budovanou edukaci, kritický živel, který nutí k mnohonásobným průzkumům umělecké i společenské reality, živý a sílící zájem o hospodářské a zvláště sociální a politické dění v mladé republice a v Evropě. A na druhé straně radost ze života, jeho pěna dní, veselý život s přáteli, hluboký obdiv ke krásné hudbě, jejíž silná, všeobsažná a nadmíru přitažlivá emoce je pro Teigeho tak obtížně vyslovitelná, okouzlení z četby poezie, nadšení po četbě silného prozaického textu, kontempace a kritické úvahy nad současnými domácími a zahraničními výtvarnými díly či divadelními představeními, radost nad povedenými pracemi svých přátel, první lásky, návštěvy velkolepých moderních i příměstských „bičifónů“, tedy prvních kinosálů, a radost z technicky dokonalých amerických filmových trháků, víra v sociální spravedlnost, víra v revoluci, která má vést člověka ke svobodě a hloubce prožitku života... Při četbě těchto mladistvých zápisků se nelze nedomýšlet formulací z prvních poetistických manifestů, které Teige za několik let poté koncipoval a které — mimo jiné také pro tuto prožitou opravdovost — tolik strhávaly jeho generační soupeřníky a činily z něho vpravdě původního, nadmíru obětavého a především uvěřitelného vůdce své části umělecké generace.

Příprava knižní edice deníků Karla Teigeho je prací, na které se podílí řada odborníků ze všech zmíněných institucí. Odpovědnou redakcí knižního vydání je pově-

řena za PNP Tereza Sudzinová, která se spolu s Tomášem Pavlíčkem účastní přípravy výchozí podoby textů deníků. Spolu s Jiřinou Fojtíkovou zároveň spolupracovala na elektronizaci deníkových textů, resp. částečného přepisu jejich částí, které pořídil v šedesátých letech Vratislav Effenberger. Na úvodní teoreticko-historické studii bude spolupracovat Josef Vojvodík z FF UK. Knižní realizaci, jejíž vydání je zamýšleno ve spolupráci PNP, FF UK a nakladatelství Akropolis, koordinuje Filip Tomáš. O odborné konzultace byli požádáni Polana Bregantová a Jiří Brabec.

Za dílčí odborné konzultace při přípravě této edice děkuji kolegům Ivanu Klimešovi, Vratislavu Doubkovi a Ivanu Šedivému z FF UK a Jiřímu Křesťanovi a Jakubu Šloufovi z Národního archivu; za konzultaci rodinných a dalších faktografických údajů děkuji paní Heleně Hilmerové a architektu Vladimíru Štulcovi.

OPEN
ACCESS

DUBEN 1918¹

4. čtvrtek

Tyto dny jsem hodně maloval, a sice oleje: Pán, [v originálu vynechané místo], Město, z nich Město je slušnější. Též některé kresby, jako Předměstí a Válcovna jsem vyrobil. Včera jsem mluvil s Fričem, především s Vaňkama.

6. sobota

Tyto dny mluvívám s Fričem a Wachsmannem na procházce. Nekreslím ani nepíšu nic; jenom ještě, tuším, především jsem ~~nakreslil~~ namaloval takovou mužskou hlavu akvarelem. Není to tak příšerné, ale je to jen experiment. V posledním Červnu je krásná kresba V. Hofmana; rovněž Kremličkova práce vypadá velmi hezky. Zrzavého Akrobaté se nevyjímají dobře — jsou jako brouci. Mimo to je tam krásný článek Hofmanův a pokračování románu Ch. Louis Philippa.² V poslední Lípě má Wachsmann krátkou kritickou poznámku o Dostojevském Hofmanově.³ Dnes jsem se — zároveň s Wachsmannem a Fričem — seznámil se S. K. Neumannem. ~~Mluvil~~ prostřednictvím Karla Čapka, jenž s ním šel a jehož jsem potka jsme potkali na Ferdinandově třídě.⁴ Mluvili jsme o Červnu — on říkal, Neumann,⁵ něco o kresbách, avšak nedověděl jsem se nic, vzal-li si něco mého. Jenom něco říkal o Myslivně;⁶ nevím však zcela nic určitého. Jsem zvědav, přijme-li něco. Rád bych ovšem byl.

12. pátek⁷

Včera jsem byl u Čapka se zeptati na rezultat s Neumannem — kvůli Červnu. Neumann mi vrátil z kreseb mu nabídnutých Strmilov — to je slabé, Městys — slušné, Dívka — pěkné, leč perem nevyjde tak jako křídou, Krajina — dobré. Vzal si pro Červen Myslivna — linoleum, slušné, Kostel v Oldřichovci — slabé, a V přístavu, malá

1 Zápisky jsou součástí školního linkovaného sešitu nadepsaného Deník, který obsahuje záznamy ze září až prosince 1917; tentýž sešit pak zahrnuje zápisky z roku 1918 (nadepsané „Karel Teige / Deník / 1918 / v Praze, Černá ulice 12a.“), a to z ledna až června.

2 Philippe, Charles-Louis: *Bubu z Montparnassu*. Román (česky 1919), zachycující život pařížského pasáka Mořice, jeho dívky Berty, prostitutek a jejich klientely, měl pro svůj sociální akcent a novátorský vyprávěcí postup velký vliv na mladou generaci básníků a umělců, jako byli Wolker, Nezval, Teige, E. F. Burian ad. V *Kmeni* v roce 1919 otiskne Teige na pokračování stať *Poznámky k Philippově románu* (Teige, Karel: *Poznámky k Philippově románu*. *Kmen* 3, 1919, č. 1, s. 2–4, 8. 5.; č. 10–11, s. 78–79, 24. 7.). Román vycházel před knižním uveřejněním na pokračování v prvním ročníku časopisu *Červen* (č. 1–19/20) v překladu Jaroslavy Vobrubové-Veselé.

3 Wachsmann, Alois: Vlastislav Hofman: F. M. Dostojevskij. Cyklus třiceti kreseb. *Lípa* 1, 1918, č. 26, s. 432.

4 Dnešní Národní třída v Praze.

5 V originálu za Neumannovým jménem nahoře přeškrtnutá čárka.

6 Teigeho linoryt *Myslivna* bude publikován v 17. čísle *Června*, s. 241 (7. listopadu 1918).

7 V originálu deníku vedle datace červeným akvarelem provedená čára a vlnovky spolu s datem 11. 4.

kresba, a Bělíci a Žebrák,⁸ podle oné, již mi v létě odmítli ze *Sturmu*,⁹ vlastně je to oboje podle kresbičky do *Knihy všeho*¹⁰ z února 1917 — dosti slušné. Nejlepší věci si ovšem nevybral.

Dnes, v pátek, jsem byl volán z latiny 2× za hodinu a dostal jsem dvě nedostatečný. Byl jsem ve výstavě *A přeče*¹¹ se sl. Minčí Garkischovou. Pak jsem měl rendez-vous se Štulcem. Poněvadž na procházce přšelo, rozhodli jsme se [přeškrtnuté nečitelné slovo] jít do kavárny v Reprezentačním domě.¹² Potkali jsme však Jendu Slavička a šli jsme — do [nečitelný znak] přeče. Jenda souhlasí se mnou v tomto: nejlepší je Špála a nejhorší Marvánek, souhlasí s mým posudkem Marvánek. Ale to už dost! V ostatním se rozcházíme — mezi impresionistou a kubistou je těžko možná dohoda. — Jó, a ještě abych nezapomněl. Dnes jsem si koupil 28. číslo *Lípy*, kdež je uveřejněna má próza [přeškrtnuta dvě nečitelná slova] Venkovská neděle.¹³ Datována jest: podzim

8 Názvy prací Myslívna, Kostel v Oldřichovci, V přístavu spolu s Bělíci a Žebrák podtrženy v originálu červeným akvarelem; „a Bělíci a Žebrák“ vepsáno nad řádek a rovněž červeně podtrženo.

9 *Der Sturm* — německá umělecká a literární revue, uveřejňující expresionistická, kubistická, dadaistická a surrealistická díla. Časopis založil v roce 1910 Herwarth Walden. Na rozdíl od časopisu *Die Aktion*, řízeného Franzem Pfemfertem, byl Waldenem Teige jako výtvarník spíše odmítán.

10 *Kniha všeho* — třídní časopis Teigeho školní třídy gymnázia v Křemencově ulici, který založili v kvartě, tedy mezi lety 1915 a 1916, studenti, zvláště Vladimír Štěpánek, Karel Vaněk, Jan Štanc a Karel Teige; publikovali v něm (Teige rovněž jako překladatel pod pseudonymem Karel Vlk) literární a výtvarné pokusy. Název *Kniha všeho* vymyslel Karel Vaněk; po koncepčních neshodách zakládají Teige se Štancem časopis *Pan*, jehož bylo vydáno pouze jediné číslo (srov. Teige, Karel: Na Křemencárně, čili příspěvek k embryologii jedné generace. In: *Sborník Masarykova státního reálného gymnázia v Praze II. Křemencova ulice 1871–1946*, Praha 1948, s. 96–101; Michalová, Rea: *Karel Teige. Kapitán avantgardy*. Kant, Praha 2016, s. 44–49).

11 Výstava *A přeče! Výstava několika tvrdošijných*. Konala se od března 1918 ve Weinertově umělecké a aukční síni v Praze na Příkopech. Výstavu uvedl S. K. Neumann, vystavovali Rudolf Kremlička, Václav Špála, Jan Zrzavý, Josef Čapek, Vlastislav Hofman, Otakar Marvánek. Katalog výstavy 1918.

12 Reprezentační dům, míněn Obecní dům v Praze.

13 Teige, Karel: Venkovská neděle. *Lípa* 1, 1918, č. 28, s. 433–435 (titulní list čísla). Jde o Teigeho prozaický debut. V zápisu z 9. prosince 1917 Teige v souvislosti s jednáním s Růženou Svobodovou jako redaktorkou *Lípy* poznamenává: „Přeče přemýšlím o jednom odmítnutí. Chci se dát odmítnout v *Lípě*, od Růženy Svobodové — chci totiž poslat do *Lípy* nějaké prózy. Asi Můj let, možná že i Venkovskou neděli. Nevím věru, mám-li tuto poslední též poslat. Neboť je jistě slabší, avšak není tak divoká a moderní, mohla by proto být přijata. A tím bych si otevřel dveře. Není veliká naděje, ale přeče jen nějaká snad je. Odmítne-li Svobodová Venkovskou neděli, je mi to lhostejno, odmítne-li Můj let, vím, že to není spravedlivé, jsem si vědom, že je schopný otištění. Ovšem nevím, nebude-li mi škodit disparátnost obou próz. Je ostatně mezi nimi chronologický rozdíl. Odmítne-li konečně vše, jak je 90% pravděpodobnost, i to mne příliš mrzeti nebude. Neboť s literárním vystoupením nikterak nespěchám. Daleko více mne mrzí, že nemohu vyjma *Aktion* nikde nic uveřejnit z obrázků.“

1916 — a to je datum prvního náběhu, kdežto první, jen trochu více realizovaná skica k ní je z 15. ledna 1917. Není to věc nejhorší, ale je mi protivná ~~ty~~ tou limonádou...

13. sobota

Byl jsem nedávno se slečnou Minčí v biografu Koruna.¹⁴ Dnes jsem byl s ní na Sukovu večeru v hotelu Central.¹⁵

19. sobota pátek

V pondělí jsem byl v komorní hudbě, v úterý s Minčou Garkischovou v bio Helios¹⁶ a ve středu s ní na Vinohradech na *Králi Rudolfovi*. Od Karáska.¹⁷ Je to slušná věc. — Čtu nějaké svazečky *Nova et Vetera*,¹⁸ které mám vypůjčené od Štulce. Nermaluji nic, avšak nudím se. Koupil jsem si Renard: *Povídky z přírody*.¹⁹ Ve čtvrtém čísle *Června* je krásná Špálova Krajina a krásná Zrzavého Vdova. Čapkovy věci jsou neobyčejně pitomé. ~ Literárně je tam vedle pokračování *Bubu z Montparnassu* Duhamelova báseň a Zrzavého článek. Těž *Civis Bohemicus* (Neumann) má dobrou stať. Jinak však působí to číslo špatným dojmem. Tak sympatické jako 1. číslo tam už nic není.²⁰ — Dnes jsem se ve škole přihlásil ke zkoušce z frančtiny a zeměpisu a dost jsem uměl. Mimo to jsme psali českou kompónu: Člověk je mnohdy svého štěstí strůjce.

23. úterý

Celkem se za tyto dny neudálo nic význačného. V sobotu jsem dělal zkoušku z matiky a dost to šlo. Mimo to jsem byl 2× tažen z latiny s ulejzajícím²¹ výsledkem. ~ Dnes jsem

14 Slečna Minčí — Marie Garkischová; biograf Koruna, sál v kubistickém stylu podle návrhu architekta Ladislava Machoně, nacházel se v prostorách paláce Koruna, budovy na pražském Václavském náměstí realizované ve slohu pozdní secese, dokončené roku 1914.

15 Hotel Central — secesní budova v Praze, Novém Městě, v Hyberské ulici s čp. 1001/10. Stavba byla postavena roku 1901 podle návrhu rakouského architekta Friedricha Ohmanna. V prostorách hotelu působil populární kabaret *Červená sedma*.

16 Teige v tomto i předchozím záznamu popisuje návštěvy různorodých kulturních podniků v Praze, kde doprovázel Marii Garkischovou; biograf Helios stál na Střeleckém ostrově, hrálo se v něm již v předválečné a válečné době a byl vyhlášen návštěvami elitní společnosti a kvalitní hudební produkcí. Shodou okolností stejnojmenné kino v té době existovalo a bylo hojně navštěvováno rovněž v Benešově, tedy nedaleko Neveklova, kde měli Teigovi dům.

17 Karásek ze Lvovic, Jiří: *Král Rudolf*. Text hry vyšel poprvé roku 1915 na stránkách 29. svazku 21. ročníku časopisu *Moderní revue*, knižně o rok později jako jediný titul vydaný v Karáskově nakladatelství Thyrsus. Hru (jak rovněž vyplývá z Teigeho záznamu) inscenovalo divadlo na Královských Vinohradech.

18 *Nova et Vetera*, knižní edice Josefa Floriana, vydávaná ve Staré Říši v letech 1912–1921.

19 Renard, Jules: *Povídky z přírody* (*Histoires naturelles*), česky *Moderní bibliotéka*, Praha 1912.

20 Špála, Václav: *Krajina* (linoryt). *Červen* 1, 1918, č. 4, titulní list; Zrzavý, Jan: *Vdova* (linoryt). *Červen* 1, 1918, č. 4, s. 57; Čapek, Josef: *Holubi na strništi, Holubi* (kresby). *Červen* 1, 1918, č. 4, s. 50 a 62; Philippe, Charles-Louis: *Bubu z Montparnassu* (4. díl). *Červen* 1, 1918, č. 4, s. 56–59; Duhamel, Georges: *Vzpomínka na tvou nemoc*. *Červen* 1, 1918, č. 4, s. 54–55; Zrzavý, Jan: *O sobě*. *Červen* 1, 1918, č. 4, s. 60–61; Neumann, S. K. (*Civis Bohemicus*): *Českost socialismu*. *Červen* 1, 1918, č. 4, s. 61–62.

21 Rozuměj: více méně uspokojivým...

si byl v nakladatelství Fr. Borového pro honorář za Venkovskou neděli z Lípy.²² Dostal jsem velice málo, totiž 6 korun. Jsou to však takto první vydělané moje peníze. Večer jsem byl se Štulcem na přednášce dr. Nebeského: O duchu a formě nového umění. Mluvil jsem tam se Špálou, Hofmanem, Fričem, Ježem, Wachsmannem. Pak jsem byl se Štulcem v kavárně Passage.²³

[24.] středa

Za své přebytečné !!! huhu !!! jak zázračno !!! peníze jsem si dal u Štence klišírovat²⁴ své dvě kresby: Myslivna a Městys. Jednak se mi to jistě někdy hodí, mít štoček — jednak to chci též poslat do *Aktion*.²⁵ Neboť člověk musí hledět k tomu, aby měl občas něco uveřejněno — třeba by to stálo pár krejcarů ~ a když již odebírám *Aktion* zadarmo... Navečer jsem mluvil po předlouhé době s dr. Pokorným — svým bývalým německým informátorem.

[25.] čtvrtek

Byl jsem volán z latiny a uměl jsem dost. Sestra²⁶ je dnes nějak nemocna, leží v posteli. Nastydla se nejspíše. Doufám ovšem, že to nebude vážné. Na procházce jsem mluvil s Jaroslavem Nebeským. Hovořili jsme o výstavě *A přece!* a o novém umění. Je přívržencem Beneše — a tak jsme se přeli.

30. úterý

Celkem se za ty dny nic nestalo v mém vnějším ani vnitřním životě, jen snad to, že připravujeme na 1. máje na svátek mezinárodní — stávkou ve škole, ne a to proti několika varováním a přímému zákazu.²⁷ Pracuji pro to houževnatě a agituji s elánem. Není to jen klukovina, utéci ze školy. Je tu veliká myšlenka, veliká manifestace; konečně je tu ta věc, že studentstvo něco zmůže samo na svou pěst: proti zákazu!! Smr-

22 Viz pozn. 13.

23 Pražská koncertní kavárna Passage na Václavském náměstí.

24 Klišírování, čili výroba štočku, byla v polygrafii druhem tiskařské formy (zpravidla dřevěný špalíček, tisková deska z kamene, kovu, linolea apod.). Pro použití se vyleptala chemicky či elektrolyticky, případně se obraz do materiálu vyryl.

25 *Die Aktion* — německý avantgardní časopis založený Franzem Pfemfertem roku 1911 a vydávaný do roku 1932. Zaměřoval se zejména na expresionistická výtvarná díla a kulturně-politické články. Teige zde jako malíř debutoval tušovou kresbou *Dubovka* v březnu 1917 (Teige, Karel: *Landschaft* (kresba). *Die Aktion* 7, 1917, č. 11–12, s. 144; srov. též pozn. 120).

26 Jana (Hana, též Johanna) Teigová, viz jmenný rejstřík.

27 Prvomájové stávky na pražských středních školách inicioval Svaz československého studentstva (ŠČS), v soudobé situaci silně protirakouské hnutí mladých vlastenecky smýšlejících lidí, s kontakty na masarykovský zahraniční odboj. Jeho předsedou byl v letech 1918–1919 Václav M. Havel. 1. května 1918 uspořádal ŠČS manifestační schůzi, na níž promluvila řada kulturních a politických osobností. Tyto aktivity souvisely s dalšími akcemi podporujícími zahraniční odboj, 13. dubna například přednesl spisovatel Alois Jirásek Národní přísahu, v níž vyjádřil odhodlání vytrvat v boji za samostatnost českého národa až do vítězného konce. Na tuto akci navázala Májová manifestace z 1. května (jejíž součástí se staly i zmíněné studentské stávkové aktivity), národní vyznění měly i oslavy 50. výročí položení základního kamene Národního divadla v květnu 1918.

telná rána disciplinárnímu řádu. Je to, zkrátka, dobré. Včera právě byl jsem ve Svazu československého studentstva a radil [se] s jeho místopředsedou v té věci.²⁸

KVĚTEN 1918

1. čtvrtek, středa²⁹

Podle úmluvy sešlo se naše gymnázium v 1/2 8 na Karlově náměstí.³⁰ Pak jsme šli na shromaždiště průvodem — na Komenského náměstí.³¹ Sešli jsme se celkem všichni — scházel z naší třídy toliko Picek; dalo se čekat, že typ rakouského středoškoláka zradí českou věc, — dalo se to čekat. Věčná hanba mu!!! Bylo to vše velice krásné a mohutné. Manifestace se zúčastnilo asi 200 tisíc lidí. Nošeny byly standardy, jako například: Mír anebo revoluce, Socialistické studentstvo, Půda lidu, továrny dělníkům, V sbratření národů záruka míru! Odstraňte militarizaci dělnictva, Pryč s kastovníctvím inteligence a jiné. Nejkrásnější z celého průvodu bylo, když v Národním divadle zahrály lesní rohy Kde domov můj? — Stál jsem před Národním divadlem, kde byla schůze národních socialistů.³² Program jejich strany je mi ovšem velice sympatický, ačkoliv se přikláním spíše k anarchismu,³³ ale co ti socani tam mluvili, byly ohavné fráze. Ještě nejobstojnější byl redaktor Špatný.

2. čtvrtek

Včera jsem si koupil *Májový list* a některá čísla *Českého socialisty* a *Socialistických listů*.³⁴ ~ Ve škole ještě nic... proslýchá se, proslýchá se... Kantoři, vyjma nějaké dřevo à la Kropáček, jsou na naší straně... To zvíře si vykládá, že to nebyl spontánní národnostní manifest — když se nešlo do školy — nýbrž projev lenosti, daleko spíše i zanedbání povinnosti a odepření poslušnosti, nepořádek.³⁵ Neboť prý 17–19letý student nemůže

28 Místopředsedou Svazu československého studentstva byl v této době student medicíny jménem Dvořák (srov. Havel, Václav M.: *Mé vzpomínky*. Knihovna Václava Havla, Praha 2017, s. 182, ed. Jan Heller).

29 V originálu v dataci připsáno „1. Máje“.

30 Viz pozn. 27.

31 Náměstí na pražském Žižkově.

32 Strana byla založena roku 1897 jako Strana národních dělníků (SND) odštěpením vlastenecky smýšlejících dělníků a nižších středních vrstev od dosud převážně jednotného dělnického hnutí. Bezprostředním impulzem k založení strany se stalo protistátoprávní prohlášení českých sociálnědemokratických poslanců v říšské radě. V roce 1898 byla strana přejmenována na Českou národně sociální stranu v Čechách, na Moravě, ve Slezsku, v Dolních a Horních Rakousích, a v roce 1900 na Českou stranu národně-sociální. Strana spojovala reformní socialismus s národním radikalismem a protirakouským antimilitarismem, za což byla během první světové války perzekuována.

33 V originálu jsou slova „spíše k anarchismu“ podtržena červenou tuší.

34 *Májový list* — periodikum národních socialistů; *Český socialista* — periodikum národních socialistů, vydával jej Václav Klofáč; *Socialistické listy* — periodikum sociálních demokratů, redaktorem byl František Modráček.

35 Podle vzpomínky Karla Teigehe Na Křemencárně, čili příspěvek k embryologii jedné generace (in: *Sborník Masarykova státního reálného gymnázia v Praze II. Křemencova ulice*

míti nějaké národní či sociální citění a uvědomění — ne, podle něj je to mrtvá mašina, jako Pícek, Petřík, idioti a zrádci zbabělí, — jako on sám. Blamoval se svým kázáním a výstrahou ovšem důkladně, copář.³⁶ Ty mrtvý lež a nevstávej!!!³⁷ — Byl jsem dnes na koncertě *Večer českých písní* v Centralu³⁸. ~~Kone~~ Účinkovala Nováková a u klavíru byla Schweraková, přítelkyně Štulcova, s níž mne kdysi seznámil. Bylo to ulejzající.

3. pátek

Psali jsme matickou kompónu. Večer jsem byl v koncertě Dvořákovy komorní hudby v Obecním domě — — překrásné. Ze školy je hodně revolučních událostí, vládní rada³⁹ se ukázal nemožným a bezcharakterním, komisním chlapem a lhářem, — hlavně v případě Rücklově, kdy si [nečitelné slovo] se lží pomáhal, avšak nemotorně. Kantoři jsou přesvědčeni, jako my všichni, že pravdu má Rückl.⁴⁰ Mimo to pozbyl ředitel vší autority — i primankům⁴¹ je jen pro kašpary.

4. sobota

Opravovali jsme českou kompónu⁴²: Svým štěstím vládne mnohdy člověk sám — mám z ní výbu.⁴³ Revoluce na ústavě se šíří,⁴⁴ dobře též jsou psány noticky v novinách, které dokazují, kde, na čí straně je právo. Večer jsem byl na Hlaholském koncertě:⁴⁵ program: Kříčka, Štěpán, Janáček, Novák, Vycpálek; nejkrásnější byl Vycpálek: Osířelo dítě a Stojí hruška v údolí. Též [škrtnutí nečitelného slova] ostatní bylo skvostné.

5. neděle⁴⁶

Nic, nuda. Odpoledne na procházce se Štulcem.

6. pondělí

Noviny o naší akci — stávce — píšou výtečně. Nebojím se vyšetřování, ač jsem byl strůjcem a agitátorem!!! Hlavně Hilbertův článek ve včerejším *Venkově* byl v tom

1871–1946, Praha 1948, s. 96–101) byla většina profesorů na straně studentů a třída byla potrestána „dvouhodinovým karcerem“, avšak tento trest neměl vliv ani na známku z mravů. Navíc potrestaná třída v den trestu odnesla portrét mocnáře a krucifix na záchod. Teigemu jako jednomu z iniciátorů protestu byla udělena ředitelská důtka (srov. zde zápis z 24. června 1918).

36 Copář — zpátečník, zaostalec, šosák.

37 Citace veršů z básně K. J. Erbena Svatební košile (*Kytice*), umocňující vykreslení proračského profesora jako oživlého umrlce.

38 Srov. pozn. 15.

39 Teige má pravděpodobně na mysli prof. Jana Šafránka, ředitele gymnázia v Křemencově ulici.

40 Nepodařilo se dohledat, o co v tomto případě šlo.

41 Primanci — studenti prvních ročníků.

42 Kompóna — slangový výraz pro slohovou práci (kompozici).

43 Výba — slangový výraz pro klasifikaci výborně.

44 Teige míní ohlas prvomájové demonstrace na gymnáziu, srov. pozn. 27 a 35.

45 Koncert pěveckého spolku Hlahol pražský založeného roku 1861.

46 V originálu chybně uvedeno sobota.

směru výtečný.⁴⁷ — Psali jsme latinskou a opravovali matickou kompónu. Mám z ní dobu⁴⁸. Před[v]čirem jsem si koupil Weinerovo *Rozcestí*⁴⁹ a vyzvedl 5. číslo — Špálovo — Června.⁵⁰ Krásné věci, hlavně pozdější.

8. středa

Byl jsem v koncertě Dvořákova cyklu. Koupil jsem si James: *Pragmatismus*.⁵¹

9. čtvrtek

Dělal jsem zkoušku z fyziky. Koupil jsem si včera Čapkův *Pragmatismus*.⁵²

10. pátek

Dnes jsem byl volán z frančiny, dějepisu a částečně z matiky. Vyjma poslední to dopadlo zcela dobře. Mimo to jsem měl při češtině přednášku: Emile Verhaeren a nová poezie. Jak byla přijata od Flajšhans, nevím — neboť než se podrobněji dostal ke kritice, tak zazvonilo. Avšak sám starý Flajšhans mnoho z toho pochopil, což je divné, neboť na moderní věci je ignorant. V přednášce jsem měl zmínku o amerických filozofických ideách aktivismu, humanismu, relativismu a pragmatismu[. V tomto] stýkala se moje přednáška s přednáškou Štěpánkovou o Jamesovi a pragmatismu — kterou měl také dneska — a Flajšhans se domníval omylem, jestli jsme ji snad z spolu nepracovali. Styk ten byl náhodný, ale proto velmi zajímavý, poněvadž se se Štěpánkem nikterak více neznáme a nejsme si názorově blízcí. ~ Dnes odpoledne jsem byl se Štulcem na procházce. Rozmlouváme o modernosti.

11. sobota

Dnes jsem se dověděl, že se Flajšhansovi moje přednáška neobyčejně líbila, neboť mi to říkal Čelakovský, že mu mladý Flajšhans říkal, že o ní starý mluvil doma. Jinak celkem nic nového.

⁴⁷ Hilbert, Jaroslav: Českým členům c. k. zemské školní rady! *Venkov* 13, 1918, č. 103, s. 3, 5. Hilbert zde mimo jiné napsal: „Národní a sociální manifestace ze dne 1. května zúčastnilo se množství žáků vyšších tříd středních škol pražských. Ne sice všechny školy byly zastoupeny, protože některým ředitelům se podařilo hrozbami žáky od národního projevu odvrátiti, zato však jiné projevíly své cítění tak solidárně, že až na několik tichošlápků neobjevil se ani žák ve třídě. Nyní přichází trest. Ředitelé, jejichž autorita vlastně doznala plné katastrofy, vyšetřují a hrozí a s nádechem poraženého hodlají ukázati svou moc dolů a svůj uctivý hřbet nahoru; mluví se o karcerech, o špatných známkách z mravů, ba mluví se i o ohrožení studijní budoucnosti, provinivších se hochů.“ Českým členům c. k. zemské školní rady pak Hilbert vzkazuje: „Dovolávám se jich s důvěrou, že v aféře středoškolských žáků ukáží přinejmenším tolik národní páteře jako hoši sami [zdůraz. J. H.], a že dokáží, že vědí, k čemu nám mládež roste.“

⁴⁸ Doba — slangový výraz pro klasifikaci dobře.

⁴⁹ Weiner, Richard: *Rozcestí*. Básně. Fr. Borový, Praha 1918.

⁵⁰ Červen 1, 1918, č. 5, číslo naplněné zcela kresbami a linoryty Václava Špály.

⁵¹ James, William: *Pragmatism: nové jméno pro staré způsoby myšlení. Populární přednášky o filosofii*. Jan Laichter, Praha 1918.

⁵² Čapek, Karel: *Pragmatismus čili Filosofie obyčejného života*. F. Topič, Praha 1918.

13. pondělí

Včera jsem nebyl na tomto světě; dřel jsem. Dnes jsem byl tažen z chemie a uměl jsem velice málo.

14. úterý⁵³

Byl jsem volán z dějepisu a fyziky a oboje jsem náhodou uměl. Koupil jsem si: Rutte: *Zjasněné oči*.⁵⁴ Dnes, tuším, jsem poslal do AKTION dva štočky.⁵⁵

15. středa

Dneska vyšlo 6. číslo *Června* s datem 16. května, neboť zítra jest svátek. Jsou v něm dvě mé kresby. *Bělice*. Z Táborska. Léto 1917. Kresba. Str. 84 a *Lodice*, kresba s. 94 (= V přístavu).⁵⁶ Nejsou to bohužel mé nejlepší věci a nejsou také příliš dobré. — Mimo to je tam⁵⁷ jedno krásné linoleum Hofmanovo a jedna obstojná kresba Marvánekova. Literárně je tam krásná Báseň od F. Šrámka a od Neumanna, krásná próza Bartošova, která mi velmi odpovídá, článek Marvánekův o [chybí slovo/a], pokračování prózy Durychovy a románu Philippova.⁵⁸ — Jó, ještě k těm mým kresbám. Jsem celkem rád, že mi otiskl Neumann ty *Lodice*, neboť je to pro mne jakousi satisfakcí za odmítnutí ze *Čer Sturm*.⁵⁹

16. čtvrtek

Dneska má Hanča a mamička⁶⁰ svátek. Jinak nic nevím, neboť toto píši už 24.; tak se málo pamatují.

53 U dataci 14. a 15. jsou v originálu tahy štětcem červeným akvarelem, přičemž je tím zdůrazněno i verzálkami napsané slovo AKTION.

54 Rutte, Miroslav: *Zjasněné oči*. B. Kočí, Praha 1918.

55 Srov. pozn. 72.

56 Teige, Karel: *Bělice*. Z Táborska (Léto 1917) (kresba). *Červen* 1, 1918, č. 6, s. 84, 16. 5.; *Lodice* (kresba). *Červen* 1, 1918, č. 6, s. 94, 16. 5. Dále jsou v čísle prezentovány kresby Vlastislava Hofmana *Hlava* (linoryt, titulní strana), Otakara Marvánekova *Kresba* (s. 90) a Josefa Čapka *Podoba z biografu* (ručně kolorovaný linoryt pro „luxusní vydání“).

57 Šrámek, Fráňa: *Cesta z Rombonu* (báseň). *Červen* 1, 1918, č. 6, s. 83–84, 16. 5.; Neumann, S. K.: *Komíny* (báseň). *Červen* 1, 1918, č. 6, s. 85–87, 16. 5.; Bartoš, Jan: *Zázrak* (próza). *Červen* 1, 1918, č. 6, s. 84–85, 16. 5.; Marvánek, Otakar: *Zátiší* (kresba). *Červen* 1, 1918, č. 6, s. 87, 16. 5.; Durych, Jaroslav: *Zasvěcení* (3. díl, próza). *Červen* 1, 1918, č. 6, s. 87–90, 16. 5.; Philippe, Charles-Louis: *Bubu z Montparnassu* (3. díl, próza). *Červen* 1, 1918, č. 6, s. 90–92, 16. 5.

58 V originálu se nachází finální část věty v takovéto podobě: „[...] článek Marvánekův o pokračování prózy Durychovy a románu Philippova.“ Jde zjevně o skladební chybu, která je v rozporu se skutečností kompozice čísla časopisu, v edičním přepisu ji tedy uvádíme tak, aby popisovala skutečnou povahu věci.

59 Kresbou Teige obesílal časopis *Sturm* na jaře 1918.

60 Hanča — sestra Karla Teigeho, Johanna Teigová, matka Karla Teigeho (viz jmenný rejstřík).

17. pátek

Dovoliv se třídního⁶¹ dnes v 10 hodin, odejel jsem s našimi do Neveklova.⁶² Tatíček⁶³ však přijede za námi až v neděli.

20. neděle

Přijel tatíček. Dnes tu byla důvěrná schůze poslance Dr. Zahradníka,⁶⁴ na níž jsem byl a jež byla velice pěkná.

22. úterý

Co bych tak si měl z Neveklova zaznamenat? Že je velice parné a krásné počasí, že jsem tu rád, že jsem nakreslil Naši vilu, Krajinu a Frontispice k Mercereauově Těhotné ženě.⁶⁵ A že čtu Čechova *Ikara*,⁶⁶ jenž mne velice nudí. Tatíček dneska odejel.

23. středa

Dneska navečer jsme přijeli do Prahy.

24. čtvrtek⁶⁷

Koupil jsem si Fráňa Šrámek: *Osyka* a Čapkové: *Krakonošova zahrada* a čtu to.⁶⁸ Byl jsem si vyzvednout kresby reprodukované v čísle 6. *Června* u Borového.⁶⁹ Avšak nebyly tam posud deponovány. Přitom seznámil jsem se s pí. Neumannovou, totiž redaktora.⁷⁰ Vyplatila mi honorář za obě kresby, dohromady 10 K[orun]. Dosti slušné, slušnější než z *Lípy*.⁷¹ — Mimo to mi psal Pfemfert: ... die beiden Klichées sind eingetroffen und werden recht bald erscheinen.⁷²

61 Teigeho třídním profesorem na gymnáziu v Křemencově ulici byl toho roku Jan Kropáček (viz jmenný rejstřík).

62 Neveklov, obec na Benešovsku, kde měli Teigovi dům, Karel se sestrou zde vyrůstali a poté tu trávili prázdniny a volné chvíle.

63 Josef Teige, otec Karla Teigeho (viz jmenný rejstřík).

64 Poslanec dr. Isidor Zahradník, bližší informace o schůzi se nepodařilo zjistit.

65 Próza z knihy Alexandra Mercereaua *Paroles devant la vie. La vie, le poète, la fiancée, la femme enceinte, la mère, soi-même, la demeure, la mort* (Slova před životem..., 1913). Pod názvem Slova před těhotnou ženou tuto prózu přeložil Karel Čapek v *Přehledu* 11, 1912–1913, č. 27, s. 467, 28. 3. 1913.

66 Čech, Svatopluk: *Ikaros* (sociální román). F. Topič, Praha 1908.

67 V originálu u datace čára akvarelem.

68 Šrámek, Fráňa: *Osyka* (povídky). Grosman a Svoboda, Praha 1912; Bratři Čapkové: *Krakonošova zahrada*. Prózy z let 1908–1911. Fr. Borový, Praha 1918. Svazky mj. doporučovala k četbě redakce *Června* v tiráži časopisu.

69 Viz pozn. 56.

70 Kamila Neumannová, srov. jmenný rejstřík.

71 Viz pozn. 13.

72 Editor časopisu *Die Aktion* („oba štočky dorazily a budou zveřejněny co nevidět“, viz pozn. 25, 107 a 108).

25. pátek

Byl jsem volán ze zeměpisu a šlo to obstojně. Pášu nyní svou francouzskou přednášku.⁷³ *Nová Aktion* mi přišla. Je to *Sonderheft A. v. Zitzewitz* — dosti slabé věci. Literárně je tam F. R. Behrens, Camill Hoffmann a Pfemfert se tam pere s Waldenem ze *Sturmu*.⁷⁴

27. pondělí

Včera a předvčírem jsem nakreslil něco průměrných tušových kreseb. S Wachsmannem a Vaňkem chceme si nyní vydat u Kliky 6 pohlednic.⁷⁵ Avšak nevím, co z toho bude. Neboť je tu jistá řada obtíží, nehledě ani k zjevné různorodosti naší skupiny.⁷⁶

28. úterý⁷⁷

Byl jsem u Špály a nesl jsem mu *Kunstblatt*. Ten však nebyl doma. Tak jsem mluvil pouze s architektem Hofmanem.⁷⁸ Ukazoval mi svá linolea a návrhy architektur pro příští číslo *Června*, které bude jaksi celý jeho „*Sonderheft*“.⁷⁹ Mimo to jsem též na nábreží mluvil s J. Čapkem. Mluvili jsme o *A přece*⁸⁰ a o *Červnu*. Mimo to jsem jej žádal o dovolení, kdyby eventuálně prázdninová společnost neveklovská hrála jejich *Hru lásky osudnou*, které mi beze všeho dal.⁸¹ Bratří Vaňkové pomýšlejí koupit časopis — takto strašně sejraský *Nový ruch*⁸² — a zařídit ho moderně.⁸³

73 Příprava školní přednášky v hodině francouzštiny, viz též zápis z 3. června.

74 *Die Aktion* 8, 1918, č. 18–19, 18. 5.

75 Forma prezentace vlastních výtvarných děl.

76 Snaha o formování skupinového vystoupení, která se od roku 1918 v Teigeho zápisích stupňuje, je velmi charakteristickým jevem. Základ oné skupiny tvořili, jak známo, spolužáci z gymnaziální třídy, kteří se shodovali jednak v pojetí modernosti umění, jednak v politické a světonázorové orientaci, kterou chápali jako součást uměleckého výrazu — levicově vyhraněné světonázorové stanovisko bylo zároveň pro ně stanoviskem umělceky moderním. Právě v této době se již zřetelně vykreslují základy budoucího založení Devětsilu.

77 V originálu před datací přeškrtnutý nečitelný znak.

78 *Das Kunstblatt*, německý umělecký časopis vydávaný v letech 1917–1933, nejprve ve Výmaru, od roku 1918 v Postupimi. Václav Špála sdílel s Vlastislavem Hofmanem společný byt a ateliér v Mikulášské ulici č. 28 v Praze.

79 Jde o 8. číslo *Června*, vydané 20. června 1918.

80 Výstava *A přece!*, viz pozn. 11.

81 Čapkův kus neveklovství ochotníci nacvičili v Teigeho režii v červenci a srpnu 1918, srov. pozn. 130 a záznam z 1. července.

82 *Nový ruch* — časopis vydával František Rebec v letech 1916–1917, redakčně jej řídili Josef Roden a Arne Rolf. K zamýšlenému „nákupu“ bratří Vaňků nedošlo, poslední číslo druhého ročníku *Nového ruchu* 11–12 vyšlo s omluvným vysvětlením (nedostatek papíru a administrativní a finanční obtíže) již v listopadu 1917.

83 Na konci věty graficky vyvedený znak černou pastelkou, pravděpodobně A.

30. čtvrtek⁸⁴

Hodláme si vydat u Klikova nakladatelství sérii 6 pohlednic, od každého z nás po dvou. Vaněk dává reprodukovat kresbu Domy a Předměstí, Wachsmann Hlavu a Dívku; co dám já, ještě určitě nevím. V posledních dnech jsem nakreslil tu Krajinu z Neveklova tuší: vypadla trochu moc špálovsky. Též i jiné kresby jsem udělal. Tak např. malé Zátiší tlustým perem podle kresbičky asi 3 neděle staré.

ČERVEN

2. neděle

Nakreslil jsem znova tuší Flašinetáře, a pak tyto skici rákosovým perem Ležící žena, Spící žena, Na plesu; — Mluvíme s Wachsmannem a Vaňkem o úmyslu založiti na podzim nějaký časopis.⁸⁵ Přispívali by: Frič, Vaňci, Jednota, arch. Feuerstein, Wachsmann, Vaňkové, Štulc, arch. Hofman, Zrzavý, Špála, Kitzler, Čapek J. i Karel Čapek, Bartoš, Hora, etc. Mimo to by se přinášely i práce cizí. Má to býti útvar novinový, velkého formátu.

3. pondělí

Dělám svou francouzskou přednášku o kubismu.⁸⁶

4. úterý 5. středa

Včera Přišel mi 2. sešit *Sturmu*. Je tam Légerův Akt, prostřední, Heemskerc, Krajina, ulejzák, a dva Toppovy Linoleumschnitty, dosti slabé.⁸⁷ Mluvil jsem s Tondou Sukem.

6. st. čtvrtek⁸⁸

NV novém, sedmém čísle *Června* jest oznámeno, že moje kresby a linolea budou v některém z příštích čísel *bu*de otištěny.⁸⁹ Přišla mi též nová *Aktion*. Jest to Sonderheft polských malířů Bunt. Za mnoho to nestojí, avšak něco tam je slušné; hlavně Madonna od S. Kubickiho, dvě skici od W. Skotarka a sv. František od Jana Wronieckého.⁹⁰ —

⁸⁴ V dataci doplněno slovo „svátek“, vedle datace čára červenou tuší.

⁸⁵ Jde o záměr vydávat časopis *Praha*, který ovšem nebyl realizován. Jedná se o jeden z dokladů záměru koncipovat a vydávat v rámci širší generační skupiny periodikum, jakým se posléze stal časopis *Republika* (srov. pozn. 275), kam byl Teigeho okruh přizván ke spolupráci. Snahy mladých autorů ovšem nebyly koordinované a v rámci dílčích skupin se mezi sebou ocitaly v latentně konkurenčním vztahu.

⁸⁶ Přednáška pro hodinu francouzštiny na gymnáziu.

⁸⁷ V originálu název časopisu psán foneticky. Léger, Fernand: Akt (kresba). *Der Sturm* 9, 1918, č. 2, s. 21; Heemskerc, Jacoba van: Dřevoryt. *Der Sturm* 9, 1918, č. 2, s. 1; Topp, Arnold: Linoryty. *Der Sturm* 9, 1918, č. 2, s. 23 a 28.

⁸⁸ U datace čára červenou tuší.

⁸⁹ „[...] V nejbližších číslech otiskneme linolea, dřevoryty a reprodukce kreseb od Jana Kohnůpka, Pravoslava Kotíka, K. Teigeho, A. Wachsmanna a Jana Zrzavého.“ (*Červen* 1, 1918, č. 7, s. 98 [tiráž]).

⁹⁰ Polská expresionistická výtvarná skupina Bunt působící v Poznani v letech 1918–1920. Kubicki, Stanisław: Madonna (dřevoryt). *Die Aktion* 8, 1918, č. 21–22, s. 271, 1. 6; Skotarek,

Pomýšlíme na něco, co by bylo příliš krásné, a proto se to asi nepoštěstí. Chceme založit na podzim časopis, zvaný *Praha*.⁹¹ Redakční kruh má být: Vaňci, Wachsmann, Frič a já. Mimo to stálými přispívajícími by byli: Feuerstein, Zrzavý, Jednota, Nebeský, Bartoš a Kitzler; částečně též Čapci, Špála, Hofman, Šrámek, Konůpek, Pittermann, Kleiner a Jež. Formát byl by jako *Národní listy*, pouze jeden list. Mimo to bychom tiskli měli různé uspořádané inzeráty, Malého oznamovatele a nabídnutí k sňatku. Má to mít více novinový než revuální ráz. Vláda Štulc má být hudebním referentem. Též budou, a dosti hojně, přinášeny překlady z moderních literatur, rovněž jako reprodukce cizích kubistů, futuristů, primitivů, orfistů a expresionistů. Hlavně ovšem Picasso, Derain, (— bude-li možno i Rousseau), Cézanne, van Gogh, Metzinger, Léger, Soffici, Friesz etc.

8. sobota

Byli jsme na výletě v Průhonicích — se školou. Velice nudné.

9. neděle

Jsem utýrán a otráven. Čtu K. Čapka a Šrámka.⁹²

10. pondělí

Byl jsem taseň z chemie a dost jsem uměl. Z matické kompóny mám Nedostatečnou.

Dnes zase chci si učiniti obvyklý autokritický přehled své činnosti. Začnu s literaturou, neboť jest jisto téměř, že do prázdnin již nic nenapíšeš, a je jí také méně než obrázků. Tedy, v primě, sekundě, terci je to Verne, Wels a trošku Poe; v kvartě je to Arbes, Neumann, Březina a Sova. Nemůže být podivnější směsice. Je to, podrobněji vzato, z Arbese: Meditace, próza, pak neumannovských 10 básniček: Knihy přírody, života i smrti. Z ní lepší věci, pokud se ještě pamatuji, byly: Pohřeb, U moře, Letní odpoledne, Netopýr. Pak jsou to dekadentní básně cyklu Strže a útesy pod vlivem Březiny, kterého chápu velmi jednostranně; též takové jsou prózy Poutník a Putovaly duše...

Sbírka V.⁹³ básní *Vzpouřa* je psána pod vlivem Sovových *Vybouřených smutků* a *Dobrodružství odvahy*. Z ní je prolog nadprůměrně dobrý. Těsně před koncem prázdnin začínám psát básně březinové, ale již optimistické. To se rozvíjí hlavně v pokvartánských prázdninách. Jsou to hlavně: Ženci, Oráči, Praha, Boj, Hymnus na vody; jó, v kvartě to bylo, co byla založena *Knihou Všeho*⁹⁴ zásluhou Vladimíra Štěpánka. Autoři byli: Vaněk, Štěpánek, Váňa, Schmidt, Šámal, Štanc, Zavadil, Svoboda Jan, Švejda a já. V kvintě probírám se poctivě dekadencí a symbolismem, třebaže o to [m] sám mnoho vědět nechci. Básně v Urvaných písních, v Táborských písních a baladách a stejně i Internacionální zpěvy jsou dekadentní. Ovšem byl jsem bližší dekadentské syrovosti a bezprostřednosti Nietzscheho a Przybyszewského než například Villiers de l'Isle

Władysław: Kresby. *Die Aktion* 8, 1918, č. 21–22, s. 265 a 277, 1. 6.; Wronecki, Jan: Sv. František (dřevoryt). *Die Aktion* 8, 1918, č. 21–22, s. 262, 1. 6.

91 Viz pozn. 85.

92 Viz pozn. 68 (soubory povídek *Osyka* a *Krakonošova zahrada*).

93 V rukopisu římská V., pravděpodobně tím míní „kvartánských“ básní.

94 *Knihou Všeho* — viz pozn. 10.

Adama. Zároveň seznamuji se s Baudelairem, Verlainem, Huysmansem, Whitmanem a Verhaerenem. Dosti význačné z té doby jsou některé básně, pak próza Junák. Konečně na jaře se vypracovávám z dekadence ke kubismu. Je to Marinetti a Arcos, kteří na mne silně působí. O pokvintánských prázdninách napíši sbírku Básní už modernějších, dost slušných. V sextě je to spíše próza než báseň, která mne láká. Vracím se k próze. Od novoklasicismu Soucitných lásek a nedopsané Osvobozené země, silně beltrammeliiovské, přes počátky kubismu Plamenné silnice, přes divokost Pyramidy smrti až po arcosovský útvar povídky Venkovská neděle, proponované na podzim [1]916 a dopsané v lednu [1]917. Pak je to v březnu a dubnu próza Můj let. Nejlepší věc. O posextánských prázdninách jsou to básně: Pohled z okna na mne, Skica, Na bílé zdi domů jsem přilepil oči, a dodělaná: Jsme jako povoz komediantů z března. Pak próza: Pět osob kolem mne. Nic zvláštního. Septima [1]917 je to jen Próza a rozličné pokusy. 1918 pouze Sázka. —

Pokud se týká uveřejnění, je to jedině Venkovská neděle, která je otištěna v 28. čísle prvního ročníku *Lípy*.⁹⁵ Můj let mi nevzala redaktorka Růžena Svobodová, avšak zvala mne velmi srdečně, abych jí opět něco poslal. — Toť vše.

15. sobota

Týden byl velice nudný. Čtu Dostojevského, Molièrova *Amfitryóna*⁹⁶ etc. Dnes jsem totiž právě na něm byl ve Vinohradském divadle. Je to výborné. Dnes jsem měl pro letošní školní rok poslední hodinu piana. A ze školy? Včera jsem měl francouzskou přednášku Le cubisme.⁹⁷ Můj stav ve škole je tento: Latina 2. III. 2. Čeština: III! Frančtina: I 1. Děje-zeměpis 1-1, Mineralogie 2, 1, Chemie +2, Matika 3 IV - + -; Náboženství 1. — Římské číslice jsou totiž známky z kompozic.

16. neděle

Dopoledne jsem byl na koncertě: hudební a pěvecké Budče.⁹⁸ Na programu byl Novák, Suk, Dvořák, Smetana, Fibich. Morfová překrásně zpívala. Dnes bych si udělal auto-kritický přehled své činnosti malířské.

Začátek je posekundánské prázdniny. Impulzem je jakési povzbuzení L. Šímovo, který mne na gymnáziu učil kreslit. Avšak vše to je jen první propracování se, smím-li vůbec toho slova užít. Neumím ještě ani kreslit, ani malovat, a nemohu zapřít, že i ve škole během dalších dvou let jsem se něčemu naučil. Neboť jest dobré kreslit krychle a jednoduchá jakási zátiší, a to přísně — lépe než kopírovat staré mistry, jak myslí Zrzavý. Po celou tercií jsem ovšem se nevybavil z technických potíží. Žvanění o novoprimitivismu přespříliš je plané. Koncem asi v květnu se učím u akad. malíře Petra Jaroše — nabyl jsem trošku obratnosti v technice i v olejomalbě. O prázdninách poterciánských je to už alespoň přímý styk s přírodou a jdu už trochu za Cézannem a Slavíčkem, třebaš pod vlivem Karla Šimůnka se oblbují lidmi jako Kalvoda a Šetelík:

⁹⁵ Viz pozn. 13.

⁹⁶ Molière: *Amfitryon*. Veselohra o třech dějstvích na antický námět z roku 1668, Teige mohl číst vydání z roku 1918 (edice Zátíší B. M. Kliky v Praze).

⁹⁷ Viz pozn. 86.

⁹⁸ Hudební Budeč — pěvecká škola pro mládež (1909-1926), kterou založili Jan a Doubravka Branbergerovi spolu s Adolfem Cmíralem.

Kaplička Ondrákova, Břízky na Šibince a snad ještě něco, jsou obstojné. V kvartě tyto záliby podivné a pitomé doživou. Učím se na Slavičkovi, jehož zbožňuji. Ovšem moje názory jsou a budou ještě rok nevyrovnaný naprosto. Vedle více méně zdařilých kopií z té doby jsou to i originály: Třešňová alej v Roztokách, Jaro ve Stromovce a pak hlavně obrázky z jara, kdy se přikláním k expresionismu a primitivismu. Vliv Ruskinův. Jsou to lepší věci: Hrubá skála, Pohřeb, Jaro etc. O pokvartánských prázdninách se snažím celkem poctivě vyjít z díla Slavičkova k novějšímu, směrem k novoprimitivismu. Ovšem i tu je veliká zmatenost názorová — odvracím se od Cézanna a kubistů! a zbožňuji Deraina a Friesze!! Lepší obrázky z té doby jsou: Pozdní léto, Cesta na Dubovku (v majetku E. Garkische), Polní cesta (v majetku V. Flajshanse), Žně, Ve žních, Dubovky (ze všech stran^[1]) a též jedna expresionistická, (kees van dongenovská) skica není tak zlá, jak jsem myslil tenkrát.

A kvinta znamená zase něco více! Začátkem je to vliv O. Nejedlého a Špály a Konička. Lepší obrazy té doby jsou za 1915 Podzim, Maltézské náměstí, pak v únoru 1916 je to Smíchov I (v majetku Rückelově) je velice závažný pokus o moderní obraz — bohužel pouze obsahově. Formou je to impresionistické, ačkoliv je v tom též dosti Turnerova, na kterého nazírám již tehdy správně a moderně. Pak je to Ze stromovky, již expresionistické i formou. Pak 7. 4. [1]916 jsem namaloval Staré domy. Vzpomínám-li dnes, zdá se mi, že snad přece je lepší ten Smíchov I. Jsou dosti původní a opravdové, avšak příliš archaické. V téže archaické tónině je držen nedokončený obraz Pod hradem, v němž se přibližuji velmi poctivě k jakémusi mystickému útvaru kubismu. Rovněž o tom svědčí obraz Kostel a chystaný Týnský kostel. K takové náladě pak jsem blížek chvílemi o prázdninách a též ještě na podzim. Avšak vedle takových věcí mám z jara [1]916 několik obrazů prostředních, modernějších, avšak méně poctivě dopracovaných. Jsou to: Předměstí, které se poněkud líbilo Čapkovi,⁹⁹ avšak je to jen humbuk, U Cementáren, Autoportrét, Zátíší, kresba Kostel tužkou,¹⁰⁰ Stará ulice. O prázdninách 1916, tedy po kvintě, je to už [o] něco lepší. Tato tajemná a nábožensko primitivní nálada, asi à la Zrzavý, nutí mne udělati několik věcí à la Pieta, avšak jádro mé prázdninové činnosti jest docela jiné a lepší. A věru, uprostřed vlivů tu mluvím již já, [škrtnuté nečitelného slova] u několika obrázků jasněji než o prázdninách [1]917. A v jiném ovšem omezení naváží na prázdniny [1]916 letos. Jsou to věci jako: Dubovka,¹⁰¹ hned v prvních dnech prázdnin nakreslená tuší. V březnu 1917 byla jako můj debut reprodukována v *Aktion*.¹⁰² Je dosti hybná a velice původní, třeba že není úplně zmožena. Pak je to Obraz, taková cesta do vsi, dosti slušné, Krajinná studie, která se líbila Čapkovi i Špálovi a Hofmanovi. Ji jsem letos akvarelem ustálil v definitivnější podobě. Pak je to konečně Táborský městys I. Je to z té doby má nejlepší věc. Líbil se Hofmanovi, Čapkovi! Štechovi! Benešovi! Slavičkovi, ale Špála vytkl, že je trochu mdlý. Z ostatních věcí je to kubistická Samota a pak několik studií (Zaječí)¹⁰³ a kreseb, nejvíce derainovských a frieszovských. Po prázdninách v sextě jsem se z té zrzavosti vybavil docela. Za 1916 jsem udělal tyto závažnější věci: Kotnov, odmítnutý

99 Nad počátečním písmenem Čapkova příjmení neočekávaně kroužek místo háčku.

100 V originálu celé sousloví kresba Kostel tužkou v uvozovkách.

101 Pojmenováno podle obce nedaleko Neveklova.

102 Viz pozn. 25.

103 V originálu název vepsán nad řádek.

z výstavy pomocného výboru,¹⁰⁴ kterého si dnes velmi cením, Silnice s jeřáby, velmi pěkná, Kondrac, slušné, Staroměstské mlýny, Stromy, Most, Sněmovní náměstí, Žofín. A pak 1917. Nejprve je to řada kreseb tušových, jednak nových, jednak podle skici data staršího. Některé z nich právě byly nebo budou i uveřejněny. Tak je to Krajina — (s datem [1]916), která jest velmi dobrá a má vyjít na pohlednici u Kliky. Kostelík v Oldřichovci, slušný (s datem [1]916) má vyjít v Červnu.¹⁰⁵ Lodice (únor [1]917) vyšly v 6. čísle Června.¹⁰⁶ Je v nich ještě trochu vlivu Braquova, ale jinak jsou velmi pěkné, Čluny v přístavu, metzingerovské trochu, snad vyjdou v Aktion, Staré domy, slušné, Lidé tohoto jara, slušné, Krajina (dům se stromy), slušné,¹⁰⁷ Vyšehrad, obstojné, Louňovice, prostřední, Domek, slabší, Zátiší, slabší, Otevřené okno, slabé. A ještě několik jiných. Olej z té doby je Cementárny, prablby. Jinak jsem maloval poměrně málo a více psal. Pak 1917 posextánské prázdniny. Tu jsem toho namaloval velmi mnoho, ale dnes na ty věci pohlížím zcela jinak a jinak si je cením. Nejlepší věci z prázdnin jsou: Myslivna, perokresba, Městys, perokresba, obojí velice dobré a obojí vyjde v Aktion,¹⁰⁸ Dubovka, akvarel, Krajina (Řeporyje), Klaun, (Křečovice) Krajina s kostelem, akvarel, Aëllo, linoleum, Nature morte, linoleum, Lesní ženka, kresba, Zlatý rok (druhý stav v majetku s Stocka), výborné Domky a pak poněkud slabší: Dívčí pierot, Probuzení, Kolotoč, Dívčí portrét, Domy, Portrétní studie, Portrét cestovatele. Pak na podzim 1917 v septimě z nejlepších věcí to jest Cesta akvarelem a linoleum, Klaun, linoleum, Toalety,¹⁰⁹ Dívčí hlava, kresba, výborné, Sedící muž, podle kresby z [1]916 na podzim, velmi dobré, Námorník, slušné, totéž v linoleu. Konečně k vánocům tak asi udělám řadu poněkud naturalističtějších kreseb, hlavně podle starších skic. Z nich lepší jsou Továrna, Domy, Nábřeží přístavní a Na řece (v majetku Stockově). Pokus namalovat olejem Sedícího muže selhal. Pak v roce 1918. Je toho zprvu méně, neboť pro svůj duševní stav před odvodem sotva jsem mohl co dělat.¹¹⁰ Vezmu to podrobně: Portrét

104 Výstava pomocného výboru — výstava pro podporu strádajících umělců za války, složená z poroty zastupující výtvarnické spolky jako Mánes, Umělecká beseda, Jednota výtvarných umělců apod.

105 Srov. Teige, Karel: Kresba (tuš). Červen 1, 1918, č. 11–12, s. 174, 1. 8.

106 Viz pozn. 56.

107 V Die Aktion byla publikována Krajina (dům se stromy), srov. Die Aktion 8, 1918, č. 27–28, s. 357, 13. 6.

108 Teige, Karel: Landschaft. Die Aktion 8, 1918, č. 29–30, s. 385, 27. 7.; týž: Federzeichnung. Die Aktion 8, 1918, č. 31–32, s. 440, 10. 8.

109 V originálu vepsáno nad řádek.

110 Odvodové vojenské řízení v lednu 1918, tedy v době vrcholící světové války, bylo pro Karla Teigeho pochopitelně silně traumatizující záležitostí. 16. ledna si do deníku zaznamenává průběh úředního odvodového jednání, které mělo pro něho šťastný, protože negativní výsledek: „Dlouho jsem nepsal do deníku. V zlých těchto dnech jsem čekal, co budu moci [napsat] k tomuto osudnému datu, předem v kalendáři zatrženému. A nyní s radostí píši: neodveden. Byly to věru zlé dny, poslední: málo jsem jedl, téměř jsem nespal, a všude hořečně sháněl protekci. Chvillemi jsem věřil, že není vůbec možno, abych byl vojákem, jindy jsem měl důkladný strach. Strach, docela neheroický, jak rád se k němu přiznávám!!! Konečně přece v několika posledních dnech jsem to dosti dobře snášel, nechci říci statečně, ale naprosto tupě. A to mírnilo mé rozčilení. Nejhorší chvíle nicméně jsem prodělal poslední noc a především ráno při loučení s mamíčkou. Tatíček šel se mnou, neboť tak mu

harle podle svých seznamů, vynechám jen zcela nevýznamné věci. Portrét harlekýna, olej, neforemné. Kresby tuší, obdobné těm předvánočním. Jimi totiž začíná u mne reakce proti bezcestnosti, v které jsem se ocitl, jda za Čapkem. Špálovi se některé líbily, hlavně Krajina s řekou, hnědou tuší. Jó, ještě do [1]917 zapadá průměrná Hlava muže. Nábřeží s mostem, akvarel, zkaženo, a nicméně se líbil Hofmanovi. Rochers rouges, kresba, barevné tuše, akvarel, slabší. Poprsí (Sedící muž 1916–18), velmi dobrý akvarel. Hlava ženy, tuše, slabé, Táborský městys ([1]916–18), tuší, Mr. Samuel Forsyth, akvarel, ilustrace k mé próze Sázka, pitomé. Krajinná studie 1916–18, akvarel, dobré. Únor: Detektiv, akvarel, slabé, Hlava muže (1917–18), akvarel, dobré! Krajina s větrným mlýnem, akvarel, má nejlepší věc vůbec! Bře!!! V březnu jsem toho udělal více, neboť jsem byl nemocen a nechodil do školy. Je to Poprsí (Sedící muž), tuší, Podolské cementárny, tuší, naturalistické, Z Bráníka, Točník, který bohužel a omylem vyjde v Červnu,¹¹¹ neboť to jsem neměl nikdy v úmyslu nabídnouti, poněvadž je to praslabe, — to jsou většinou věci podle starších skic a naturalističtější. Též starší prací je vlastně Běllice ([1]916), která byla reprodukována v Červnu.¹¹² Není špatná. To datum, které tam je (léto [1]917), neodpovídá skutečnosti. Avšak to patří již do souboru modernějších věcí. Domky ([1]917), Most (1917), pak dobrá Travní Polní cesta, Mlýn, Město patří mezi kresby, které mají zvláštní ráz; byl jsem spokojen, když jsem tuto techniku vynal, ale byla to jen slepá ulička. Zátiší je také takové. Svah, tuší, Kolovrátkář, tuší, slušné, Stromy, tuší, Za humny, naturalistické, Hlava muže, linoleum. Pán, tuší, problematické, Črta (Kameničky), naturalistické, Z Podskalí, slušné, Strmilov, dobré, Chalupy, Huť sv. Eliáše, natural., Dívka [1]917, velmi dobré, Rudolfovo, slušné, Pražské zákoutí, slabé. Za duben: Město, velký olej, škoda, že je nemožno jej realizovat plně, Pán, olej, problematické, Válcovna, modrá tuš — velmi dobré, Hlava

poradil pan rada Jakubů, a mamička měla přijít za námi. Tam tatíček ještě fakticky s radou Jakubů promluvil a vzkázal po něm dr. Klusáčkovi, jenž je rovněž členem městské odvodní komise. Nato téměř hned jsem šel k assentu [odvodu], v rychlosti jsem do sebe nalil láhev černého kafe, která rovněž, tak jako cigarety máčené v rumu a karlovarská sůl a též prášek ‚Káli‘, jenž podle českého vynálezu musí nutně vzbudit příznaky plicního kataru — byla bez účinku. To vše u mne selhalo, jsem příliš zdrav, skoro více, než je mi libo. Zato protekce u Klusáčka, rady Jakubů a obecního staršího Myslíka fungovala znamenitě, a jak jsem se později dověděl, byla to jediná ona, která mne zachránila. Tam, na Střeleckém ostrově, jsem již nebyl nikterak deprimován, byl jsem v takovém obzvláštním stavu duše: věděl jsem více: viděl jsem, jak funguje protekce. Šel jsem k odvodu s jinou desítkou, než byla moje: viděl jsem, jak má legitimace je posunována z ruky do ruky, jak já jsem také jaksi posunován k míře a před odvodního lékaře, dr. Matkovského, Rusína, u kterého se Klusáček a snad i Klika, který nebyl v komisi, přimlouval, jak ten člověk prohlašuje: Allgemeine... nicht geeignet, až se konečně opět setkávám se svou legitimací, podepsanou majorem či obrštem, vojenským předsedou komise. Jak byla příjemná cesta domů! Jak rád jsem šel poděkovat dr. Ottrubovi, který se upřímně — sice marně — snažil získati mi ještě nějakou protekci, jak rád jsem oznamoval u Hoffmannů, že jsem štatskripl, a konečně jak bylo mi blahé psátí o tom lístky všem známým. A jak chutnal oběd!“

111 K vydání v Červnu nedošlo.

112 Teige, Karel: Běllice. Z Táborska (Léto 1917). Červen 1, 1918, č. 6, s. 84.

muže, akvarel, dobré. Valdemar Psilander,¹¹³ slabé, olej, — Duben:¹¹⁴ Krajina, kresba tužkou a tuší — v Neveklově, příliš špálovské. Slovo k Těhotné ženě (ilustrace k Mercereauovi), slušné, Naše vila, natural. Kolovrátkář II., velmi dobré. Předměstí, tuší, slabé, Krajina (hradisko), slabé, Hlava ženy, průměrné, Běllice, linoleum, dobré. Červen:¹¹⁵ Na plesu: velmi dobré, Spící žena, Ležící žena, Zlatý rok 1917, Krajinná studie [1]916, vesměs slušné kresby tuší.

Pokud se týká uveřejnění mých věcí: v kvintě jsem dostal cenu ze soutěže Der gute Kamerad¹¹⁶ za obrázek Nádvoří malovaný u Jaroše asi v dubnu [1]914. Pak v sextě v listopadu 1916 jsem odmítnut se svým Kotnovem z výstavy pomocného výboru.¹¹⁷ V březnu 1917 posílám do v Aktion mám uveřejněnu perokresbu Dubovka¹¹⁸ a tamtéž budu mít i prý své Čluny v přístavu.¹¹⁹ V létě mi odmítli Lodice a Lidi tohoto jara ze Sturmu. Koncem léta posílám do Aktion staré linoleum (Studie), které tam vyjde.¹²⁰ Pak na podzim tamtéž linolea Cesta, Aello, Klaun a Námořník, ale jsou prý příliš tenká, než aby vydržela tisk. Dále v Červnu jsem v šestém čísle měl své Lodice a Běllici.¹²¹ Ještě tam budu mít Kostelík v Oldřichovci [1]916,¹²² Krajinu u Žebráku, takto velice slabou a velice mne to mrzí. Omylem vzal jsem ji s sebou k Čapkovi pro Neumanna — a ona tam naneštěstí uvízla.¹²³ Konečně tam bude linoleum Myslivna jako příloha.¹²⁴ Dnes jsem si totiž byl u Borového pro své kresby — a mluvil jsem s Neumannem. Říkal jsem mu, aby tu Myslivnu dal až po prázdninách, neboť bych ji nemohl jít podepisovat jako přílohu. On mne zase velmi srdečně pozval, abych po prázdninách zase mu něco donesl. Konečně v Aktion budu teď mít Myslivnu [1]917 perokresbu a Městys [1]917,¹²⁵ obě velmi fajn věci. A posléze má nám tedy Klika vydati pohlednice, kdež mám mít Krajinu (1916) a Dívčí hlavu (podzim [1]917). Tedy jsem měl uveřejněny 3 obrázky, a budu jistě brzo mít ještě 5 a snad též ještě 4. A nyní konečně jsem u nejdůležitějšího, poněvadž budoucího: Nyní o prázdninách, cítím to dosti jasně, budu malovat již dosti původně. Budu vycházet především z těchto svých hotových prací: Krajina s větrným mlýnem [1]918, Myslivna [1]917. Poprsí [1]916–18, Hlava muže [1]917–18, Zlatý rok [1]917. Kotnov [1]916,¹²⁶ Krajina (Řeporyje) [1]917, Krajina [1]917, tuší, Lodice [1]917, tuší, Městys [1]917, tuší, Kondrac

113 V originálu psáno Waldemar Psylander.

114 V originálu podtrženo vlnovkou.

115 V originálu podtrženo vlnovkou.

116 Výtvarná soutěž německého týdeníku pro mládež Der gute Kamerad, který založil Wilhelm Spemann.

117 Viz též pozn. 104.

118 Teige, Karel: Landschaft. Die Aktion 7, 1917, č. 11–12, s. 144, 17. 3.

119 Teige, Karel: Zeichnung. Die Aktion 7, 1917, č. 13, s. 147, 30. 3.; kresba sice ohlášena v závěrečném seznamu, v čísle ale reprodukce není publikována.

120 Teige, Karel: Landschaft. Die Aktion 8, 1918, č. 27–28, s. 357, 13. 7.

121 Teige, Karel: Běllice. Z Táborska (Léto 1917) (kresba). Červen 1, 1918, č. 6, s. 84, 16. 5.; Lodice (kresba). Červen 1, 1918, č. 6, s. 94, 16. 5.

122 Teige, Karel: Kresba. Červen 1, 1918, č. 11–12, s. 174, 1. 8.

123 Kresba v Červnu uveřejněna nebyla.

124 Teige, Karel: Myslivna (linoryt). Červen 1, 1918, č. 17, s. 241, 7. 11.

125 Teige Karel: Landschaft. Die Aktion 8, 1918, č. 29–30, s. 385, 27. 7.; týž: Federzeichnung. Die Aktion 8, 1918, č. 31–32, s. 440, 10. 8.

126 V originálu vepsáno nad řádek.

([1]915–16), Z Podskalí, tuší, v druhé řadě pak: Běllice [1]917, tuší, Kostelík v Oldřichovci, tuší, Dubovka, perokresba [1]916, Týnice (Městečko na řece) [1]917, Flašinetář [1]918, Křečovice — (Krajina s kostelem [1]917), Válcovna [1]918, Rudolfof, tuší, Továrna, tuší, Láska [1]917, Dívčí hlava [1]917, Dívka 1917, Probuzení [1]917, Klaun [1]917 etc.

23. neděle¹²⁷

Tento týden mi byl velice otravný.

24. pondělí

Den ještě hnusný. Jen stručně: jeho vysokoblahorodí pan c. k. vládní rada Jan Šafránek při udílení ředitelské důtky pro stávku na národní svátek 1. máje — osvědčil se býti opět servilním, bezpáteřným a podlým.¹²⁸

25. úterý

Nic — nudím se!! Otravuji se!! Chystám se na prázdniny. Vydání mám obrovská, jen co dá člověk za barvy — linoleum vyjma malé vzorky vůbec není!!

ČERVENEC 1918 V NEVEKLOVĚ¹²⁹

1. července

První dny v Neveklově byly dny uklízení — ošklivé dny to jsou, než se udělá pořádek. Ale přece jsem i v nich pracoval. Ještě v červnu tedy jsem udělal II. stav kresby: Na plesu a II. stav Krajiny s větrným mlýnem. Ta, ač velmi pěkná, nezdařila se mi tak, jak jsem očekával. Někdy ji zase musím zkusit. Dnes jsem udělal Myslivnu akvarelem. Nedopadla též podle mého chtění, ale je to přece velice dobrá věc. — Mimo to musím napsat, že už je sehnáno herectvo pro Čapkovu *Hru lásky osudnou*.¹³⁰ Gilles — Zamrazil, Trivalin — Brožek, Dr. More — Pechač, Scaramouche — Garkisch, Brighella — Prokop, Isabella — sl. Marková, Zerbine — sl. Hlávková. Brighella a Zerbine jsou obsazeny však velmi nouzově. Zato zcela jsem spokojen, a ani ne jen z hereckých důvodů, se sl. Markovou.¹³¹ Je to výtečné venkovské děvče, ne sice inteligentní, avšak velmi chytré. Taková dobrá, živoucí [přeškrtnuté nečitelné slovo] husopaska to je. Nabízeli jsme totiž roli Isabellinu sl. Škvorové, což bylo by ještě lepší; ta však mi řekla, že odjíždí bohužel koncem července do Mělníka.

127 V originálu podtrženo vlnovkou.

128 Srov. též pozn. 27 a 35.

129 Zápisky jsou součástí školního linkovaného sešitu nadepsaného „Deník [v originálu podtrženo modrou tuší], / Červenec, srpen, září 1918 / Karel Teige / Neveklov [1]918.“, obsahujícího zápisy z července až prosince 1918. Rovněž nadpis stránky Červenec 1918 v Neveklově je v originálu podtržen modrým akvarelem. Text záznamu z 1. července je — na rozdíl od všech ostatních, psaných tuší — psán obyčejnou tužkou.

130 *Lásky hra osudná* bratří Čapků, napsaná v roce 1910 a poprvé publikovaná v *Lumíru* 1911 v žánru komedie dell'arte, je typem lidového divadla. I z těchto důvodů byla často dávána ochotnickými soubory. Srov. též pozn. 81.

131 Sousedství „se sl. Markovou“ vepsáno nad řádek.

2. července

Dnes prší celý den. Čtu Šrámka¹³² a překládám Molièrovu aktovku *Médecin volant*,¹³³ jež se bude hrát zároveň s Čapky.

3. středa¹³⁴

Dnes dopoledne jsem maloval menší akvarel: Městské zákoutí a odpoledne jsem udělal větší obraz Domy. Snad to nejsou prablbé věci — snad, ale netěší mne to příliš. Velice je to vzdáleno od toho, jak si představuji, že má obraz vypadat. Velice blízký zato je tomu, tuším — ten Větrný mlýn. Vše je to bolestné tápání, a vše a vše, jen ne najítí sebe — což existují vůbec! Sebe jsem dosud v obrázcích velmi málo uplatnil. A k tomu všemu ještě má stará vada: úžasná nespolehlivost autokritiky. No, ostatně tyto obrazy, jako Městské zákoutí a Domy, jsou jaksí jen vedlejší, odklizovým produktem. Chci udělat několik hlavních věcí, asi v tom žánru, jako je Myslivna. Blížím se již více než rok podivně k orfismu,¹³⁵ přitom však hledím za něčím zcela novým, o čem tuším, že bude evropským novým uměním. Nevím ovšem, co se zatím jedná ve Francii — v Německu je dekadence kumštu úžasná a bojím se, že u nás, vyjma Špály a snad Zrzavého, též. Co bude to nové? Bude to „pryč od kubismu“? V podstatě snad nikoliv, neboť duch tu bude po válce zcela kubistický v světě, víc než kdy jindy. Neboť budou zde nové, aktivní, svobodné a činorodé republiky, socialismus a správně orientovaný amerikanismus. Tedy to bude [škrt nečitelného slova] opět takový hlučný a mnohohlasý „salut au monde“,¹³⁶ to nové umění. Vždyť i díla vážných umělců, pokud vím, konfrontována s válkou, stala se naopak ještě prononcovaně modernější — důkazem toho jest například velice moderní báseň Šrámkova: Cesta z Rombonu v šestém čísle *Června*,¹³⁷ mnohé básně Neumannovy, a ti oba, ač velmi moderní básníci, jsou přece jen ze starší generace — nepatřejí ani k „strejcům“ (Čapkové, Bartoš, Hofman, Špála etc.)¹³⁸ — natož k nám. Zato však je dílo — hlavně malířské — Jos. Čapka válkou, ovšem válkou v hinterlandu,¹³⁹ poněkud dezorientováno. Jeho Žebráků si vskutku nemohu mnoho ceniti.¹⁴⁰ — A při tom všem bude to nové, vskutku nové umění. Nebude-li to kubismus, bude to nebude to jistě návrat k něčemu bývalému. Kubismus a futurismus, částečně i neoimpresionismus a něco z expresionismu jest základem dnešní tvorby.

132 Může jít o báseň Cesta z Rombonu, publikovanou v 6. čísle *Června* (viz pozn. 57) ze sbírky *Splav* (1916).

133 Molière: *Le Médecin volant* (1645), fraška Molièrovoy kočovné společnosti, česky přeložená až roku 1919 Karlem M. Klosem jako *Létavý lékař*. Teigeho překlad se nepodařilo dohledat.

134 Slovo „středa“ v dataci psáno v originálu obyčejnou tužkou.

135 Orfismus, též orfický kubismus, jde o pojem, který byl v umění poprvé užit v roce 1912 francouzským básníkem Guillaumem Apollinaiem, který tak charakterizoval malby Roberta Delaunaye, jež připodobnil k bájnému antickému hrdinovi Orfeovi, básníku, symbolem prolínání různých uměleckých druhů.

136 „Salut au monde“ — pozdrav světu, citát z Whitmanových *Stěbel trávy*.

137 Viz pozn. 57 a 132.

138 Míněna generace Osmy a Uměleckého měsíčníku, popř. spolku Umělecké besedy — Koliba.

139 Hinterland — zázemí.

140 Žebráci — série linorytů z roku 1918, kde Josef Čapek zachytil lidi na okraji společnosti; práce vznikaly od roku 1916 v souvislosti se společenskou situací v době války.

A při tom Derain, Friesz, Rousseau, Seurat!!!

Mimo ty dva obrázky jsem udělal návrh na kolorování linolea: Myslivna. Byli jsme v lékárně. Zdá se, — ještě však ne definitivně, že se mi poštěstilo [škrtnutím nečitelného slova], že sl. Mařenka¹⁴¹ bude hrát v Molièrovi.¹⁴²

4. čtvrtek a 5. pátek¹⁴³

jsem¹⁴⁴ docela byl nemocen, a to chřipkou — nikoliv španělskou,¹⁴⁵ jak bylo by to časové a exotické, docela důkladnou a prozaickou chřipkou, která mne důkladně totiž potýrala. V pondělí jsem se nastydl po koupání.

6. sobota

Dnes je mi již lépe, vstal jsem z postele. Předvčírem přijel tatíček z Prahy. Psal mi Honza Štanc a přišlo mi 3. číslo *Sturmu*.¹⁴⁶ Je tam jedna kresba Fillova,¹⁴⁷ stále ještě picassovská, a tak se nezdá, že by se p. Filla byl také tak „přerodil“ jako jeho pp¹⁴⁸ kolegové, Beneš, Kratochvíl etc. Ta kresba, ačkoliv dosti nezázivná a slabá, je přece jen nejlepší z celého čísla a vůbec snad letošního ročníku vedle jednoho, též jen prostředního F. Légera.¹⁴⁹

10 7. neděle¹⁵⁰

Jsem již zdravý, avšak úžasně zesláblý. Dopoledne jsem strávil na rynku — a byl jsem též s E. Garkischem oficiálně jaksi — pozvat a požádat sl. Marii Puchtovou. Neodřekla, a nejen to, — slíbila, že odpoledne přijde na první zkoušku, kamž vskutku se dostavila; jenom učinila vše závislým na svolení — mamčině!! To ovšem doufám není tak zlé, a pokud znám sl. Puchtovu, chtěla i v tom hrát divadlo. Je poněkud uličničtější a pokrokovější, než aby její poslední instancí byla maminka, která ovšem své dovolení dá, — avšak slečna, ta se ptá na dovolení kdesi zcela jinde. — Jsem rád, že hraje, je velmi vtípná a hezká, krásný exemplář stvořitelův a dokonalá uličnice [škrtnutím dvou nečitelných slov], což je důležité — avšak čím to, že letos nemyslím tak — „zeleně“ jako snad vloni a předloním. Že ona je — jaksi „zaopatřená“? To jistě nikoliv, toho bych se sotva lekal a nepřekáželo by —. Jsem snad více vybíravý, nevím, ale tak, jak jsem dnes, jsem naprosto neschopen nějakého zamilování a nevím též teď nic o hladu. Byly dny, hlavně letos v Praze, kdy byl mi rozhovor, někdy i tak směšně ne-

141 Marie Puchtová.

142 Viz pozn. 133.

143 Další zápisky psány obyčejnou tužkou.

144 V originálu text výjimečně následuje za datací.

145 Narážka na epidemii španělské chřipky, tragicky se šířící tehdejší Evropou, v listopadu 1918 jí podlehl např. český malíř a teoretik Bohumil Kubišta.

146 *Der Sturm* 9, 1918, č. 3, vyd. 15. 6.

147 Kresba Emila Filly Zátíši s lahví je na titulní straně časopisu, v čísle převážně dřevoryty a linoryty Marie Uhdenové, Hanse Mattise-Teutsche, Georga Schrimpf a aj.

148 Zkratka pro slovo páni.

149 Teige míní zřejmě kresbu Akt francouzského kubistického malíře Fernanda Légera (1881-1955) z 2. čísla *Sturmu* ročníku 1918.

150 V originálu za datací vykřičník.

vinný jako se M. a Z. Michalcovýma, Dašou Hoffmannovou, M. Garkischovou, velice příjemnou chvilkou, na kterou se týdny vzpomíná a po nichž se týdny dychtí. Zde však, nehledě k tomu, že jsem zcela „zásoben“, neboť jen náš herecký ansámbl čítá 4 ženské exempláře — s ostatními se to doplňuje na slušnou číslici! Ale nechci takto kalkulovati ve svých erotických věcech a avantýrách a rozvrhovati si to na letošní prázdniny. Nebudu přece ničemu nepřístupný, co se dává, vezmu, a co se mi zachce, to budu hledět získati. A nebude to tak smrtelně těžké. — Dnes mi psal Vláda Štulc a přišlo mi 9. až 10. číslo — (dvojčíslí) *Června*.¹⁵¹ Je tam Hofmanův autoportrét, který je dost dobrý, avšak velmi německý — à la *AKTION*, pak několik návrhů pomníkových, které jsou překrásné, avšak v linoleu jsou málo výstižné.¹⁵² Lepší byla by reprodukce přesně narysovaného nákresu. Konečně linoleum Muž se mi nelíbí.¹⁵³ Z literatury je to: Whitman, pak Čapkův článek o pragmatismu, dosti hloupé Weinerovo Méně divadla, Rutteho kritika *Nových zpěvů*, pokračování Philippova románu, dvě Neumannovy polemiky a dost. —¹⁵⁴

8. úterý pondělí

Píši Štancovi a Štulcovi. Čtu Mallarméa. —¹⁵⁵

9. středa úterý

Otrava. Nuda. Udělal jsem akvarel: U vody. Měla to být studie zeleně — neboť v ní jsem dosud velmi nešikovný, ale dopadlo to mizerně. Pak jsem udělal kresbu Krajina s rybníkem — také slabou. Konečně jsem vyrobil linoleum: Krajina s jezerem velmi dobré — leč úžasná vada — příliš špálovské.

10. středa

Přemýšlím o svém malování. Pod dojmem včerejší své práce. A proto je to tak truchlivé. Neboť co to bylo: jeden prablby akvarel, jedna blbá kresba — dohromady tedy dvě prohry — a jeden velice problematický úspěch v podobě toho linolea. To opravdu není nikterak špatné — ale mohl by se pod ně podepsat Špála — tak je to jemu skradeno. A co jsem doposavad tedy udělal? Dobrá je Myslivna v akvarelu, budu ji ještě musit však přemalovat. Ale dost. Tu — řekněme „techniku“ — kterou je malována

151 *Červen* 1, 1918, č. 9–10, 4. 7.

152 Hofman, Vlastislav: Pomníky s urnou (1915, linoryty). *Červen* 1, 1918, č. 9–10, s. 135, 141, 143, 4. 7.

153 Hofmann, Vlastislav: Muž (linoryt). *Červen* 1, 1918, č. 9–10, s. 147, 4. 7.

154 Hofman, Vlastislav: Autoportrét (linoryt). *Červen* 1, 1918, č. 9–10, 4. 7., titulní strana; Whitman, Walt: Pohřební hymna prezidenta Lincolna. *Červen* 1, 1918, č. 9–10, s. 131–136, 4. 7.; Čapek, Karel: Pragmatism. *Červen* 1, 1918, č. 9–10, s. 136–138, 4. 7.; Weiner, Richard: Méně divadla! *Červen* 1, 1918, č. 9–10, s. 138–140, 4. 7.; Rutte, Miroslav: Ve jménu života i radosti i krásy. *Červen* 1, 1918, č. 9–10, s. 144–148, 4. 7.; Philippe, Charles-Louis: *Červen* 1, 1918, č. 9–10, s. 140–144, 4. 7.; Neumann, S. K. (též Civis Bohemicus): Nezdvořilé hovory s kritikou (O kritických extempore a kritických klukovinkách I; Antisemitismus a umění). *Červen* 1, 1918, č. 9–10, s. 148–150, 4. 7.

155 Zmiňované dopisy Jana Štance a Vladimíra Štulce se ve fondech LA PNP nedochovaly; z kontextu deníků není zcela zřejmé, o jaké Mallarméovo dílo se jedná. Následující zápisky v deníku jsou opět psány černou tuší.

Krajina s větrným mlýnem, jako můj nejlepší obraz této — techniky, neboť Městská zákoutí¹⁵⁶ Ulice a Domy jsou nemoderní. — Tu nyní, ačkoliv je to jedna mně z nejdražších dobytých pozic — opustím. Poznávám, že není pro mne, jsem temperamentněji založen. Chci se spíše vrátiti k technice obrazu Zlatý roh (v majetku Stockově) a dáti této technice solidnější kompozici pro prostorovost a zbavit ji tak dekorativnosti. Avšak ani ta — bojím se, dlouho mne neuspokojí. Ale jen kdybych mohl udělat několik věcí, které by mne uspokojily! V minulosti jich mám dosti: Dubovka, Myslivna, Městys, Lodice, Běllice, Kostelík v Oldřichovci, Krajina, Dívka, Dívka 2, Polní cesta, Poprsí, Hlava muže, Nábřeží 1. i 2. (v majetku Stockově) etc. A dnes ne a ne něco udělat. Ještě nedávno jsem psal, jak se přibližuji k Rousseauovi, Seuratovi, Derainovi. Dnes je mi daleko bližší Gleizes, Delaunay, Fresnaye, Picabia, Bruce, Braque a Špála!! Avšak z toho všeho zmatku bych si nic nedělal. Jsem mladý, jistěže mé věci nemohou být hotové a definitivně zralé. Hledám a experimentuji. Ale přál bych si, aby mezi tím vždy tu a tam bylo mi popřáno namalovati něco, co by nebyla parodie kumštu. Chci něco vážnějšího!!! Nikdy jsem tak poctivě neusiloval a nešel za tak velikými cíli jako dnes. Přece nic nemohu svést! Je to někdy zoufalé. Často začnu pochybovat: o sobě, o všem. Zdá se mi pak, že můj debut, a hlavně další a poměrně častější vystupování na veřejnost, i to teprve zamýšlené, jest značně předčasné. — Přemýšlím-li tak o svém malování: vidím tisíce cest, a zatím je to jen bezcestí. A bezcestí mlčí, praví K. Čapek.¹⁵⁷ A bezcestí trýzní. A když si již v tom člověk najde cestu, a takovou cestou byla Krajina s větrným mlýnem — ukáže se záhy, že tou cestou nelze dál. Jediné vím pozitivně: Tomu kubismu, jako je například kubismus Légerův, starší díla Čapkova, Kubištova, kubismus Fillův a částečně i Le Fauconnierův a též někde i Picassův, — na hony jsem vzdálen. Blízko orfismu; z futurismu je mi nejbližší Severini. Na podzim 1917 byla má bolest: kudy z čapkovštiny¹⁵⁸ a nyní: Kudy ze Špály? A to bych už konečně věděl. Snad ten Zlatý rok je vskutku tak zlatý, že ukazuje cestu. Ovšem není to cesta snadná. V ní člověk se musí těžce pokusit o organizaci prostorovou, kterou nutno dosadit místo přílišné ornamentálnosti barevných ploch. A pak nevím, pokud bude možno malovati tímto způsobem něco jiného než krajiny, byť i se stafáží, a nature morty.¹⁵⁹ Co s podobiznami? Strašlivé trýzně. A přece nechci nic nemožného na svých schopnostech, nechci. Nechci tvořit díla stejnorodá, kladná a definitivní — mých 18 let má též svá svatá práva. Ale chci, aby mé práce byly aspoň slibem pozdějšího díla. Růžena Svobodová napsala v *Lípě*, že velikost poctivosti záleží v tom, abychom šli na Mont Blanc a ne na Petřín. Jistěže to není pravda. Na Petřín možno jít ještě poctivěji!! Nemusí být Jiránek¹⁶⁰ — ačkoliv si ho příliš vážím, příkladem pro vždy —: umělec poctivý, usilo-

156 V originálu vepsáno nad řádek.

157 Citace z novely Karla Čapka *Ztracená cesta* (*Boží muka*, 1917).

158 Teige hovoří o malířském vlivu Josefa Čapka, resp. umělců kolem Osmy.

159 „Nature morty“ — zátiší.

160 Výtvarník Miloš Jiránek, viz jmenný rejstřík. V předchozí větě Teige rozvíjí sentenci Růženy Svobodové, publikovanou v textu v rubrice *Důvěrné řádky* v *Lípě* 1, 1918, č. 35, s. 576. Svobodová zde mj. napsala: „[...] Říkám vždycky, že nezáleží na tom, dojdeme-li k cíli. Nikoli, cíl náš musí být tak veliký, abychom k němu nikdy dojít nemohli. Velikost poctivosti vězí v tom, abychom šli na Himalaju a nikoli na Petřín. [...] Nedojdou k němu, ale šla jsem k němu. Cesta nebyla proto nikdy malicherná. A na tom, jedině na tom záleží.“

val více, než mu schopnosti dovolovaly dosáhnouti. Cítím tíhu — strašlivou — těchto Goethových moudrostí: „Bilde, Künstler, rede nicht — ach Gott, die Kunst ist lang, und kurz ist unser Leben!“¹⁶¹ ~ ~ Dnes udělal jsem linoleum: Na plesu, a dosti jsem to zkazil. Píši psaní Wachsmannovi. Čtu James: *Pragmatismus* a *Květy* 1915.¹⁶²

11. čtvrtek

Dnes jsem udělal Krajina s jezerem, kresba tuší, prostřední; pak jsem dělal větší akvarel stejného tématu. Měl vyjadřovat pocit koupele ve svěží zeleni, v slunci, v čerstvém vzduchu a jáсотu barev [škrť nečitelného slova]. Pocit primérní, bezprostřední, snad syrový a expresionisticky barbarský. Dopadlo to ne zle, ale stále je to příliš Špála. A to nejen v celkovém zbarvení, nýbrž i v detailech. Nechci se jistě stavěti úplně na vlastní nohy již teď, aniž se chci zbaviti Špálova vlivu. Ale právě: vliv. Vliv je něco, co se prohřeje vlastním teplem, napsal Špála kdesi —.¹⁶³ Tak tomu jest. Jen pryč s opičáckým napodobením. — Odpoledne jsem udělal akvarel Stromy na svahu, který mne uspokojuje rozhodně více. Toť nepopíratelné: je dosti původní. Leč není to jen manýra — dá se v tom pokračovat, na tom stavět? O tom prozatím nemohu říci ničeho — to se pozná další prací. Fakt je, že „technika“ takového Zlatého roku našla zde jistě — po čemž jsem teď toužil — lepší organičnost a konstruktivní i kompoziční kvality.

12. pátek

Psal mi Štulc a ve psaní mi poslal dva nové Hofmanovy pohledy Hradčan. Mají své chyby, avšak nejsou špatné. Jsou lepší — daleko, než věci z jara 1918 —. ~ ~ Svě Stromy na svahu jsem nakreslil tuší, ale nedopadlo to nejlépe. Avšak ten akvarel se mi stále velmi líbí. Je dobře rytmicky vyvážený, slušně komponovaný i konstruovaný. Ale důležitá přednost, o niž mi vždycky jde: není to překubizovaná fotografie — ač v krajině by to bylo snesitelnější než v malířství figurálním. Zaboha do toho nelze vtlouci naturalistické stromy, ačkoliv, doufám, je to velice čitelné a srozumitelné. Nevidím posud v tom nižádnou chybičku. Má to v sobě ještě něco té dekorativnosti Zlatého roku, ale jen tolik, kolik je právě dobře a kolik jsem rád. — Dnes jsem namaloval tím způsobem obraz V parku, kde přišla trošku ta dekorativnost více k veslu, než je potřeba. Tak je to spíše jako jakýsi dessin pro kunstgewerbe.¹⁶⁴ Je to o to horší, oč horší je ostríhaná alej s pískovými pěšinami než vskutku stromy na nějakém lesním svahu. Toto minus toho druhého obrazu však přece není deprimující. Ovšem, cítím, že vedle takových obrazů bude mi nutno dělat dost poněkud naturalističtějších studií, takto stavících na akvarelu Cézannově. Neboť příroda také chce cosi... Celkem pracuji houževnatě, ještě míním k tomu všemu psát prózu a nějaké malířské poznámky — avšak nemá to ještě ten pravý charakter práce, jak jí rozuměli jen staří, například. To-

161 „Bilde, Künstler, rede nicht...“ — jde o sprážení dvou citací Johanna Wolfganga Goetha („Bilde, Künstler! Rede nichts! / Nur ein Hauch sei dein Gedicht.“ [překlad, *Gedichte*, 1827] a „Ach Gott! Die Kunst ist lang, und kurz ist unser Leben“ [překlad, *Faust*, 1808].

162 James, William: *Pragmatism* (J. Laichter, Praha 1918), srov. též pozn. 51; Teige mluví zřejmě o četbě časopisu *Květy* (ročník 1915).

163 Citaci se nepodařilo dohledat.

164 „[...] dessin pro kunstgewerbe“ — nákres pro umělecká řemesla, spojení francouzštiny a němčiny.

tiž něco tichého, svědomitého, úzkostlivého a pokorného — nebo u výbojných, jako u Michelangela, jistý paroxysmus, křeč — rozumím-li mu. A to by ještě spíše souhlasilo. Avšak to první, práce třeba primitivů, nebo Lionarda, u něho právě: homo minister et naturae interpres¹⁶⁵ — to je něco jiného. Já jsem v ustavičné činnosti, je to pak místo pokory jakási potřeba vzývání všeobsáhlosti života, přírody. To; a všechno je tak obrovské, maličkosti se tak lehce a šťastně přezírají. —

Dnes večer byla zkouška Molièrova *Nepřavého lékaře*.¹⁶⁶ Definitivně rozhodnuto, že sl. M. Puchtová hraje roli Sabiny. Byl Velice jsem tomu rád, a to nikoliv z hereckých důvodů. Pak jsme, po zkoušce, chodili spolu po náměstí. Čtu Jamesův *Pragmatismus*.¹⁶⁷

13. sobota

Čtu v *Květech* 1915 Arcose, Duhamela a Bergsona.¹⁶⁸ Dnes jsem udělal Stromy na svahu, (perokresba) a V parku (perokresba). První vypadlo lépe a myslím, že je to dosti srozumitelné.

14. neděle

Dnes dopoledne jsem byl na — korzu na náměstí, začínalo to zase tak obdobně, jak jsem si to kdysi formuloval a vylíčil ve své Venkovské neděli.¹⁶⁹ Ale pak začalo silně a náhle pršet, tak jsem jsme se utekli do průjezdu budovy okresního soudu. Tam jsem mluvil se slečnami Garkischovou a M. Puchtovou. Odpoledne byly zkoušky jak na *Hru lásky osudnou*, tak i na Molièra. *Hra lásky* jde již dosti slušně a v Molièerovi sl. Puchtová, zdá se, bude hrát lépe, než jsem očekával. Štuc mi poslal parte; zemřela mu babička.

15. pondělí

Dnes jsem namaloval dvakrát ~~totéž~~ tentýž sujet: Chalupy. Jednou jaksí ponuře, což jsem tak zkazil, že to vypadá jako můj loňský Pohled na Neveklov. — Podruhé to bylo v jasnějších barvách a dopadlo to daleko lépe.

16. úterý

Dneska jsem byl celý den úžasně ospalý, a také jsem nic neudělal. Večer byla zkouška na Molièra — se sl. Puchtovou jsem se dobře bavil. Půjčil jsem jí Čapkovy *Zářivé hlubiny* a vypravoval jí o *Krakonošově zahradě* — kterou ona si rovněž přeje číst a kterou jí půjčím, až ji dostanu od Nebeského zpět. Včera večer jsme se zase hádali s Nebeským o kubismu. Přitom řekl těchto několik nehorázností: Picassův případ je obdobný například případu Klingerovu (!!!). Klinger — třeba svým Kristem na Olympu budil rozruch stejně jako Picasso — a dnes není většího kýče než Klinger. Po druhé: Nejedlý, ten u nás přivedl kubismus ad absurdum. Zajel si do Berlína a tam viděl Herbsta-

165 Homo minister et naturae interpres — člověk, služebník a vykladač přírody.

166 Viz pozn. 133.

167 Viz pozn. 51.

168 Arcos, René: Poznámky k několika moderním básníkům. *Květy* 37, 1915, kniha 73, s. 571–584; Duhamel, Georges: O básnickém poznání. *Květy* 37, 1915, kniha 73, s. 140–145; Bergson, Henri: Smích. Výňatky z knihy *Le Rire ou essai sur la signification du comique*. *Květy* 37, 1915, kniha 73, s. 535–547.

169 Viz pozn. 13.

lon¹⁷⁰ a hned začal malovat kubisticky. Hnědé obrazy, a lepil na ně pařížské pohlednice a podobně. — Za chvíli nato Nebeský řekl: Nikdo se u nás kubismem tak poučivě nepropracovával jako Nejedlý. Konečně prohodil ještě několik těchto pitomostí: Že prý kubismus nepřináší nic nového, když člověk projde Karlštejnem, tam prý vidí ty nejkrásnější kubistické obrazy, — a vůbec, vše je stlučeno z nejprotichůdnějších starých mistrů. — Dále: impresionismus, to je dnešní!!!! Neboť dnešní český impresionismus je jiný než Slavičkův (zcela správně: zpotvořený).¹⁷¹ A tu zapomíná, že Monet, Manet, Renoir budili veliký rozruch, a nebude je považovati za kýčáře — jako Klingera! A dále. Co přináší impresionismus nového? Vždyť i zde mluví Turner, Reynolds, Goya, Velázquez, Japonci!? A jistě více, než se ozývá u kubistů Greco, divoši, etc. Že prý výstava A přece¹⁷² byla jen výstavou kuriozit, která šla s velikým bubnem do světa, neboť jsou to lidé, kteří chtějí na sebe upozornit výstřednostmi a tím, že vše, co nejde s nimi, ztrhají. Nebyly výstavy prvních impresionistů něco podobného? Nebyli tito též nuceni bojovat? A přece to byly také výstavy seriózní, hodnotné, — byť už třebaš pokoutní — jistě ne výstavy kuriozit a monstrozit. Dále prohlašuje Nebeský kubistická díla za nesrozumitelná! Jak naivní! Je-li on slepý a krátkozraký, kdo za to může. Není-li spíše nečitelný poslední Vincenc Beneš, rozmazaný a překrvený? A zase impresionisty jeho velebené: i těm věšeli obrazy vzhůru nohama!!! On sám uznává, že Nejedlý, jehož adoruje, má mnoho špatných věcí. Proč se tedy diví, že sem tam vystaví ještě dnes kubisti něco špatného; vždyť kubismus je něco těžšího než naturalisticko-pseudoimpresionistické malování. A jistě nechci ve všem české kubisty hájit. Stavím se k nim dost kriticky. Konečně se mylí, pokládá-li, že Tvrdošíjn jako Špála, Zrzavý, Hofman, Čapek, Kubin a Kubišta i Marvánek — pracují tak, jako se pracovalo ve Skupině¹⁷³ u pánů Filly, V. Beneše, O. Gutfreunda, Procházky a Nejedlého: že se totiž sháňejí nejnovější pařížské vzorky — a teď prý, když to nejde z Paříže, — tak prý se kopíruje Berlín!! Ta blbost úžasná! Špála a Berlín!!!! Ti, ve Skupině, ovšem měli takové kritické stanovisko: kubistům a futuristům se smáli a s lidmi jako Pechstein, Kars, Kirchner, Schmidt-Rottluff se zaměstnávali docela vážně!! — A ještě jiné moudrosti promluvil tento ctitel pravého českého impresionismu.

17. středa

Nakreslil jsem Stromy na svahu měkkou tužkou. Dopadlo to docela dobře. Pak jsem udělal slabý akvarel: Flašinetář podle starší, květnové, kresby. Píši Vaňkovi a Štulcovi lístek. Odpoledne jsem namaloval akvarel Na večer. Je to velice riskantní experiment, a proto nevím, — neodvažuji se říci, je-li zdařilý či nikoliv. Originelní ano, leč dobrý?? Barva tam má veliké monology: hnědá, žlutá, zelená, červená, modrá. Vše poněkud tlumené, ale nikoliv mdlé. Nerad bych dělal mdlé obrazy. Věřím s Delacroixem, že mdlá barva je malba zbabělce.

170 Herbstsalon (Podzimní salon) — od roku 1913 — po vzoru francouzského Salon d'Automne — pravidelná výstava moderního umění konaná v Berlíně

171 V originálu Teige zcela výjimečně použil hranaté závorky. Jelikož používáme hranatou závorku pro označení edičních vpisků a komentářů uvnitř originálního textu, původní hranaté závorky v tomto případě měníme na kulaté.

172 Viz pozn. 11.

173 Skupina výtvarných umělců, umělecké sdružení působící v letech 1911–1914.

19. pátek

Dnes jsem udělal slabý akvarel Vyšehrad. Ale pak jsem si udělal několik miniaturních kresbiček, z nichž hlavně: Na návsi a Cementárny mne uspokojují. Kdežto v tom Vyšehradu je úžasná formová bezradnost a vůbec to neodpovídá mé povaze. Nevypadá tak prablbě ten akvarel — ale přece bylo mi velmi smutno, když jsem jej domaloval. Jsem už zase ve starém břídilství, myslil jsem si a bál jsem se. Avšak od těch kresbiček, až je provedu, slibuji si více. Doufám, že je budu moci kvalitativně přiřadit k Chalupám a Stromům na svahu, což jsou v poslední době mé nejlepší věci —. Večer byla zkouška na Molièra. Hra, tedy souhra jde již obstojně vyjma ty partie u okna. Ale jinak hlavně Dohnal (Squarelle), Gros-René Kráčmera (advokát a Gros-René) a sl. Puchtová (Sabina) hrají dobře. Sl. Puchtová mi vrátila *Zářivé hlubiny*, které se jí velice líbily. Tím se vyplňuje a dokazuje správnost toho, co jsem si o ní myslil. Půjčím jí též *Krakonošovu zahradu* — abych ji trošku — zkazil. Mimo to mi říkala též o novější jejích prózy, které tu ovšem nemám, nanejvýše jí mohu půjčit *Červen*, kde jsou Otcové, a Zpěv z temného kouta.¹⁷⁴

20. sobota

Namaloval jsem akvarel formátu 28 × 28 Cementárny. Podle včerejší kresbičky. A jsem spokojen. Tisíckrát — jistě — lepší než Vyšehrad. Má to své chyby, ale má to také jisté přednosti. Koncipováno je to velmi dobře. — Odpoledne jsem udělal linoleum Na návsi, jež také není špatné. — Dnes jsme měli hosta. Mistra J. Heřmana, jenž na své toulce se dostal do Neveklova, do svého rodiště. Byl u nás přes noc. Spal v mém pokoji. Je to velmi příjemný člověk, a veselý. Dal mi několik cigaret a větší kvantum tabáčku.

21. neděle

Odpoledne jsem dovedl Heřmana do Křečovic — šel k Sukovi. Cestou jsme se dobře bavili. O Skrbabinovi, Rjebikovi, Schönbergovi, Regerovi, Debussym, Vycpálkovi, Karlovi, též o Neumannovi, Čapcích, Hofmanovi, Weinerovi. — Se Sukem jsem nemluvil, — nechtěl jsem jít dál, neboť ještě spal, ačkoliv bylo ½ 1. Před jeho domkem jsem se tedy s Heřmanem rozloučil. Zval mne, abych ho v Praze navštívil. ~ Večer byla zkouška na Čapky a pak na Molièra. Po zkouškách jsme, — náš herecký ansámbl — chodili po Neveklově. Baval jsem se pak se slečnami Čulíkovou a Puchtovou. Propojíme po představení nějaký výlet soukromý, rafinovaně zařízený, tak, a uspokojivě, aby si aspoň ensemble odnesl z toho — onu mravní očistu. Všechny čtyři ženské exempláře však musíme do té doby ještě náležitě zkaziti.

22. pondělí

Píši Wachsmannovi a Štancovi. A těším se na noviny. Jak — utěšeně — to vypadá ve Francii. !!!¹⁷⁵ Dnes byla opět zkouška na Molièra i na Čapky. Půjčil jsem sl. Markové *Zářivé hlubiny* a slečně Puchtové *Červen*.

174 Teige píše o publikaci próz Karla Čapka Otcové (*Červen* 1, 1918, č. 1, s. 3–5, 7. 3.) a Josefa Čapka Zpěv z temného kouta (*Červen* 1, 1918, č. 2, s. 19–20, 21. 3.).

175 Dopisy se nepodařilo dohledat. Narážka na situaci na válečné frontě.

23. úterý

Dnes jsem namaloval akvarel. Nevím ještě, jak ho nejlépe nazvat. Buď *Na návsi*, nebo *Stromy na návsi* či *Náves se stromy*. Je to dosti slušné, ale nic pěkného a zvláštního to také není. A není to ani *Špála*, ani nikdo jiný. Mluví z toho poněkud ovšem *De-rain*, ale zase souvisí to pěkně s *Chalupami*, *Cementárnami*, *Stromy na svahu*, *V zahradě*, *Soumrak* etc.

24. středa

Diem perdidi.¹⁷⁶ Dopoledne jsem se proválek na posteli a odpoledne jsem mazal karty, marjáš a cvička, a hrál jsem klavír. Čtu Hebbelovy básně a *Juditu* — a mohu říci, lektura těchto knih připraví člověku přešťastné chvíle —. Dnes navečer je zkouška na bratry Čapky.¹⁷⁷

25. čtvrtek

Dnes jsem namaloval akvarelem *Větrný mlýn* a totéž nakreslil tuší. Oboje, hlavně ta kresba, je dosti slabé. Čtu různé krátké novely, jako *Vildrac*, *Mercereau*, *Bloy*, *Theer*, *Charles Louis Philippe* a jiní. V noci na dnešek měl jsem velice zmatený a pravzvláštní sen. Zdálo se mi, že jsem byl v obrovském divadle, jehož hlediště, dosti černé, připomínalo spíše jakousi zasedací síň parlamentu. Také jsem tam poznal mezi publikem *Masaryka* a *Zahradníka* s *Klofáčem*. Seděl jsem těsně u proscenia napravo, kde nebylo vůbec lóží; vše vyhlíželo tak jaksi mrtvě nerostné a nepřilíživě vkusné. Vytažení opony jsem neviděl. Sotva jsem obrátil svůj zrak z pozadí hlediště na scénu, užřel jsem představení již jakoby rozehrané. Veliký herec recitoval monolog. Byl černě oděn, s obrovskou černou maskou. Poznal jsem v něm *Vydru* od *Vinohradského* divadla, třebaže se mi zdálo[, že] je kus hrán cizí řečí, nejspíše je to německá scéna. Po monologu se něco dalo, něco velmi pestrého a pro oči rozmarného a jaksi bezkonturového. Pak onen černý herec napomenul v obecenstvu [nečitelný znak] jakéhosi buržuu, který vytrvale a hloupě mluvil a vyrušoval ostatní. Nato se chopil obrovského oštěpu, *donquijotského*,¹⁷⁸ a poznal jsem a uvědomil se, že je to nějaké drama o *Don Quijotovi*¹⁷⁹ (reminiscence na *Dykovo Zmoudření*¹⁸⁰ — pravděpodobně).¹⁸¹ Zároveň jsem zaslech hlasitou hudbu a zpěv, zaznívající bůhví odkud, ale jistě ne z orchestru, jehož tu vůbec před jevištěm nebylo. A začly nějaké *biz* groteskní hry, na j[eji]chž průběh se nepamatuji. Jen vím, jak uprostřed tohoto dění stanul onen černý herec s už obrovskou a krásnou ženou, zahalenou v bělozelený řasnatý plášť s rukávy, který jí sahal až po kotníky nohou, nahých v sandálech

¹⁷⁶ „*Diem perdidi*“ — Promarnil jsem den.

¹⁷⁷ *Judita* — tragédie Christiana Friedricha Hebbela, napsaná 1839, premiéra 1840, považována za jeho nejvýznamnější dílo; „zkouška na bratry Čapky“ — srov. pozn. 130.

¹⁷⁸ V originálu psáno „*don Quichottského*“.

¹⁷⁹ V originálu psáno „*Don Quichottovi*“.

¹⁸⁰ *Dyk*, Viktor: *Zmoudření Dona Quijota* (1913, premiéra 1914).

¹⁸¹ V originálu *Teige* zcela výjimečně použil hranaté závorky. Jelikož používáme hranatou závorku pro označení edičních vpisků a komentářů uvnitř originálního textu, původní hranaté závorky v tomto případě měníme na kulaté.

a. Onen černý herec promlouval k ní cosi temným a málo srozumitelným hlasem. Patrně vyzvání k společné¹⁸² účasti na těchto divných rejích a hrách. Žena svolila ~~Tu~~ a podávala mu nadzdviženou paži, aby na ni připjal jakousi pásku, obdobnou hodinkám na ruku, neb pásku, jakou nosívají hráči lawn-tenisu. Zároveň zdvihla poněkud hnutím úžasně spanilým a jemným druhou ~~a~~, pravou ruku, a tím rozevřel se jí dlouhý její plášť na nahém těle, které se objevilo v pruhu dvou ~~po~~ vertikál hebkého a ornamentovaného jeho okraje. Tyto vertikály splývaly s jejími ramen právě přes ~~r~~ bleděrudé pupence překrásných prsů dolů. A v tomto pruhu zářila bělost jejího masa, vlnila se její hrud' s nepříliš markantními ~~a~~ prsy, klenulo se její břicho a světlo tak divně abstraktní a řekl bych imaginární, neskutečné ~~plazit~~ vlnilo se po její kůži okolo pupku a stékalo vodopádem přes krásně utvářená stehna, kolena a ~~h~~ holeně jejich zcela k sobě přiražených nohou. A pod klenbou břicha jevila se rozkošná tmavost s drobnou rýhou pohlaví. Tak stála tu s černým hercem nějakou chvíli, pak se objali, on pohleděl do její usměvavé tváře a do temné žlutí vlasů — a dali se do středu ~~hrůter~~, tanců a rejů. Tu nebylo opět viděti již kontur. Jen pohyb beztvarych, pestrobarevných plošek a mezi nimi se občas mihlo cosi plastického a rozeznatelného, jako mužská ruka v tmavém rukávu až po loket, jako vztažená jako ~~k~~ při ~~p~~ nějakém konvenčním tanci, jindy necelé obličejce, nahý ženský prs, rozhoupaná ňadra v modré haleně. Čím se děj a vše, co bylo pro oči, stával zmatenější, tím důrazněji a s tím větší výrazností zněla smutná hudba — symfonická — neboť přicházela odjinud než dění na scéně, kde jsem nepozoroval kulisy, a rozmáhala se jaksi na úkor dramatu, chtějíc je snad vůbec pohltnouti. Na jevišti reje neustávaly, naopak, trvaly věčně, avšak já jsem zvolna věnoval všechnu pozornost [nečitelné písmeno] hudbě, jež zaplnila všechen prostor, hlediště, a napjala ~~ta~~ jakousi tmavou ~~ne~~ a neprodyšnou kůži pres černá zábr z jednoho zábradlí balkonů na druhá. Takže existovala tu samojediná, hlediště pozbylo svých rozměrů a přede mnou nebyla než nehmotná čerň na všechny strany. Tance, které na jevišti snad neustaly jásat — já o nich nevěděl. A hudba přestala býti již hlasem houslí, viol, lesních rohů, čel a trubek — ~~byl~~ měnila se mírně a temně, a slyšel jsem tak tisíce duší, slyšel jsem několik nesouvislých slov [nečitelná přeškrtnaná slova] války, ji [přeškrtnané nečitelné slovo] lidská a jakoby pověřčivá¹⁸³ tvář shlíží na mrtvé lány sírově žluté země. Vzlyk milionů vojáků. Smrt člověka. — ~~Není~~ — — Není vyloučeno, že by se to dalo slušně zpracovat literárně: měl bych se aspoň toho chopit — je to jen stéblo sice, avšak i já nejsem víc než tonoucí — při mém [přeškrtnané slovo] nedostatku invence — a vůbec snad všech literárních schopností a vloh —

26. pátek

Udělal jsem linoleum malé a dosti slabé: U vody. Večer byla zkouška na Čapky a pak na Molièra. Ta začala až v 1/2 10 a byla prováděna za světel — 2 svíček!! Pak ještě jsme šli, asi v 11 hodin, všichni si zazpívat na Hříště anarchistické písně. Psal mi Štulc.

182 Slovo vepsáno nad řádek.

183 Slova „jakoby pověřčivá“ vepsána nad řádek.

27. sobota

Psal mi — Rückl. Nic. Diem perdidi.¹⁸⁴ Nemilá pauza v mé práci. Neboť je mnoho starostí s divadlem. Žádost i text programu je již zaslán do Benešova.¹⁸⁵ Večer byla zkouška na „Čapky“.

28. neděle

Dopoledne nic, nuda. Odpoledne cesta s mladou společností na candrbál do Stranného¹⁸⁶ na pouť.

29. pondělí¹⁸⁷

Dopoledne jsem si našklcil malinkou věc. Budu o tom co nejdříve pracovat. Mám též obrovskou chuť psát prózu, cítím, že bych přece jen něco svedl, třebaš by to snad bylo jen — jaksi soukromé, subjektivní, že by si totiž nikdo jiný snad z celku toho nic nevybral, jen právě několik podařených či méně podařených detailů. Ale ať. Nejsm spisovatel, a nemohu napsati dobré věci, poněvadž neovládám métier, řemeslnou stránku literatury, ale přece jen cítím velikou touhu psát, třebaš jen sobě srozumitelné věci, — ale psal bych rád. A vskutku, kdy na to nemám. A přece jsem dnes ani nemaloval. Byl jsem nějak ospalý. A pak, zima na komoře. Jest studený den, takový, o jakém praví Renard v *Povídkách z přírody*,¹⁸⁸ že je ustrížený na obou koncích. Vše je dneska podzim. I květiny za okny mi pozvolna vadnou. Navečer psal jsem Štulcovi a Čelakovskému, jenž mi poslal včera lístek. Přišla mi nová *Aktion*. Číslo 29/30. Je to Sonderheft Josef Eberz a některé kresby mají opravdu jisté kvality, zato však ty dřevoryty jsou slabší. Literárně tam není celkem nic. Polemika s Waldenem ze *Šturmu*. V Inhalt der vorigen Nummer vidím, že jsem tam měl reprodukci kresby. Je tam: Karel Teige: Landschaft.¹⁸⁹ Ten sešit se však ztratil na poště, já jej nedostal —. Večer zkouška na Moliéra. Předem Přemýšlím, co hrátí druhého. Musí to být něco lehčího, avšak přece velmi moderní. Kdybychom jen disponovali slušnějšími dekoracemi! Mítí závesové dekorace, nebál bych se hrátí tu Verhaerenovo *Svítání!*¹⁹⁰ To bylo by odvážné. Jinak tedy béru v úvahu: Šrámek: *Léto*, [přeškrtané slovo], Červen, Dyk: *Smuteční hos-*

184 „Diem perdidi“ — promarnil jsem den.

185 Pro uvedení divadelní inscenace potřebovaly divadelní soubory zajistit nezbytná povolení, která uděloval patřičný okresní úřad, zde tedy úřad v Benešově. Postup byl zpravidla takový, že divadelníci museli nejprve zaslat okolkovanou žádost o povolení, v níž bylo uvedeno datum a místo konání; pokud šlo o divadelní hru, tak její název, případně i text (srov. též Wögerbauer, Michael — Píša, Petr — Šámal, Petr — Janáček, Pavel (eds.): *V obecném zájmu. Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749–2014*. Academia, Praha 2015).

186 Stranný — obec nedaleko Neveklova.

187 U datace v originálu čára modrým akvarelem.

188 Renard, Jules: *Povídky z přírody* (Histoires naturelles, česky Moderní bibliotéka, Praha 1912).

189 Teige, Karel: Landschaft. *Die Aktion* 8, 1918, č. 27/28, s. 357, 13. 7.

190 Verhaeren, Émile: *Svítání* (Les Ambres, 1898, česky 1905, kolektivní drama), spolu se sbírkami *Přeludné krajiny* (1893) a *Chapadlovitá města* (1895) tvoří triptych tzv. sociální poezie.

tina, Posel, Premiéra, Epizoda, Bartoš: *Souboj*, Hilbert: *Pěst, Psanci, Vina*,¹⁹¹ nebo něco ruského realistického. Není bez vlivu na to chtění t něco ještě hrát ta okolnost, že svým stykem častým se sl. Puchtovou míním dobytí pozice K. Ondráka, přičemž si ovšem nechci v té pozici tak naivně počínati jako on. Tu pozici, ale až po dobytí, pak s lehkým srdcem přenechám komukoliv jinému, třebaš opět jemu, — je dobrá tak na jedny prázdniny a dost. Ostatně ani tehda nepokládal bych ji za výlučně svůj majetek — má na ní právo [nečitelné písmeno] i jiný, neboť sl. Puchtová je skutečně velmi hezká, že je ji pro jednoho škoda.¹⁹² Ale Ondrák má velmi hloupé a zastaralé názory, kdežto já jsem liberálnější. — K. Ondrák již nyní přemýšlí snad na konce: svíčky, páter, svatba, křtiny. Brrrr!! Kde se přemýšlí takto, to není příliš vkusné. Ostatně v jejich známosti je mnoho zařízeno podle vkusu Ondrákova, jenž vskutku má gusto obchodního příručího a přepjatého okresního krasavce, jímž také jest —.

30. úterý

Namaloval jsem akvarel *Továrna* — snad není to tak slabé, ale spokojen nejsem. Musím se konečně jednou pustit do těch studií podle přírody, snad to přinese mi nějaké osvěžení a oživení.

31. středa

Dopoledne nic. Odpoledne byla u nás sl. M. Puchtová. Byla též asi ¾ hodiny v mém pokoji, kdež jsem jí ukazoval obrázky. Můj postup proti ní, resp. proti Ondrákovi v velmi pěkně pokračuje. A nejzajímavější je, že ona se vůbec nebrání a útoky vůbec neoddráží. Myslím, že i ona se mnou již něco obmýšlí, jako já s ní. A to asi proto, že si s ní i proti ní [přeškrtnané slovo/slova] dost chytrě počínám. Zcela jinak, než je v Neveklově zvykem. Neříkám jí, jak je půvabná a spanilá, jako říkají Nevekláci. Příliš vtípně bavit se s ní též nejde, neboť c'est erudition et la culture qui manquent à elle.¹⁹³ Ale zdá se, a je to téměř jisto, že do konce léta situaci Ondrákovu v jejím osrdí tak důkladně pocuchám, že bude ten mít v zimě dost práce si ji zase zrestaurovat. Ale teď již, když jsem vlastně ani akci tu nepočal, mám již jistou kořist z ní. Slečna Puchtová sama o sobě hovoří z celého našeho hereckého ensemblu nejvíce¹⁹⁴ se mnou, chce hrát v druhém představení, které ještě zamýšlíme, a to asi Šrámkovo *Léto!*, děkuje mi vždycky velice vřele za půjčení knih, jako *Zářivé hlubiny*, *Krakonošova zahrada*, *Červen*, *Osyka Šrámkova*¹⁹⁵ etc. I výběr těch knih, které jí právě půjčuji, je tendenční. Konečně vedle jiných přívětivostí, které pro mne nachází a které já z politiky ne vždy oplácím, lituje

191 *Dramata Fráni Šrámka Léto* (1915) a *Červen* (1905), Viktora Dyka *Smuteční hostina* (1906), *Posel* (1907), *Premiéra* (1905), *Epizoda* (1906), Jana Bartoše *Souboj* (1917), Jaroslava Hilberta *Pěst* (prem. 1905, původně 1898 s názvem *O Boha*), *Psanci* (1899) a *Vina* (1896).

192 Teige byl v té době čtenářem knihy Charlese Alberta *Volná láska*, kterou spolu s Baudelairovými *Květy zla* a Šaldovými *Boji o zítřek* považoval za tři klíčové knihy svého středoškolského mládí. *Volná láska* vyšla česky poprvé v roce 1910 v Praze v edici *Knihy Června* v pražském vydavatelství Novotný a Příhoda v překladu S. K. Neumanna (pod pseudonymem Petr Pohán).

193 „[...] c'est erudition et la culture qui manquent à elle“, česky „[...] tím, co jí chybí, je vzdělání a kultura“.

194 Slovo vepsáno nad řádek.

195 Šrámek, Fráňa: *Osyka* (1912, soubor novel), viz též pozn. 68.

OPEN
ACCESS

velice, že já netančím a nechci tančit: prý by se mnou tak ráda tančila. Je vidět, že má akce nebude bezúspěšná.

ŘÍJEN 1918

1. úterý

Nový život si slibuji tento měsíc. Neboť ta druhá polovina září — to bylo něco příšerného a ohavného. Co se ze mě stalo? Nejbohapustší tlachal a žvanil, velikolepý pepík a lenoch! Nic neudělat! Tak krást pánu bohu čas! Vita brevis, ars vero longa.¹⁹⁶ Můj život zde, v Praze, můj život mezi lidmi, kontakt s lidmi — nějak mne vytrhuje od práce. Jsou tu silné impulzy někdy, ale nezpracuji je, avšak daleko spíše vše pusté a banální. Chystám se na obrazy a kresby, které neudělám, chci psát prózu, kterou nepíši a nenapíši — můj bože, můj bože! Mnohým je vinna škola... je to ničemné otupování se, těžko snesitelný je i při mém nicnedělání a důsledném ignorování školy. Štěstí, že je to poslední rok. Ale co potom. Také ošklivá otázka, — přemýšleti, k jakému zaměstnání a povolání budu odsouzen — ale nechme jí, není snad prozatím akutní. Moje dni v Neveklově byly snad jako řada telegrafních tyčí — tak šly prázdně za sebou — snad, ač říkám si, že tomu tak nebylo, mnohem krásnější byly, — ale tu byly aspoň prázdné a na mně bylo, abych je svou prací vyplňoval. Ale zdejší dny, co by vše mi mohly přinést! Ani nevím, zdali více než dni venkova, rozhodně však něco jiného: ale jdou mimo mne, dotýkají se mne, po naléhají, zároveň však rozptylují a tříští. Můj den je zmrtvělé dopoledne školy — a pak tříšť chvil. Procházka, lektura, hovor s přáteli a lidmi, rendez-vous, divadlo, kavárna: toť fragmenty dne a ztracených hodin. Práce!!! Malování!!! A když tam ještě k tomu vše to, co jsem kdy namaloval, je tak, tak směšně nepatrné, filigránské a prázdně formalistické. Plno chyb a nezmoženo. Těch několik naturalističtějších kreseb je opravdu bez chyb — to dovedu. Ale co to je?! Takové hnidy! Takové nuly! A vážnější a těžší věc — [dvě obtížně čitelná slova]. Cítím to — a je to strašné.

— Dneska byl jsem v divadle na Hilbertově *Falkensteinu*.¹⁹⁷ Je to krásná věc, přes několik chyb, — hlavně na konec.

2. středa

Mluvil jsem se Štulcem a Wachsmannem. U Wachsmanna jsem viděl nové jeho věci — má krásné akvarely ze Sázavy a z Ondřejova, hodně výborných kreseb.

3. čtvrtek

Ve škole boje proti pitomému popovi — Růžičkovi, budou mít zítra dohru u Kropáčka. Nemám ovšem chuti nějak se pohádat, neboť je to zcela marné. Kropce nelze ani přesvědčiti, ani porazit, neďá se s ním totiž mluvit.

Byl jsem si u Čapků vypůjčit Uhdeova *Henri Rousseaua* a studuji to.¹⁹⁸

196 „Vita brevis, ars longa“, česky: Krátký je život, umění věčné.

197 Hilbert, Jaroslav: *Falkenstein* (historická drama o pěti dějstvích, prem. 1903).

198 Uhde, Wilhelm: *Henri Rousseau*. Eugène Figuière, Paris 1911.

5. sobota

Byl jsem na schůzi důvěrnického sboru Mladé české inteligence socialistické.¹⁹⁹

6. neděle

Nakreslil jsem: Plachetní loďky.

7. pondělí

Komorní hudba, na programu výborný Glazunov a překrásný Dvořákův kvartet Es-dur. Psal mi Stanec. Píší Honzovi Štancovi. — Čtu Aischylos: *Der gefesselte Prometheus*.²⁰⁰ V novém čísle *Června* je krásné Wachsmannovo linoleum: *Dáma v mantilce* a ošklivá kresba Konůpkova. Literárně je tam slušná báseň Vladykova, hezká próza Vančurova, dále pokračování Bubu z Montparnassu a Nebeského eseje. Konečně dva výběrné články Neumannovy.²⁰¹

8. úterý

Dnes jsem měl zase druhou hodinu piána. — Mluvil jsem s Klikou. Říkal, že vyměřil špatně štoček, udělali ho v Polygrafii příliš veliký a nevejde se na pohlednici. Totiž ten od té Krajiny, 1916, a proto musím mu přinést novou nějakou kresbu, — povídal, že toho štočku příležitostně použije, že vydá nějakou ročenku, nebo tak něco. Byl jsem odpoledne u Wachsmanna — ukazoval mi své návrhy, jimiž se zúčastní soutěže Artělu.²⁰² Jsou to velice pěkné věci — měl by jistě veliké naděje a nároky na cenu.

199 Toto sdružení se dosud nepodařilo specifikovat. Podle všech indicií, podobně jako u spolku Česká socialistická inteligence (srov. pozn. 223), se však jedná o jednu z aktivit souvisejících se snahou levicových stran obsáhnout zvláště na sklonku války a zejména po válce svou členskou základnou co nejširší spektrum soudobé společnosti, tedy nejen dělnictvo (srov. pro příklad článek *Inteligence do strany!* v sociálnědemokratickém *Hlasu lidu* z 20. 11. 1918, č. 94, s. 3). Mladá česká inteligence socialistická, o jejíž schůzi důvěrnického sboru/výboru (srov. pozn. 216) Teige píše, je tedy nejspíše sdružením vznikajícím v rámci Československé strany socialistické, založené v březnu 1918 na základě spojení sociálních demokratů, národních socialistů, anarchokomunistů a dalších menších politických subjektů na levici, organizované právě na základě sborů důvěrníků, kde byla zejména z podnětu národních socialistů věnována zvýšená péče (nejen) stranické mládeži, srov. např. aktivity Ústředního výkonného výboru [socialistické] mládeže, stranického sekretariátu československého socialistického studentstva, sídlícího na podzim 1918 na pražském Václavském náměstí č. 42, apod.

200 *Česky Upoutaný Prometheus*. Nákladem České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, Praha 1914.

201 Wachsmann, Alois: *Dáma v mantile* (linoryt). *Červen* 1, 1918, č. 15, titulní strana, 3. 10.; Konůpek, Jan: *Objetiv* (kresba). *Červen* 1, 1918, č. 15, s. 209, 3. 10.; Vladyka, L. P.: *Píseň*. *Červen* 1, 1918, č. 15, s. 206, 3. 10.; Vančura, Vladislav: *Ráj*. *Červen* 1, 1918, č. 15, s. 205–206, 3. 10.; Philippe, Charles-Louis: *Bubu z Montparnassu* (7. díl). *Červen* 1, 1918, č. 15, s. 206–208, 3. 10.; Nebeský, Václav: *Duch a forma moderního umění* (3. díl). *Červen* 1, 1918, č. 15, s. 212–214, 3. 10.; Neumann, S. K. (Civis Bohemicus): *Rusko a lux ex oriente*. *Červen* 1, 1918, č. 15, s. 203–205, 3. 10.; týž: *Nezdvořilé hovory s kritikou III. Gamma čili dobrá vůle*. *Červen* 1, 1918, č. 15, s. 208–211, 3. 10.

202 Významné sdružení českého užitého umění a designu, působící v letech 1908–1935.

9. středa

Klika mi a Wachsmannovi dal otisky našich štočků — v mém případě té Krajiny 1916 a Dívky na plesu. Ta Dívka na plesu se Wachsmannovi nejvíce líbí, snad nejlépe ze všech mých kreseb. Místo té Krajiny dal jsem Klikovi pro pohlednice kresbu Dům v horách.

10. čtvrtek

Včera byl u nás pan dr. Oldřich Flégl, jenž je v Praze na dovolené. Půjčil mi italské — vlastně české letáky.

12. sobota

Karel Vaněk dal Klikovi pět kreseb pro výběr pro pohlednice. Jsou to však bohužel velmi slabé věci. Přečetl jsem Gercena: *Z onoho břehu*,²⁰³ pak čtu Hardt: *Ninon von Lenclos*.²⁰⁴

13. neděle

Nic, v pátek — tuším — jsem udělal akvarel: Milešov, který se Wachsmannovi hodně líbil. Má ovšem do sebe něco příjemného, ale má hodně chyb — a vůbec, nic ton není, kýč. Čtu *Cubistes Futuristes Passéistes*,²⁰⁵ které mám vypůjčeny prostřednictvím Wachsmanna od dr. V. Nebeského. — Z událostí „světodějných“ mám ovšem velkou radost, na zítřek se těším, a pak hlavně na prohlášení České republiky.²⁰⁶

14. pondělí

Jak směšné je počínání policie!²⁰⁷ Jak směšné je vše, co dnes ještě ta dokonávající bestie rakouská dělá! A marné a zbytečné! Večer jsem byl v komorním koncertě. Na programu byl překrásný Bach a César Franck, pak průměrný Wolf a špatný Guilmant. Mluvil jsem se Štulcem.

203 Gercen, Alexandr Ivanovič: *Z onoho břehu*. Jan Laichter, Praha 1908; v originálu Teigem psáno Herzen.

204 Hardt, Ernst: *Ninon von Lenclos* (drama o jednom aktu). 1905.

205 Coquiote, Gustave: *Cubistes, Futuristes, Passéistes. Essai sur la Jeune Peinture et la Jeune Sculpture*. Librairie Ollendorf, Paris 1914.

206 Na 14. října 1918 zorganizovala Socialistická rada v Českých zemích generální stávkou. Na společných shromážděních sociálních demokratů a českých socialistů byla čtena proklamací Socialistické rady, v níž vedle protestů proti vývozu potravin z českých zemí byla prohlášena samostatná republika. Tyto aktivity však nebyly zcela dobře koordinovány s prozatímní československou vládou a nenabýly oficiální platnosti.

207 14. října bylo Národní radou československou oznámeno dohodovým stávkám, že rozhodnutím ze dne 26. 9. 1918 se ustavila prozatímní československá vláda s T. G. Masarykem jako prezidentem. Národní radu jako prozatímní vládu zemí československých uznala pak oficiálně dne 15. 10. Francie, 23. 10. Velká Británie, 24. 10. Itálie apod. Generální stávka stejně jako tyto zprávy rezonovaly mezi domácím obyvatelstvem, které se srocovalo na veřejných prostranstvích; tato shromáždění byla na několika místech rozehnána rakouskou policií.

15. úterý

Radost ze zpráv z novin. Dnes vyšlo první číslo *Českého slova*.²⁰⁸ Včera jsem byl u Kliky. Donesl jsem mu Vaňkovu kresbu — ale je dost slabá. Na nakladatelském prospektu je už ohlášeno našich šest kreseb. Dnes odpoledne jsem udělal akvarel Vyšehrad, ale ještě hůře dopadl než ten Milešov. Tóny jednotlivé to má už zcela uspokojivé, ale vinou — asi — špatného už, válečného papíru to vyhlíží velmi ošklivě. A kdyby se mi nějak — což doufám, až to budu zase malovat, podařilo zmocit tuto technickou závadu, je další otázka, bude-li obraz za něco stát — neboť i kompozičně mu ledacos překáží. Jsou věci, které nezmohu. Vidím, že moje nadání je velmi slabé. Co svedu...? Prostřední naturalistickou kresbu, tu udělám bez chyb. Ale jakmile se odhodlám k nějaké závažnější slohové práci, ihned narazím. Tu a tam poštěstí se mi něco skorem prostředního jako Chalupy, Stromy na svahu, Krajina, Krajina s větrným mlýnem a ještě lepší Zlatý rok — ale i to vše má spoustu chyb. Jsem tím nešťasten. Hledám, ale k cíli nepřicházím. A i když se Milešovka celkem Wachsmannovi líbila — nezanechává ve mně než tristní dojem porážky. A přece nemohu zůstat při takových naturalistických kresbách, které tedy dovedu, když celá má bytost je namířena jinam. A na poli opravdové práce jsou moje výsledky negativní a směšné. Ať nikdo mi nemluví, že také podlehnouti je čestné a cenné: přece nemá smyslu míti před sebou jen seznam porážek, prohraných bitev!! Je to úžasně smutné. Nemohu se ani náležitě k malování soustřediti. Rozhovory s lidmi mne rozesmutňují taktéž velice. Jeden je starý fakír a žije pro posmrtné straky na vrbě, druhý nevěří vůbec v city a je ne[j]surovější materialista, vysmívá se ideálům — například i socialismu, vidí v člověku sobecké zvíře — a takový je bohužel i můj [začerněné slovo] prý nejlepší učitel!²⁰⁹ Je strašně smutno mi po nějaké debatě s ním. Vůbec je těžko psát o jeho kacírství proti duchu. A jak dovede se vysmát všemu nejvyššímu, jak dovede insinuat vysokým idejím nízké úmysly, jak vidí ve všem egoismus a ziskuchtivost, nenávisť k bližnímu a právo násilí, prý docela správné a přirozené. Jeho život nepostavil si cíle a účelu, je to život bez myšlenky... Jaká, — zač asi může stát jeho vědecká činnost, když jako člověk se nepovznesl ani na tu nejnižší kulturní úroveň. Když opravdu je vůbec akulturní, jen trošku německé civilizace je v něm. — Ale tím odbočuji i od toho, co jsem si chtěl zapsat o svém malování, — jako celým svým žitím zapadajícím pod data tohoto a minulého měsíce odbočuji nějak vůbec od malování. Od sebe zkrátka odbočuji. Prolézám z dneška do zítřka — ale uniká mně mnoho okamžiků — kdy se mi zdá to vše tak jasné, vše tak... nu jen to namalovat a jen tak napsat, ale nedojde k tomu, sen se ztratí — a život je zase prázdnější. A přece jak bylo by nutno neustále malovat, aby se k něčemu došlo. Cožpak jsem vskutku k tomu odsouzen, abych se pachtil za nedostupnými [přeškrtnané slovo] metami, abych celý život nepoznal štěstí podařené práce? Což musí být můj život opravdu marný a pochybný? Je to omyl, že maluji? Jsem snad toliko nějaký Kunstfreund,²¹⁰ který omylem se dal též do malování. Snad přece jen nikoliv. Když je to přece můj osud, nemohl bych být živ bez malování, i když nezdary mi způsobují hořké dny.

208 Deník České strany národně sociální, vydáván začal být 1. března 1907. V průběhu první světové války bylo jeho vydávání zastaveno, obnoveno bylo až v říjnu 1918.

209 V originálu slova „prý nejlepší učitel“ vepsána nad řádek tužkou; z kontextu deníků i širších souvislostí není zcela jisté, koho má Teige na mysli.

210 Kunstfreund — amatér, milovník umění.

16. středa

Některé kresby ve skicáčku, dnes udělané, slibují, že se z nich dá něco udělat. Koupil jsem Ropšin: *Kůň bílý* a čtu to.²¹¹

17. čtvrtek

V novém *Červnu* mám ohlášeno: že v dalších číslech otištěna budou nová linolea J. Čapka, B. Kubišty, V. Špály a K. Teigeho.²¹² Neumann mi říkal, že Myslivna má být v čísle 17.²¹³ V tomto čísle je slabý *Kremlička*, praohavný *Kotík*, nejohavnější, co kdy v *Červnu* bylo, ještě horší než ten Konůpek minule a než moje věci, a slušný *Zrzavý*. Literárně je tam překrásná báseň *Šrámkova*, próza *Weinerova*, pokračování *Philip-pova* románu a *Nebeského článku*, dosti správná kritika *Čapkova Sovy* a *Neumannova* — rovněž [přeškrtnuté slovo] — *Zrzavého*. —²¹⁴ Přišel mi objednaný J. Čapkův *Sohn des Bösen*.²¹⁵ Je tam hodně kreseb a linolejí, z nichž nejlepší je: Lesní krajina, Dívka, Koupání, Toaleta, Dívčí hlava a Námořníci. — Večer jsem byl na schůzi důvěrnického výboru Mladé české inteligence socialistické.²¹⁶ Po schůzi jsem byl s jednou „sestrou“ — nevím, jak se vlastně jmenuje — je z Uměleckoprůmyslové školy — v kavárně Viktorii,²¹⁷ kde jsme se hádali o kubismus. — Čtu Němcové pohádky a přináší mi to mnoho šťastných chvil — a *Šrámkovu předrahou Osyku*!!

18. čtvrtek. pátek

V nové *Aktion* jest: *Schmidt Rottluff*: slabé, *Schuller*, slabé. *Wetzel* — slabé, *Grimm*, slabé, *Goetz*: slabé, *Beye*: slabé, *Skotarek*: slabé, *J. Čapek*, pěkné, *Seiwert*, slabé, *Schwimmer*, slabé, *Kaufmann*: slabé, *Modersohn*, slušné.²¹⁸ Literárně je tam *Urzidi-*

211 Ropšin, V.: *Kůň bílý*. Bohumila Minaříková, Edice slovanských autorů, Praha 1910, přel. Stanislav Minařík; druhé vydání 1919 pod titulem *Kůň plavý*.

212 Zpráva v tiráži *Června*: „Příští číslo vyjde 7. listopadu. V dalších číslech otiskneme nová linolea B. Kubišty, J. Čapka, V. Špály a K. Teigeho.“ *Červen* 1, 1918, č. 16, s. 218, 17. 10.

213 Teige, Karel: Myslivna (linoryt). *Červen* 1, 1918, č. 17, s. 241, 7. 11.

214 *Kremlička*, Rudolf: Kresba. *Červen* 1, 1918, č. 16, s. 217 [titulní stránka], 17. 10.; *Kotík*, Pravoslav: Milenci (dřevoryt). *Červen* 1, 1918, č. 16, s. 221, 17. 10.; *Zrzavý*, Jan: Ticho (kresba). *Červen* 1, 1918, č. 16, s. 225, 17. 10.; *Šrámek*, Fráňa: Snad kdesi za Piavou. *Červen* 1, 1918, č. 16, s. 222–223, 17. 10.; *Weiner*, Richard: Hlas v telefonu. *Červen* 1, 1918, č. 16, s. 219–222, 17. 10.; *Philippe*, Charles-Louis: Bubu z Montparnassu (12. díl). *Červen* 1, 1918, č. 16, s. 223–226, 17. 10.; *Nebeský*, Václav: Duch a forma moderního umění (dokončení). *Červen* 1, 1918, č. 16, s. 228–230, 17. 10.; *Čapek*, Karel: Zpěvy domova. *Červen* 1, 1918, č. 16, s. 227–228, 17. 10.; S. K. N. (= Neumann, S. K.): Jan Zrzavý, malíř. *Červen* 1, 1918, č. 16, s. 226–227, 17. 10.

215 *Čapek*, Josef: *Der Sohn des Bösen*. Der rote Hahn — Verlag der Wochenschrift Die Aktion, Berlin-Wilmersdorf 1918; překlad prózy Syn zla ze souboru *Lelio*, přeložil Otto Pick.

216 Viz pozn. 199.

217 Kavárna Viktorie na Malostranském náměstí.

218 Práce Schmidt-Rottluffa v tomto čísle není, jde zjevně o Teigeho omyl. Dále číslo zahrnuje: *Schuller*, W.: Begräbnis (dřevoryt). *Die Aktion* 8, 1918, č. 39–40, s. 497, 5. 10.; *Wetzel*, Ines: Aktstudie (dřevoryt). *Die Aktion* 8, 1918, č. 39–40, s. 498, 5. 10.; *Grimm*, Walter O.: Das Mädchen (dřevoryt). *Die Aktion* 8, 1918, č. 39–40, s. 500, 5. 10.; *Goetz*, A.: Dřevoryt. *Die Aktion* 8, 1918, č. 39–40, s. 502, 5. 10.; *Beye*, Bruno: Dřevoryt. *Die Aktion* 8, 1918, č. 39–40, s. 504, 5. 10.; *Skotarek*, W.: Dřevoryt. *Die Aktion* 8, 1918, č. 39–40, s. 505, 5. 10.; *Čapek*,

lův článek: Junge Tschechische Malerei, ne nejsprávnější.²¹⁹ ~~~~~ Dnes jsem udělal hodně miniaturních kreseb. Doufám, že se dá na tomto podkladě pracovat aspoň trošku.

20. sobota- neděle

Udělal jsem nějaké kresby, ale není to nic. Mluvil jsem s Vaňkem, Wachsmannem a Zrzavým. Odpoledne jsem byl u Štulce — dostal španělskou chřipku, tak ležel.

21. pondělí²²⁰

Čtu Barbussův *Oheň* a velmi se mi to líbí.²²¹ Píši Brožkovi, Štulcovi a Pfmfertovi. Rád bych pracoval, ale nemám ani koruny na tuš!!

22. úterý

Psal mi K. Štulc — poslal mi psaní po svém bratru Jarkovi. Na procházce jsem byl s Jarkou Štulcem a Mirkou Novákem. Mluvil jsem též se Zavadilem. Večer jsem byl na důvěrné schůzi o prohlášení polské samostatnosti²²² — dostal jsem legitimaci v odbočce Čes. soc. inteligence.²²³ Finančně jsem naprosto zhuntován, ale na práci se těším, snad se k ní přece dostanu. Kreslím sice trošku, ale nic to není. Nechci se do ničeho příliš opravdového pouštět, to skoro až po válce, až člověk bude mít možnost materiální dělat, co chce; dnes teď bych rád ustálil do definitivnějších forem akvarelem takový Větrný mlýn, Vyšehrad a něco podle kreseb. Rád bych totiž dal něco do Artělu,²²⁴ a nemám prozatím opravdu nic, nečiním tak ze skromnosti. Konečně chci obeslat výstavu pomocného výboru,²²⁵ doufejme poslední, odkud bude jistě odmítnutí, a snad i zúčastnil bych se, bude-li možno okolnostmi, Vánoční výstavy, kterou pořádá Pfmfertova *Aktion*.²²⁶ —

23. středa

Překládám Arcosovu prózu *Pressentiment*²²⁷ a v noci jsem napsal náběh k jedné básni.

Josef: Dřevoryt. *Die Aktion* 8, 1918, č. 39–40, s. 506, 5. 10.; Seiwert, F. W.: Dřevoryt. *Die Aktion* 8, 1918, č. 39–40, s. 509 a 512, 5. 10.; Schwimmer: Dřevoryt. *Die Aktion* 8, 1918, č. 39–40, s. 513, 5. 10.; Kaufmann, Julius: Hände (dřevoryt). *Die Aktion* 8, 1918, č. 39–40, s. 516, 5. 10.; Modersohn, Paula: Landschaft (dřevoryt). *Die Aktion* 8, 1918, č. 39–40, s. 520, 5. 10.

219 Urzidil, Johannes: Junge tschechische Kunst. *Die Aktion* 8, 1918, č. 39–40, s. 505–509, 5. 10.

220 Za datací vlnovky perem.

221 Barbusse, Henri: *Oheň* (Le feu, 1916, česky v překladu Hanuše Jelínka 1917)

222 Tzv. druhá Polská republika vznikla na podzim 1918 a trvala až do roku 1939.

223 Legitimace se nedochovala, srov. pozn. 199.

224 Soutěž, viz pozn. 202.

225 Výstava pomocného výboru, srov. pozn. 104.

226 Vánoční výstavu přispěvatelů revue *Aktion* uspořádal Franz Pfmfert poprvé v roce 1917. Není známo, zda byly Teigeho práce na této výstavě instalovány.

227 Arcos, René: *Pressentiment*. Povídku shodou okolností téhož roku přeložil Bohuslav Reynek po názvem *Předtucha* pro 30. číslo *Florianových Nova et Vetera*.

24. čtvrtek

Dopoledne jsem byl na procházce s Mirkou Novákem a nejmladším Štulcem. Včera byl u mne Jarka Štulců a nabral si mnoho mých kreseb, linolejí a též i akvarel, jako Dubovka 1916–1917 a Týnice 1917. Odpoledne jsem byl na návštěvě u Štulců. Zítřa, slibuji si, dám se do malby. — —

25. pátek

Včera mi psal Brožek. Nemaloval jsem, až holt příští týden. Dopoledne byl u mne nejmladší Štulc, Josef, — Mirko Novák čekal dole, opilý na mol. Byla s ním značná potíž. Odpoledne jsem byl u Špály. Hledá ateliér, rozchází se s Hofmanem a bude se ženit.²²⁸ Přišel tam také nějaký Urzidil, s nímž jsem se tedy seznámil. Je to asi ten, co píše do *Aktion*, žid, ale Čech. Kreslím trošku do skicáku, ale nic extra. Překládám Arcose a čtu Marinetti: *La conquête des Étoiles*.²²⁹

28. samostatnost²³⁰

29. [úterý]

30. středa

Že jsem tyto dny do deníku nepsal, je, tuším, zcela přirozeno. A nepíši o nich ani mnoho. Mám schovány žurnály těchto dnů — tam si kdykoliv mohu o tom po létech něco přečíst, do deníku by se to sotva hodilo. Jaká byla moje účast — — nu jaká by byla. Nadšen jsem byl, po ulicích chodil, hymny zpíval, opojen nadšením i koňakem. Jsou to mohutné dojmy, v účastenství v těch davech, ale přece jen se člověk v davu nerozplyne. Mrzí mne, že přece jen se v něčem cítím izolován. Jaksi se mně zdá, že to nic není tak harmonické — a nemohu vskutku souhlasiti se vším, byť bych si tomu přál. A pak konec konců není ještě určena státní forma — není jisto, ač skoro jisto, že bude republika. Za nějakou monarchii ovšem nechci nic dělat. Tu bych zrádcoval

228 Václav Špála se oženil na podzim 1918 s Janou Rychlíkovou; téhož roku se stal členem skupiny Tvrdošíjní (Hofman, Čapek, Zrzavý), s Vlastislavem Hofmanem sdílel společný ateliér v Mikulášské ulici č. 28.

229 Marinetti, Filippo Tommaso: *La Conquête des Étoiles. Poème épique*. Éditions de la Plume, Paris 1902; česky Dobývání hvězd, sbírka nebyla do češtiny přeložena.

230 Vyhlášení samostatné ČSR. 28. 10. 1918 se ministr zahraničí rakousko-uherské monarchie Gyula Andrássy ml. nabídkou separátního míru americkému prezidentu Wilsonovi pokoušel zachránit existenci rakousko-uherského státu. Národní výbor vydává dokument o přebrání moci. Funkci prozatímní vlády převzal Národní výbor, složený z pěti politiků, tzv. mužů 28. října (Alois Rašín, Antonín Švehla, František Soukup, Jiří Stříbrný, Vavro Šrobár). Ti vydali zákon o zřízení samostatného československého státu, převzali zásobovací centrálu (obilní ústav), pak další úřady včetně místodržitelství. Toho dne rovněž došlo k spojení zahraničního a domácího odboje. Až do 3. 11. 1918 probíhala v Ženevě jednání o konkrétní podobě státu, převažovalo republikánské hledisko, uvažovalo se ovšem také o monarchistickém uspořádání. 13. 11. 1918 přijata prozatímní ústava státu. 14. 11. 1918 se výbor rozšířil na Národní shromáždění, které přijalo prohlášení o sesazení Habsburků a definitivně přijalo usnesení o státní formě — demokratické republice; prvním prezidentem byl v nepřítomnosti jednoglasně zvolen T. G. Masaryk.

a podkopával tak jako nenáviděné bývalé Rakousko. Ovšem nevyhovuje ani nesocialistická republika; vskutku republika bez socialismu není o nic lepší než despotismus.²³¹ Mým heslem je vždy rudý prapor: Pryč s tyrany a vládeci zrádci všemi...²³² Mrzí mne velmi, že i takoví lidé jako dr. Bohumil Baxa se mohou vyslovit pro monarchii, s nějakým anglickým princátkem pitomým²³³ z tak jalových důvodů: říká totiž, že Německo bude vždy silným našim nepřitelem a že Čtyřdohoda na nás republikány za několik let zapomene a prodá nás za svůj zisk, nebude-li dynastických zájmů. Člověk by nevěřil, že tak úžasnou blbost dovede říct takový člověk. Je to úžasné kacírství proti duchu, věřit jen v hmotu, a to ještě tak slepě a dnes, kdy je zřejmo všem lidem, kteří se neomezují na minulá fakta, nýbrž a nechťejí v budoucnosti viděti jen analogon jejich, nýbrž cítí evoluci člověka, jeho postup, jak člověk roste ideou a cílevědomou snahou, která musí zdolat všechny překážky, že tato hmotná moc a její samospasitelnost je ve psí a v hrobě. A také tento doktor Baxa pravil, že Němci jsou nyní vlastně nevděční Vilémovi II., neboť nikdo nepřivedl Německo k takové moci. Za jeden omyl přece se nesmí tak krutě soudit. Nechápe, jak zřejmo, že všechno, co Vilém dělal pro Němce, bylo zločinem na Německu, poněvadž prodal sílu národa, která spočívá v svobodě, rovnosti, demokracii a kultuře a a je nepomíjející, za efemerní brutalitu moci, násilí a lumpáctví.

— Tím končím o těchto dnech, nenapsav o nich vlastně nic. Ale jak jsem již prve podotkl, bylo by to zbytečné. Koupil jsem si Masarykův životopis od Ločáka,²³⁴ Šrámkův *Ejhle člověk*,²³⁵ Fabbri: *Stirnerovský individualismus ve hnutí anarchie*²³⁶ a Hviezdoslavův poetický leták²³⁷ i Chemin des Dames — báseň legií.²³⁸

31. čtvrtek

V minulých dnech: v pondělí na koncertě komorním. Na programu krásný Vycpálkův kvartet, pak slabý Borodin a Americký kvartet Dvořákův. V úterý a ve středu na

231 Úryvek „Mrzí mne, že přece jen se v něčem cítím izolován [...] republika bez socialismu není o nic lepší než despotismus“ je citován též in: Effenberger, Vratislav: *Nové umění*. In: Teige, Karel: *Svět stavby a básně*. Československý spisovatel, Praha 1966, s. 577.

232 Odkaz na revoluční komunistickou píseň Rudý prapor.

233 Soudobé úvahy o možné podobě nového státu, založeného na monarchistickém principu, kalkulovaly s možností oslovit členy anglické či belgické královské rodiny.

234 Do roku 1918 vydal Karel Ločák několikrát brožuru s anonymizovanými autorskými iniciálami dr. A. K. (údajně Karel Šelepa), *T. G. Masaryk. Pokus o vystižení jeho snah*. Těsně po říjnových událostech pak vydává svazek od Gustava Rogera Opočenského *T. G. Masaryk: jeho život, práce a význam*.

235 Šrámek, Fráňa: *Ejhle člověk...! Tři pravděpodobné epizody ze života krotkého člověka*. S. K. Neumann, Praha 1904.

236 Fabbri, Luigi: *Stirnerovský individualismus ve hnutí anarchistickém*; přel. K. Protiva (= S. K. Neumann). Knihovna revolucionářů, Praha 1904, druhé vydání Přerov 2008.

237 Pavol Országh Hviezdoslav vedl v květnu roku 1918 slovenskou delegaci na oslavách 50. výročí vzniku Národního divadla v Praze. Do svého projevu vložil náznak možného blízkého spojení Slováků a Čechů. Proto koncem téhož roku nadšeně přivítal vznik Československa a s ním i vytvoření reálných perspektiv pro svobodný rozvoj slovenského národního života. V letech 1919–1920 zasedal v Revolučním národním shromáždění.

238 Na Chemin des Dames... — dobová populární legionářská báseň.

zkouškách *Zrání*,²³⁹ kdež jsem mluvil s Hoffmannovými, se Sukem, Zelenkou, Heřmanem, Čelakovským, Štulcem, Löwenbachem, slečnou Štulcovou a s nějakou sl. Novákovou, s níž jsem se důkladněji seznámil, ačkoliv takto ji znám od loňska — je to takto znamenitá zpěvačka — a velice liberální dívka, tak jak se sluší a patří, škoda, že není hezcí, pak bych si dal ze srdce říci, když je tak nejen „přístupná“, ale i „naléhavá“. — Chodil jsem večer — vlastně již v noci je vyprovázet — ji na Riegrovy sady, slečnu Štulcovu pak ještě k nim do Tyršovy ulice... *Ve středu* pak konečně na filharmonickém koncertě *Zrání*.²⁴⁰ Věc úžasná, která mne rozechvěla. Bohužel nejsem s to vypsatí podrobněji své dojmy o tom. — Přihlásil jsem se pro Národní výbor k službě žurnalistické i konverzační v oboru francouzštiny.²⁴¹

Dnes: dopoledne na procházce s V. Štulcem. Myslím již zase na malbu, mám své plány, které věřím, že realizuji. Víím ovšem, že se k malování teď hned tak nedostanu, a nezlobím se však proto na sebe. Nějakou kresbičku přece však nutno udělat. — Odpoledne jsem začal psát báseň. Budu ještě něco psát. Též asi prózu o těchto dnech. Ale je to jen něco — člověk musí psát sobě, pro sebe, je to člověku nutné, byť by psal věci neodborně špatné, nesrozumitelné a ne zcela původní. Nečtu ani nic, jen žiji...

LEDEN 1919²⁴²

1. středa²⁴³

Dopoledne nic. Odpoledne jsem byl u Štulců. Pak jsem byl na procházce s V. Štulcem, sl. Novákovou a Löwenbachem.

2. čtvrtek²⁴⁴

Poslední den vánočních prázdnin, což není právě veselé. Dopoledne jsem cvičil houževnatě piano, odpoledne jsem byl na procházce s Mirkou Novákem, Jarkou a Jouzou Štulcem. Přišla mi nová *Aktion*. Je to revoluční duch, a nemohu říci, že nesympatický,

²³⁹ Viz pozn. 240.

²⁴⁰ Česká filharmonie, jejíž první koncert se konal 4. ledna 1896 v Rudolfinu za řízení Antonína Dvořáka, stála u historických událostí dějin Československa. 29. a 30. října 1918 zkoušela symfonickou báseň Josefa Suka *Zrání*. Premiéra se konala 30. října.

²⁴¹ Během říjnového převratu vydával Národní výbor řadu letáků, v nichž vyzýval dobrovolníky k pomoci branné, bezpečnostní a organizační; výzva se setkávala s masivní podporou ze strany obyvatelstva.

²⁴² Zápisky jsou obsaženy ve školním nelinkovaném sešitě nadepsaném „Karel Teige“ (na štítku jsou rovněž četné dekorativní črty perem), který zahrnuje záznamy z ledna až února a srpna až prosince 1919. Sešit obsahuje rovněž několik vložených dokumentů — plakát na studentské ochotnické představení *Lékařem proti své vůli*, „smuteční“ oznámení o „dokonání“ Rakousko-Uherska, portrét muže kreslený modrým inkoustem. Na předním příděští sešitu vepsáno „Poterciánské prázdniny“, pravděpodobně jde o starší zápis, bez vztahu k aktuálnímu obsahu.

²⁴³ V originálu v dataci připsáno „Nový rok“.

²⁴⁴ V originálu je omylem uvedeno úterý.

byť se klonil k bolševismu.²⁴⁵ Věřím Liebknechtovi ze všech Němců nejvíce: věřím, že jeho věc je spravedlivá a že zvítězí. Vidím v něm osobu, která se vysoko tyčí nad takzv. státníky, kteří „prosluli“ v této válce — jak to ostatně píše Henri Barbusse ve svém *Ohni*. Jestliže se vždy u nás souhlasilo s duchem *Aktionu*, nezdá se mi správné stavěti se do opozice, když to nejde zrovna pod fousy našim buržoům. U nás je ovšem jiná situace než v Německu, a proto musí být i jiná socialistická praxe. A že už věřím více Liebknechtovi než některému anglickému imperialistovi, toť jisto. A jisto je též, že Anglie imperialistická byla. Dokazuje to i začátek Ruskinových *Dvou stezek*²⁴⁶ o Skotech a Indech. Socialismus je věcí budoucnosti: spěje se k němu, ať už evolucí, ať revolucí — nebojím se té revoluce tak příliš, kloně se ovšem spíše k názorům evoluce, avšak rychlé evoluce — nic ho nezastaví: Kapitalismus se zhroutí: německý se již zhroutil, zhroutí se i ve Čtyřdohodě, kde snad byl válkou posílen. Nastane-li evropská revoluce, pak budou časy ōk ukrutné — osud není sentimentální; a těžko se orientovat, kde je více pravdy a co zvítězí. Ale musí zvítězit socialismus, i kdyby se proti němu postavil celý svět — proroctví Gercenovo v *S onoho břehu*. Je ovšem otázka, jaký potom bude život. Jisto je, že věc nabývá vážnosti, že nelze ji oddiskutovat několika — ostatně dosti founovskými — notickami v *Národních listech* a *Večeru*. Jsou ovšem mizerní, podlí lidé, Šmeral, Muna a podobní,²⁴⁷ nikdo soudný jich hájit nebude. Avšak z druhé strany bylo by dobře podívat se na agrární lotry, a není také pochybnosti o ohromném procentu keťasů a vyděračů [v] české buržoazii. Když i syn měšťáckého ministra Rašína²⁴⁸ keťasil a lichvařil — vím to z autopsie!! To není také radno nechat bez trestu a mazat socialistům okolo huby, že mezi 17 ministry mají svých šest lidí. Patří jim jich alespoň 14!!²⁴⁹ — Nelze opravdu se postavit na stranu měšťáků státoprávní demokracie, naši pokrokovci nejsou dosti pokrokoví, demokraté demokratičtí a liberálové liberální.²⁵⁰

3. středa pátek

Dopoledne: — ve škole. Nuda. Odpoledne byl u mne Zamrazil. Pak navečer jsem byl s V. Štulcem, Löwenbachem, sl. Novákovou a Mirkou Novákem v bičifonku Světo-

245 *Die Aktion* 9, 1919, sešit 1 (4. 1. 1919), číslo mocně reflektuje evropskou politickou situaci z perspektivy socialistické revoluce, se zvláštním důrazem na revoluční proces v Německu. Podobně jako u nás, i zde gradoval spor na levici, mezi umírněnějšími sociálními demokraty a bolševickými radikály. Situace vrcholí právě v lednu 1919, kdy po založení Komunistické strany Německa vypuklo povstání levých radikálů. Zanedlouho ovšem bylo potlačeno, mimo jiné oddíly Freikorps, podporovanými rovněž německými sociálními demokraty (se souhlasem části českých sociálních demokratů). 15. ledna budou těmito oddíly mj. zavražděni vůdcové německé radikální levice Karl Liebknecht a Rosa Luxemburgová. Jejich památce bude např. věnováno únorové číslo *Die Aktion* (9, 1919, sešit 2–5).

246 Ruskin, John: *Dvě stezky*. Česky vydal J. Laichter, Praha 1909, přel. V. A. Jung.

247 Sociálnědemokratičtí politici, srov. pozn. 245.

248 Teige patrně míní Miroslava Rašína, spolužáka z nižší třídy gymnázia v Křemencově ulici, mladšího ze synů ministra Aloise Rašína; se starším — Ladislavem, spolužákem ze třídy, byl v dobrých přátelských vztazích.

249 Teige píše o první vládě ČSR v čele s Karlem Kramářem, působící od 14. 11. 1918 do 8. 7. 1919.

250 Pasáž „naši pokrokovci ... liberálové liberální“ citovaná též in: Effenberger, Vratislav: *Nové umění*. In: Teige, Karel: *Svět stavby a básně*. Československý spisovatel, Praha 1966, s. 577.

zoru²⁵¹ [n]a technicky přímo zázračně dokonalém filmu americkém *Nahá pravda*.²⁵² Čtu Neumannovy *Bohyně, světice, ženy*,²⁵³ které mám vypůjčeny od Süsse.

4. sobota

Dopoledne škola = nuda. Odpoledne, j vlastně navečer, u Štulců. Zpívala tam sl. Nováková, avšak byla tam už spíše „širší“ „společnost“, a tak to za mnoho nestálo; naopak bylo to spíše velice nudné.

5. neděle

Dnes dopoledne jsem mluvil s Čelakovským a byl u mne Jos. Löwenbach. Dal jsem mu svou kresbu na ex libris — tu Sirou zemi.

6. pondělí²⁵⁴

Dnes odpoledne jsem byl u sl. Novákové. Byl tam Štulec a pak Löwenbach.

7. úterý

Večer jsem byl v koncertě strýce Hoffmanna a Heřmana. Na programu byl Mozart, Schubert, Dvořák a překrásný César Franck. Pak ještě přidal Sukovy věci pro housle a [přeskrtnuté slovo] piano, jako např. Buresku. Zahrál to úžasně. V koncertě a po koncertě jsem mluvil s V. Štulcem, Jarkou Štulcem, slečnou Štulcovou a M. Novákem.

8. středa

Dnes jsem byl vyvolán — hlásil jsem se — z geologie.

9. čtvrtek

Dřu fyziku.

10. čtvrtek pátek

Opravovali jsme českou kompónu: Jsme svobodni! A mám z ní výbu. Z fyziky jsem byl taseň a zrovna zazvonilo — ostatně to bylo štěstí, neboť jsem o člancích, což bylo otázkou, nic nevěděl. — Přišlo mi poslední číslo 13. ročníku *Aktion*.²⁵⁵ Jsou tam tři revoluční karikatury a dvě slabé kresby. Literárně je tam Leninův článek a Paul Adle-

²⁵¹ Kino Světozor — pražský kinosál zbudovaný pod stejnojmennou pasáží na rohu Václavského náměstí a Vodičkovy ulice, stavba byla dokončena 8. prosince 1918, kapacita čítala 700 míst. Názevu „bičifonek“, resp. „bičifon“ (v originálu ne zcela dobře čitelné) se v Praze nultých a desátých let užívalo spíše pro označení dřevěného biograpu; tohoto označení tedy Teige užívá ve smyslu ironického kontrastu vzhledem ke kapacitě a architektonické vznešenosti nového kinosálu Světozor.

²⁵² *Nahá pravda*, americká filmová komedie. Zájem o kinematografii, nejen jako o zdroj zábavy, ale rovněž jako o moderní umění, provázel Teigeho od raných let. Zejména v průběhu dvacátých let pak bude kinu jako významnému uměleckému a sociálnímu fenoménu věnovat řadu pozoruhodných, u nás prvních teoretických studií.

²⁵³ Neumann, S. K.: *Bohyně, světice, ženy*. Borový, Praha 1915.

²⁵⁴ V dataci připsáno slovo „svátek“.

²⁵⁵ Jde o 8. ročník, 1918, číslo 47–48.

rova báseň z pozoruhodnějších věcí.²⁵⁶ Jsem antibolševikem, nemiluji je, avšak Liebknechta si vážím velice, je to opravdu hrdinský člověk. Večer jsem byl v Národním divadle na Dvořákově *Králi Václavu IV.*, je to úžasně krásná věc.²⁵⁷

11. pátek sobota

Vyšel nový *Červen*. Je tam: Špálova linolea: Tanečnice, slabé, Červen, krásné, Kubišta: Podobizna, slabé, Krajina, krásné. Čapek: Ulice, slušné, Toaleta, dobrá, Košile, dobré. Literárně je tam překrásná Šrámkova báseň, dvě slušné básničky Vaňkovy, nekrology za Kubištu, články Feuersteinovy, Čapkovy, Nebeského a dokončení Philippova románu.²⁵⁸

12. neděle

Dopoledne jsem byl u Štulce.

16. čtvrtek

Včera jsem byl na premiéře Fischerova *Jupitera*.²⁵⁹

27. pondělí

Již dávno nepsal jsem do deníku, a přece jsem toho prožil tak mnoho: často rozhovor se sl. Táňou Štulcovou, s níž se dá mluvit jako s málokterou dívkou — královsky, neboť jest vskutku velmi milá a dosti kulturní, v sobotu 25. byl jsem večer u dr. Löwen-

256 Revoluční karikatury jsou publikovány anonymně na stranách 669 a 671, Lenin, N.: Der Renegat Karl Kautsky. *Die Aktion* 8, 1918, č. 47–48, s. 668–678; Adler, Paul: Noch ist Polen nicht verloren. *Die Aktion* 8, 1918, č. 47–48, s. 683–684.

257 Dvořák, Arnošt: *Král Václav IV.* Premiéra v ND 15. 12. 1918, repríza dne 10. ledna 1919 byla dávana od 19.00; zdroj Archiv Národního divadla, dostupné na <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs&dk=SeznamPredstaveni.aspx&ic=1087&ju=0&sb=0&zz=OPR&sz=0&pn=256affcc-f102-1000-85ff-c11223344aaa>.

258 *Červen* 1, 1918/1919, č. 19–20, 9. 1. Špála, Václav: Tanečnice (linoryt). *Červen* 1, 1918/1919, č. 19–20, s. 283, 9. 1.; týž: Červen (linoryt). *Červen* 1, 1918/1919, č. 19–20, s. 265 [titulní strana], 9. 1.; Kubišta, Bohumil: Podobizna muže (linoryt). *Červen* 1, 1918/1919, č. 19–20, s. 275, 9. 1.; týž: Krajina (linoryt). *Červen* 1, 1918/1919, č. 19–20, s. 271, 9. 1.; Čapek, Josef: Ulice (linoryt). *Červen* 1, 1918/1919, č. 19–20, s. 269, 9. 1.; týž: Toaleta (kresba). *Červen* 1, 1918/1919, č. 19–20, s. 273, 9. 1.; týž: Košile (linoryt). *Červen* 1, 1918/1919, č. 19–20, s. 277, 9. 1.; Šrámek, Fráňa: Jekaterino Georgescu...! *Červen* 1, 1918/1919, č. 19–20, s. 267–268, 9. 1.; Vaněk, Karel: V nemoci, Žebráci. *Červen* 1, 1918/1919, č. 19–20, s. 268, 9. 1.; Zrzavý, Jan: Za Bohumilem Kubištou. *Červen* 1, 1918/1919, č. 19–20, s. 269–270, 9. 1.; Čapek, Josef: Za Bohumilem Kubištou. *Červen* 1, 1918/1919, č. 19–20, s. 270–272, 9. 1.; Čapek, Karel: Za Bohumilem Kubištou. *Červen* 1, 1918/1919, č. 19–20, s. 272–273, 9. 1.; Feuerstein, Bedřich: Architektura Vlastislava Hofmana. *Červen* 1, 1918/1919, č. 19–20, s. 278–282, 9. 1.; Čapek, Josef: Dvě knihy o výtvarném umění. *Červen* 1, 1918/1919, č. 19–20, s. 282–285, 9. 1.; Nebeský, Václav: K otázce obsahu a formy uměleckého díla. *Červen* 1, 1918/1919, č. 19–20, s. 285–286, 9. 1.; Philippe, Charles-Louis: Bubu z Montparnassu (10. díl, dokončení). *Červen* 1, 1918/1919, č. 19–20, s. 274–278, 9. 1.

259 Fischer, Otokar: *Jupiter* (aktovka, 1919), humorná a parodizující dohra k Molièrovu *Amfitryonovi*, inscenováno ve Vinohradském divadle v Praze.

bacha na hudebním soiré: byl tam Jaroslav Kříčka se svou paní, doktor Štěpán, Zítek, pak nějaký Jar. Tomášek, mladý a velmi nadaný skladatel, vůbec sympatický člověk, jen trochu málo energický a samostatný: dohovořili jsme se spolu celkem dobře. Ještě tam byl Polívka, rovněž komponist, pak nějaký houslista Šeda a velkohubý a protivný jakýs Krupka.

V neděli jsem mluvil navečer s V. Štulcem a sl. Novákovou.

Dnes, v pondělí jsem byl večer v komorní hudbě — program byl dosti nezáživný: Po koncertě jsem debatoval cestou na Vinohrady se sl. Táňou; a sice o kulturnosti u žen, na podkladě svého včerejšího výroku, že neznám kulturní ženu, který jsem řekl před sl. Z. Novákovou. Sl. T. Štulcová postavila se přirozeně na stranu sl. Novákové, ale dalo se s ní o tom diskutovat daleko lépe než s Novákovou — jet mi vůbec neskonale sympatičtější — byť by ji spor vehnal místy, hlavně zpočátku, do atitudy vskutku hněvivé a zlé.

28. úterý

Dnes je můj svátek: dostal jsem Neumannovy *Zpěvy z rozvratu*,²⁶⁰ velice krásné, a 40 K[orun].

29. středa

Opravovali jsme matickou kompónu. Mám z ní, dive divů: dobrou.

30. čtvrtek

Dnes odpoledne jsem byl u Hoffmannů. S Dášou jsme se bavili velice dobře, avšak také jsem jí pomáhal, vlastně téměř udělal českou domácí kompónu.

31. pátek

Večer jsem byl na koncertě v Rudolfině na Sukovu večeru. Hráli samé jeho mladé věci, ve všem jest ještě Dvořák, ale jsou to úžasné věci již tak, a pomyslím-li, že klavírní kvintet komponoval jako 17letý! Co ty jsi udělal v 17 a 18 letech: proč si na to nedovedu odpovědět? — Mluvil jsem s dr. Štěpánem, Hoffmannem, Dášou H.[offmannovou], Sukem, M. Novákem, Löwenbachem, Štulcovýma a sl. Novákovou.

SRPEN 1919

[...]

1. srpna 1919²⁶¹

Počínám zase po dlouhé době — letos jsem ještě nepsal²⁶² — pokračovati ve svých zápiscích. Není mi možno vynechat ten více než půl rok jen tak, aniž možno všeho se dotknouti. Byl pro mne celkem značně prostý a málo jsem pracoval. Namaloval jsem sice něco, ale nevyniká to z mé úrovně, alespoň ne přespráliš. V Praze urobil jsem

260 Neumann, S. K.: *Zpěvy z rozvratu. Básně 1914–1918*. Fr. Borový, Praha 1918.

261 Úvodní zápis podtržen vlnovkou.

262 Jde o evidentní přepsání, sešit obsahuje zápisky z ledna a února 1919.

tyto akvarely: nevím ani, spadá-li poslední, definitivní stav Větrného mlýnu a Zámeckých schodou do 1918, ale zdá se mi, že ano, že jsou o vánocích udělány. Vždyť jsem vlastně v Praze neudělal za celý půl rok nic nového: vše bylo jen dopracováním starých věcí. Jak Městys, nepodařený akvarel podle snesitelnějšího linolea, později uveřejněného v *Republice*,²⁶³ tak ani Cesta lesem nebo jak už se to jmenuje, malovaná sice pod dojmem Sukovy symfonie *Zrání* a *Fantazie*,²⁶⁴ takto věc obstojnější; ani Polní cesta i Matuška sirá Země a zcela nepodařený Dům v horách nejsou nové práce, nýbrž zpracování starších kreseb, buď dokonce už obrázků, nebo, ale to méně, jen starších zámyslů. Polní cesta i Matuška sirá Země znamenají v mém díle značnou heterogenost; bylo to úsilí velmi lyrické a destrukce a dekompozice optické tváře krajiny je naprostá. Ale jsou to věci příliš subjektivní a násilnické. Ta krajinářská láska, konec konců vždy klidná a tichá, ke krajině, je v nich zcela popřena. Místo ní nastupují výbojné lyrické elementy, ale to není malba, tím méně krajinářství. Konečně jsem ještě ustálil definitivněji Vyšehrad.

Co se týká mé práce literární, beletristicky jsem nenapsal vůbec nic. Psal jsem nějaké články, pak poznámky k Philippovu románu pro *Červen*, ale Neumann, když se zmocnil *Kmene*,²⁶⁵ to zařadil tam, takže to bylo otištěno v prvním sešitě 3. ročníku.²⁶⁶ Později jsem mu pro *Kmen* psal — těsně před maturitou — delší studii o Apollinairovi, která vyšla v číslech 8 7–8,²⁶⁷ pak referát o Gautierově knize o Baudelaireovi, jejíž český překlad právě vyšel u Srdce,²⁶⁸ v 8. čísle,²⁶⁹ a konečně o prázdninách počátkem července jsem napsal článek Poznámky k Philippovu románu II., který vyšel v 10.–11. čísle.²⁷⁰ Překládal jsem také trochu Apollinairovy básně, z nichž jeden, Zázrak války, byl otištěn v 14. čísle *Června* II.²⁷¹ Mimo to jsem dodělal překlady Mercereauova Jara (v *Kmeni* číslo 5.)²⁷² a Zakletého praporu (v *Červnu* č. 13. 2.).²⁷³ V studentském časopise *Ruch* měl jsem společně s K. Vaňkem, jenž tam byl také v redakčním svazku, výtvarný referát na starosti, kamž jsem napsal tyto věci: Dětské kresby, Červen 1, Výstava Trampotova a Kubíčková, Nové časopisy.²⁷⁴

263 Viz pozn. 275.

264 Viz pozn. 240.

265 Literární a kulturní týdeník *Kmen* vydával od roku 1917 Fr. Borový v Praze v redakci F. X. Šaldy, od 3. ročníku (1919/1920) se redakce ujal S. K. Neumann.

266 Teige, Karel: Poznámky k Philippovu románu. *Kmen* 3, 1919, č. 1, s. 2–4, 8. 5.

267 Teige, Karel: Guillaume Apollinaire. *Kmen* 3, 1919, č. 7, s. 51–53, 19. 6.; č. 8, s. 61–62, 26. 6.

268 Národní knihkupectví a nakladatelství Alois Srdce.

269 Teige, Karel: Théophile Gautier, Charles Baudelaire. *Kmen* 3, 1919, č. 8, s. 62, 26. 6.

270 Teige, Karel: Poznámky k Philippově románu II. *Kmen* 3, č. 10–11, s. 78–79, 24. 7.

271 Apollinaire, Guillaume: Zázrak války. *Červen* 2, 1919, č. 14, s. 121, 5. 6., přel. K. Teige.

272 Mercereau, Alexandre: Jaro (báseň). *Kmen* 3, 1919, č. 5, s. 33–34, 5. 6., přel. K. Teige.

273 Mercereau, Alexandre: Zakletý prapor (próza). *Červen* 2, 1919, č. 13, s. 118–119, přel. K. Teige.

274 *Ruch* — časopis Svazu středoškolského studentstva československého. Vycházel dvakrát měsíčně, v redakci pracovali např. Zdeněk Kalista, Artuš Černík či Karel Vaněk. Časopis tiskla společnost Grafia v Praze. Texty Karla Teigeho: Dětské kresby. *Ruch* 1, 1919, č. 2, s. 38, 20. 2.; Červen. *Ruch* 1, 1919, č. 5, s. 106, 19. 9.; Výstava malíře J. Trampoty a sochaře J. Kubíčky. *Ruch* 1, 1919, č. 6, s. 130, 24. 4.; Nové časopisy. *Ruch* 1, 1919, č. 6, s. 131–132. Do druhého ročníku časopisu Teige rovněž přispěl článkem Nová díla ve výtvarném umění. *Ruch* 2,

Těž v březnu začala vycházet *Republika*, do níž jsme byli pozváni, Ludvík Vaněk dokonce do redakce.²⁷⁵ Zprvu byla týdeník, pak čtrnáctideník, až zanikla v červnu a není jí příliš škoda. Hlavně ze začátku, kdy byla velmi blbá. Bylo to hotové pèle-mêle, mladá generace tam měla být zastoupena, a nehledělo se na to, že není hlavně v malbě pojiťka mezi nejlevějším křídlem, které představujeme my,²⁷⁶ a ostatními, kteří též i mezi sebou cítí veliké propasti. Tak jestliže vedle tří mých věcí (linolea: *Krajina, Stromy, Aëllo*),²⁷⁷ a jednoho Vaňka i Wachsmanna,²⁷⁸ byly soustavně přinášeny práce naturalističtější skupiny mladých jako Rada, Sedláček, Moravec, Kubíček, Troníček etc., musel časopis naprosto pozbyti jednotného charakteru, a tak nebyl listem nikoho a pro nikoho: nemohl vyhověti žádné z obou skupin ani jejímu obecnstvu. Ostatně jsme [to] za *Republiku* my modernější dost odnesli, nejvíce já. Z Moravy, slavné matky „ach jakého to koňstva“,²⁷⁹ došel list od jakési Paní Marie Bubelové, snad dokonce spisovatelky, kterým redaktor Mil. Novotnému oznamuje, že si nepřejde dále předplatit *Rep.*, poněvadž „... pobuňuje člověka přímo ty kresby čmáranice p. Teigeho. Obávám se, že příště pustí kocoura, jemuž namočí tapky v inkoustě, přes papír a na-

1919, č. 2, s. 33–34, 13. 10. Toto číslo bylo zároveň posledním číslem tohoto studentského časopisu.

²⁷⁵ Časopis *Republika* poprvé vyšel 5. února 1919. Periodicitou byl založen jako týdeník, vycházet měl každou středu, odpovědným redaktorem se stal Miloslav Novotný (publikoval zde též beletristické texty pod pseudonymem Karel Jesenský). Tištěn byl v Grafii v Praze, štočky vyráběl podnik Jana Štence. Časopis měl sloužit jako platforma sdružující soudobé nejmladší, generačně sourodé, avšak různými ideovými či estetickými preferencemi roztržštěné autory. V úvodním slovu, které podepsali Václav Gutwirth, Jiří Haussmann, Benjamin Jedlička, Jaroslav Jíra, Josef Kodrle, Alois Moravec, Miloslav Novotný a Ludvík Vaněk, toto bylo deklarováno dokonce jako programové stanovisko. Od března 1919 se však časopis začal potýkat s administrativními a technickými potížemi, rovněž s malým okruhem abonentů. Ukazovalo se stále jasněji, že programová teze usilující o to, být platformou velice heterogenní skupiny mladých, není ideální základem pro praktickou redakční politiku. 2. dubna 1919, od čísla 7., se změnila redakce časopisu (ovšem bez konkrétního uvedení nových jmen, odpovědným redaktorem stále zůstával M. Novotný), časopis začal vycházet nákladem B. M. Kliky jako čtrnáctideník. 10. číslem (21. května 1919) pak bylo vydávání časopisu zastaveno.

²⁷⁶ Jeden z jasných signálů formování pevně ideově i esteticky založené generační a názorové skupiny, jenž vyústil do vzniku Devětsilu. Kromě sebe Teige míní Ludvíka a Karla Vaňkovy, Ladislava Vladyku, Ladislava Süsse, Aloise Wachsmanna, Josefa Friče aj. Z dalších autorů — literátů a výtvarníků, kteří do *Republiky* přispívali a octlí se z různých důvodů mimo Teigeho komentář — můžeme jmenovat například Jaroslava Seiferta, Aloise Moravce, Vojtěcha Sedláčka, Jiřího Haussmanna, Miroslava Jirdu, Lva Blatného, Vlastimila Radu, Karla Troníčka, Pravoslava Kotíka, Vojtěcha Sedláčka ad. Ze spoře zastoupených zahraničních autorů byl tištěn Alexandre Mercereau či Georges Duhamel.

²⁷⁷ Teige, Karel: *Krajina* (linoryt). *Republika* 1, 1919, č. 5, s. 37, 12. 3.; *Aëllo* (linoryt). *Republika* 1, 1919, č. 5, s. 39, 12. 3.; *Stromy* (linoryt). *Republika* 1, 1919, č. 5, s. 40, 12. 3.

²⁷⁸ Vaněk, Karel: *Skica*. *Republika* 1, 1919, č. 5, s. 56, 12. 3.; *Wachsmann, Alois: Lesbos*. *Republika* 1, 1919, č. 5, s. 33, 12. 3.

²⁷⁹ Ironická narážka na zlidovělou píseň *Moravo, Moravo...* („Moravo, Moravo, Moravičko milá! / Co z tebe pochází: chasa ušlechtilá! / Chasa ušlechtilá, žádostivá boje! / a jaké to koňstvo rodí půda tvoje!“).

zve to třeba ‚Paříž za mírové konference‘. Vím, že mnohý, aby se nezdál nechápvavý a neznalý ke směru futuristů (sic!), nazve shledá to výtečným, znamenitým. Já bych mu ale hezky po valašsku za to nadala, a proto aby toho byl ušetřen, neposílejte mi prosím už nic.“ To je asi text, který mám ostatně přesně opsán. Zdá se, že byl štavňatější; nepamatuji se již. Typicky moravské. Na tu událost, jakož i na jiné osudy *Republiky*, složil kdosi v redakci popěvek:

Píše se nám píše
až [z] moravský říše
píše paní Bubelová
.....
že Tge jí leží v břiše.

Mimo to jsem odnesl si na hřbetě ještě jedno. V jakémsi plátku *Převrat*²⁸⁰ byl asi velice duchaplný epigram na mne, kvůli jedné básničce loňské, otištěné v prvním čísle *Republiky*.²⁸¹ Dověděl jsem se o tom pouze a nečetl jsem to. Bylo tam asi takové něžnosti, jako že mám místo mozku marmeládu apod.

Ale něco dobrého nám přece *Rep.* vynesla. Trošičku první popularity, když bylo naše vystoupení přece jen trošku kompaktnější, ačkoliv ani tam jsme se nesjednotili úplně. Z literárních věcí byly tam z naší skupiny básně a prózy obou bratří Vaňků, básně Fričova, článek Süssov, a mé 3 básničky,²⁸² mimo to též moderní práce Vladykovy,

280 *Převrat* — časopis středoškolského studentstva, vycházel v Praze od 15. března do 15. května 1919. Realizována byla čísla 1 až 3–4. Veden byl studenty zejména z okruhu vinohradského reálného gymnázia. Vycházel nejprve jako čtrnáctideník, posledním dvojčíslem 3–4 pak jako „neperiodický časopis“. Epigram, o kterém Teige píše, v časopise ovšem publikován nebyl.

281 Teige, Karel: Navečer v parku. *Republika* 1, 1919, č. 1, s. 2, 5. 2. („Docela malý svět, / svět večera v parku. / V šeru se zavírá lilijí květ. // Svět docela malý! / U jezírka stály / dívky v bílých šatech / a trhaly poslední růže. / V mých oknech je bledé nebe, / celé bledé nebe je v mých očích, / tesklivě bledé zrcadlení, šepot vodotrysku, / první hvězda, — tam nad smuteční vrbou, / v očích mám bledé nebe, / červánky se mi mdle do dlaní kladou, / zrcadlí se v mé sklenici, / a já se mohu napít bledé oblohy / ze sklenice. // — Nesmírná obloha u mne je, mezi tichým nábytkem / a všemi věcmi. / Nesmírná obloha objímá můj zcela malý svět.“

282 Bratři Vaňkové: Česká vlajka. *Republika* 1, 1919, č. 1, s. 3–4, 5. 2.; titíž: Šáteček. *Republika* 1, 1919, č. 2, s. 10–11, 19. 2.; titíž: Stud. *Republika* 1, 1919, č. 5, s. 35–36, 12. 3.; titíž: Sklenice vody. *Republika* 1, 1919, č. 8, s. 67–68, 16. 4.; Vaněk, Ludvík: Nádraží (báseň). *Republika* 1, 1919, č. 4, s. 26, 5. 3.; Vaněk, Karel: Idyla poschodí (báseň). *Republika* 1, 1919, č. 3, s. 18, 26. 2.; týž: O jaru (báseň). *Republika* 1, 1919, č. 5, s. 54, 12. 3.; týž: Okno (báseň). *Republika* 1, 1919, č. 9, s. 75, 7. 5.; Frič, Josef: Tak tu klečím... (báseň). *Republika* 1, 1919, č. 1, s. 2, 5. 2.; Süssov, Ladislav: Červen (referát). *Republika* 1, 1919, č. 6, s. 46, 19. 3.; Teige, Karel: Navečer v parku (báseň). *Republika* 1, 1919, č. 1, s. 2, 5. 2.; týž: Jablka jsou zralá... (báseň). *Republika* 1, 1919, č. 5, s. 34, 12. 3.; týž: Vojáková píseň (báseň). *Republika* 1, 1919, č. 9, s. 75, 7. 5.; Vladyka, Ladislav: Molo (báseň). *Republika* 1, 1919, č. 8, s. 67, 16. 4.; týž: Nová ulice, Nedělní výlet (báseň). *Republika* 1, 1919, č. 10, s. 91, 21. 5.; Čapek, Karel: Na zámku (próza). *Republika* 1, 1919, č. 8, s. 60–66, 16. 4., pokrač. č. 9, s. 76–83, 7. 5.; Toman, Karel: Ty prosté věci... (báseň). *Republika* 1, 1919, č. 8, s. 59, 16. 4.; Vančura, Vladislav: Polní hlídač (próza). *Republika* 1, 1919,

K. Čapkovy, Toman, Vančura, Mixa, Hora. — Obstojný referát o nás napsal Gamma do *České stráže*²⁸³ a Rutte do *Cesty*,²⁸⁴ kde vykládá dosti hloupě i široce. Rovněž v *Nár. listech* byla noticka K. Čapka.²⁸⁵ Celkem bylo vlastně zásluhou naší skupiny, že *Republika* kritiku neodnesla daleko hůře, ba smrtelně, neboť si více všímali nás, kdož jsme fakticky alespoň pro moderní lidi tvořili cennější stránku. Jinak nevyunikla *Republika* nikterak nad *Čest Sladko je žítí*,²⁸⁶ které svůj díl zaslouženě dostalo.²⁸⁷

č. 10, s. 101–102, 21. 5.; Mixa, Vojtěch: Filozofka (próza). *Republika* 1, 1919, č. 10, s. 92–97, 21. 5.; Hora, Josef: Na tygří kůži (báseň). *Republika* 1, 1919, č. 8, s. 59–60, 16. 4.

283 G. (= Gamma): Nejmladší pokolení. *Česká stráž* 2, 1919, č. 15, s. 8, 17. 4. V listu Československé strany pokrokové Gustav Jaroš mimo jiné napsal: „[...] Program listu, lze-li jej zvat programem, je stručný a prostý: Jsme mladí a chceme skupit kol sebe mladé, ukázat, že *jsme*, že je nejmladší generace. Jsme mladí, a proto nás zajímá vše, znepokojuje vše. Trpíme ve své mladé poctivosti bahnem okolním, jsme nadšení příliš; přijmeme mezi sebe každého, kdo za svou práci stojí cele a poctivě, bez rozdílu směru. Takový ‚program‘ je zcela pěkný a třeba nyní vyčkat, jak jej mládež bude provádět; dojista ukáže, že ji doopravdy zajímá vše, doopravdy znepokojuje vše, že opravdu trpí ve své poctivosti, že je doopravdy nadšena příliš. Tato slova všecka ji zavazují napínat své síly; dle toho, jak celkem vážně hledí na život, lze mít důvěru, že síly své opravdu napne k věcem větším a trvalejším. Co tuto mládež vyznačuje, je způsob mluvy, sloh — improvizací, volící slova prostá, co nejprostší, vázaná do kratičkových větiček, ale přes tu prostotu dávající hádanky, sloh napovídavý, záhadný, jenž nutí čtenáře číst dvakrát, domýšlovat a docítovat sám. Nejprostší slova — smysl rafinovaně ukrytý, v tomto protikladu je značka stylu této mládeže, která podobně vyjadřuje se v části výtvarné; a tžž styl, jevíci se v básních i básnické próze, je i v člancích nebeletrických, které jsou v menšině, jak se u mládeže rozumívá zpravidla. Nejmladší generace arci neobchází se bez některých omylů, které nerad na ní vidím [...], tak překlad z Mercereaua, tak několik prací bratří Vaňků, které jsou pouze slabými padělký mladistvých, ale duchaplných vyzývavostí, jimiž před několika lety začínali svou literární dráhu bratří Čapkové. Nyní, kdy týdeníček se změnil na větší čtrnáctideník (nákladem Klikovým), bude moci mládež ryzeji a význačněji ukázat, co umí. Tedy nyní víc chtít! víc dělat! a tak najisto dočkáme se nové významné kapitoly i literární i výtvarné.“

284 Rutte, Miroslav: Glosy k našemu uměleckému životu. *Cesta* 1, 1919, č. 40, s. 1106–1107. Rutte zde píše: „*Republika* [...] je listem skupiny mladých novotářů, jejichž cílem je umění nové výrazem, obsahem i technikou. Jest to jakýsi *Červen* nejmladších, kteří v mnohém nápodobí, mnohé chvatně a překotně zažívají a v mnohém zaměňují rozmar za uměleckou hodnotu a násilnou nebo neukázněnou improvizaci za odvalu nové formy.“

285 -k. (= Čapek, Karel): Hlídká časopisecká. *Národní listy* 59, 1919, č. 68, s. 2, 20. 3. Čapek zde mimo jiné píše: „Loňským podzimem začalo jaro časopisů, dodnes vypučela už celá řádka nových listů. Pod názvem *Republika* byste hledali list politický. Zatím je to čtrnáctidení lístek mladých spisovatelů a malířů, který sice má svůj politický koutek, avšak tak slabý a bezcílný, že nebije do očí; dále kout satiry. Máme radost, vydávají-li mladí svůj list; nemají sice určitého programu, bojí se dokonce, že program by je šněroval, ale verše píší někdy pěkné, a pak, hlavně, je nám třeba mladé generace.“

286 *Sladko je žítí* — časopis, který v letech 1919–1920 (1. číslo vyšlo 1. března 1919) vydával v nově vzniklém vydavatelství Aventinum Otakar Štorch-Marién. Časopis tiskla Grafia v Myslíkové ulici. Aluzí na báseň Otokara Březiny Ruce (1901) signalizoval Štorch-Marién snahu navázat na moderní poezii a kulturu přelomu 19. a 20. století.

287 Časopisu Štorcha-Mariéna *Sladko je žítí* se velkého kritického ohlasu nedostalo, „díl“, o kterém Teige píše, je spíše jeho vnitřní reakcí na konkurenční periodikum (srov. též vzpomín-

To by snad bylo vše o mé činnosti. A tedy snad nejpodstatnější z mého života. Ostatek z důležitějšího zabírají ustavičné a vskutku přátelské styky s Vládou Štulcem a kamaraderie s celou tou naší párou,²⁸⁸ jako jeho oba bratří, Mirko Novák, Jaroslav Tomášek, s nímž jsme se nověji seznámili,²⁸⁹ velice nadaný muzikant, sl. Nováková, Häuslerová, a posléze Táňa Štulcová, s níž to právě není jen pouhá kamaraderie, jak jsem časem seznal s oboustranných symptomů, zejména jednou na výletu do Roztok, kdy jsem se ovšem ulil ze školy.

Ve škole se mi ovšem nepříhodilo nic extra. Šlo to vše hladce a jednotvárně. K maturitě²⁹⁰ jsem ovšem nedělal vůbec nic, jednak jsem byl v poslední chvíli nemocen dosti nepřijemně, byla to asi malárie, jednak jsem ještě musel v té době psát Neumannovi pro *Kmen* o Apollinairovi a Baudelairovi,²⁹¹ jak jsem se výše zmínil, což zabralo více než týden času. Maturita sama byla pak bohapustá komedie; matiku jsem výborně vypočítal, z latiny jsem dostal Tacita, což jsme si několik dní před tím se Zemanem umluvili, z češtiny rovněž podle přání svého jsem dostal Hlaváčka a českou dekadenci. Ve vlastivědě *dějepis* ovšem otázky selhaly až na jedinou: *horopis slov nerostopis Slovenska*. Historická byla přímo katastrofální: 1848–1918! Já totiž vůbec nevím nic o porevoluční historii; fundamentálky, punktace, dekrety a ústavy, o tom nemám zdání, přece však jsem to oddrmolil, sanuje se hlavně na revoluci, kterou jsem znal, a svou velkohubostí jsem celkem vzbudil zdání, že přece něco vím, ač to bylo úžasné! Tak se stalo, že jsem maturitu chytil s vyznamenáním, rovněž s výborným prospěchem jsem měl vysvědčení. Tolik o škole. Zaplat' bůh, že: komedia finita.

A incipit tragedia?²⁹² Kdož ví? Nu nechme toho!

Jinak z důležitějších faktů mého života byl ten, že jsem v únoru 1919 vystoupil z římskokatolické církve a zůstal bezvěrcem.²⁹³

A za prázdniny?²⁹⁴

Především malba: Nemohu sem psat, co se mi natrápila, příšerně, hlavně taková *Kost*. Ale když už vskutku nelze podrobně probrat měsíc červenec, vezmu ho snad

ky Otakara Štorcha-Mariena *Sladko je žít*. Čs. spisovatel, Praha 1966). Spíše s lehkou ironií se k časopisu vyjádřil např. Karel Čapek: „Lístkem mladých je rovněž revue *Sladko je žít*, list zcela novopečeny; už samo jméno je programem, a dokonce povážlivým. Naštěstí obsah nám nic takového nedokazuje.“ (-k. [= Čapek, Karel]: Hlídkka časopisecká. *Národní listy* 59, 1919, č. 68, s. 2, 20. 3.).

288 „[...] s celou tou naší párou“ — slangový výraz pro partu, skupinu přátel.

289 Viz záznam z 27. ledna 1919.

290 Karel Teige maturuje 17. června 1919 s vyznamenáním; od podzimu 1919 se stává posluchačem Filozofické fakulty Univerzity Karlovy — oboru dějiny umění.

291 Srov. pozn. 267 a 269.

292 „Komedia finitia...“, správně: *commedia finita*, *incipit tragoedia* — komedie končí, tragédie se počíná.

293 Podle vzpomínky Karla Teigeho *Na Křemencárně*, čili příspěvek k embryologii jedné generace (in: *Sborník Masarykova státního reálného gymnázia v Praze II. Křemencova ulice 1871–1946*, Praha 1948, s. 96–101) se jednalo o obecnější jev. Teige píše: „Po převratu byl v hodinách náboženství povyk jako na tržišti a po prudkých a hlasitých diskusích s katechetou jsme hromadně vystupovali z církve“ (tamtéž, s. 100).

294 V originálu sešitu zápis začíná na novém listu, podtrženo vlnovkou.

až příliš povšechně: neboť tytéž stesky a pochybnosti mne budou mořit i v budoucnosti nadále.²⁹⁵

Konečně tedy míním přistoupit k pravidelným zápisům.

1. pátek

Dopoledne nic, odpoledne jsem byl na procházce se Zamrazilem u Mstětice a Zderadic.²⁹⁶ Přišel mi nový *Červen*,²⁹⁷ kde je Sukova obstojná báseň, článek polemický o Socialistické radě osvětových dělníků,²⁹⁸ pak Luigi Bertoniho článek o stávkách a Mercereauova starší próza z *Gens de là et d'ailleurs*.²⁹⁹ V zprávách je francouzský protest proti nespravedlivému míru, nové přihlášky k socialistické radě, mezi nimiž i má, a dopis Thákurův, jímž se vzdává anglického šlechtictví.³⁰⁰

2. sobota

Přišla mi u Borového objednaná Polanova studie: *Se St. K. Neumannem*, jež vyšla jako třetí svazek edice *Června*.³⁰¹ Čtu to. Je to dobrá práce, ale poněkud povrchně odbývá to úžasné a živné bohatství nové Neumannovy poezie, kterou nerozebírá a nehod-

²⁹⁵ V originálu po větě následuje dlouhá oddělovací vlnovka na samostatném řádku.

²⁹⁶ Mstětice a Zderadice — obce ležící jihovýchodně od Neveklova.

²⁹⁷ *Červen* 2, 1919, č. 22, 31. 7.

²⁹⁸ V 22. čísle *Června* z 31. července 1919 je na straně 199 publikován dodatek k prohlášení: „K socialistické radě osvětových dělníků přihlásili se mimo jiné: Dr. Boh. Vrbenský, E. Milén (Brno), Karel Teige, Vlasta Borek, Ernst Weiss (Mnichov), Otto Pick, Rudolf Illový, J. R. Hradecký, Frant. Durdák (Trenčín), atd., jakož i spolky a organizace z komořan, z Duchcova a Lomu. O definitivní formě sdružení rozhodne valná schůze na podzim, načež uspořádá Rada řadu manifestačních schůzí po celé Republice.“ Socialistická rada osvětových dělníků — volné sdružení levicově založených intelektuálních pracovníků. Vznik iniciovalo svolání Všemmu produktivně pracujícímu lidu v Československé republice, otištěné spolu s německým překladem na titulní straně časopisu *Červen* (2, 1919, č. 19, s. 169–170). Prohlášení, v jehož pozadí stál S. K. Neumann, navazovalo na takový typ zahraničních manifestů, jaký představovala např. Výzva k dělníkům ducha, koncipovaná Romainem Rollandem a vyzývající ke spolenectví intelektuálů bez rozdílů orientace (srov. *Kmen* 3, 1919–1920, č. 9, s. 68–70, 10. 7). Prohlášení v červnu podepsali Albert Ehrenstein, Jindřich Fleischner, Josef Hora, Helena Malířová, František Němec, S. K. Neumann, Ivan Olbracht, Hugo Sonnenschein, Antonín Sova, Fráňa Šrámek a Franz Werfel. V *Červnu* z 18. prosince 1919 (*Červen* 2, 1919, č. 42, s. 375–377) je publikován text Emanuela Vajtauera Návrh pracovního programu pro soc. radu osvětových dělníků, který přináší řadu námětů pro rozvíjení práce tohoto volného sdružení.

²⁹⁹ Mercereau, Alexandre: *Gens de là et d'ailleurs. Gens de la terre, gens de la ville, gens de Paris* (próza, 1907).

³⁰⁰ Suk, Ivan: Mládí. *Červen* 2, 1919, č. 22, s. 193, 31. 7.; anonym: Socialistická rada osvětových dělníků. *Červen* 2, 1919, č. 22, s. 193–195, 31. 7.; Bertoni, Luigi: Stávky. *Červen* 2, 1919, č. 22, s. 195–196, 31. 7.; Mercereau, Alexandre: Matějovic. *Červen* 2, 1919, č. 22, s. 196–198, 31. 7.; Proti nespravedlivému míru (prohlášení francouzské skupiny Clarté). *Červen* 2, 1919, č. 22, s. 198, 31. 7.; K socialistické radě osvětových dělníků. *Červen* 2, 1919, č. 22, s. 199, 31. 7.; List Rabindranatha Tagore indickému místokráli. *Červen* 2, 1919, č. 22, s. 199, 31. 7.

³⁰¹ Polan, Bohumil: *Se St. K. Neumannem. Literární studie*. Fr. Borový, Praha 1919.

notí vůbec dosti přesně, kdežto zbytečně obšírně vykládá mrtvou, starou epochu. Tím ovšem není jasným a úplným portrétem básníkovy osobnosti, mlčí o mnohém, co by i pro malé rozměry knížky bylo radno říci; spíše může sloužit za to, čím měla být (a není) Čapkova předmluva ke *Knize lesů*,³⁰² totiž pojátkem mezi minulostí a přítomností, vysvětlujíc minulost, ale ponechávajíc přítomnost načrtnutu jen hruborýse — a tak má také cenu a význam, že nám připomíná snad dosti spolehlivě ty cenné stránky minulosti, které by stejně s neživým brakem většinou upadly v nepaměť, — a přítomnost přece známe důvěrně a dokonale.

Nakreslil jsem ženský akt, malou kresbičku tuší, je to takto velice špatná věc, ale bude snad snesitelnější a možná [chybí slovo] v chystané kompozici Koupání, k níž má být detailní studii.

3. neděle

Neděle a nuda, dva pojmy — téměř synonyma mých letošních prázdnin. Nakreslil jsem si nějaké skici v náčrtníku, nějaké ženské akty, snad také pod vlivem nudy, proto jsou některé zcela naturalistické. Mají to být takové kresby pro cvik.

4. pondělí

Kreslím nějaké hloupé kresbičky, ženské akty většinou, překládám Apollinairovy prózy: Zbožněný churavec a Maskovaný desátník z knihy *Poète assassiné*.³⁰³ A nemám co kouřit, což je velice otravné.

5. úterý

Dopoledne nic; jen jsem byl v lékárně říci slečně Puchtové, aby hrála v Molièrovi, kterého chystáme tu, studenti, na 15. srpna. Svolila po určitých, ženských tahanicích. — Odpoledne jsem trošku kreslil tuší, ale jen tak, aby mi ruka neshnila, a kresba, již jsem porodil, je vlastně tak zoufalá, že přemýšleti nad ní bylo by smrtelné. Stačí se jen podívat, snad lze bezpečně pochopiti, že jedna taková kresba jasně mluví, ba křičí, že nejsi, nebudeš malířem, jakživ nic nedokážeš, a topíš se, topíš. Leč kdyby bylo lze pochopiti zcela bezpečně, není však tomu tak. Pochyby, ty nepřestávají — není jis-

302 Čapek, Karel: Cítí-li básník... In: Stanislav K. Neumann: *Kniha lesů, vod a strání. Básně 1907–1913*. Mánes, Praha 1914; též in: Čapek, Karel: Stanislav K. Neumann: *Kniha lesů, vod a strání. O umění a kultuře I*. Čs. spisovatel, Praha 1984, s. 353–355. Teige naráží na první věty Čapkovy předmluvy, kde Čapek píše: „Cítí-li básník *Knihy lesů, vod a strání* potřebu, aby jeho nové sbírce předcházela předmluva spojující jeho minulost s jeho dneškem, nechtěl v ní míti řečeno více, než co by mohl říci každý, kdo s pozorností a láskou sleduje vývoj jeho díla [...]“. Krátká předmluva je ovšem spíše reflexí aktuální Neumannovy poetiky, přihlášením se k jejímu vitalistickému založení, materiálním přírodně „brutálním a smyslným“ obrazům, jež se vážou k poetice manifestované *Almanachem na rok 1914* — pokusu o programové vystoupení předválečné moderny, na jehož organizaci se Čapkové podíleli a kde byl Neumann představen jako doyen a iniciátor české literární předválečné moderny.

303 Překlady nebyly publikovány. Apollinairova kniha *Le Poète assassiné*, soubor povídek z roku 1914 — torzo lyricky pojaté fiktivní autobiografie, vyšla česky s názvem *Zavražděný básník* v Aventinu v Praze 1925 v překladu Jaroslava Seiferta a M. Šramla, s obálkou navrženou Karlem Teigem a Otakarem Mrkvičkou.

toty, ani ne té záporné a zdrcující, kterou bylo by možno, byť bolestně a rezignovaně, uvítati. Bylo by možno odhoditi svůj život, rozbít jeho dny na střepy, a nový, vydati se vstříc jinému štěstí, které by tak snad neprchalo. Ale pochyby a nejistoty, které téměř znemožňujíce práci, vyprazdňují tak život a zbavují jej smyslu a účele. Ale neposkytují odvahy prudkým duševním zvrátům, které eventuelně vyžaduje a jak naléhavě! srdce i rozum i vůle, jen strach je prokletou brzdou.

6. středa

Dva akvarely, dvě obrovské porážky!! První, Továrna, je ve své bédnotě poněkud lepší, ale druhý [—] Akt, je přímo nesnesitelný. Do zoufalého přemítání nad těmito neúspěchy zapadlo psaní od Štulce, a poněvadž zároveň došlo oznámení Celního úřadu, že zásilka knih leží v Praze, psal jsem [m]u ihned odpověď, jež tedy byla i záminkou k úvahám velice zlým o sobě a svém malování. Nemám ani chuti, ani úmyslu ji ještě rozšlapávat.

7. čtvrtek

Ustavičné hlavolamy o malbě nechtějí přestat. Když nic, tož se mi zdálo, že aspoň má poctivost a opravdové úsilí, s nímž jsem v posledních dnech — ne sice maloval, ale aspoň přemýšlel [—] je poněkud [inkoustovou kaňkou znečitelněné slovo]. Na základě tohoto povážlivého objevu rostla sebedůvěra — a poctivost ihned, podlomena nafoukaností, zmizela. A výsledek jsou sebevražedně blbé kresby, které jsem dnes namaloval.

8. pátek

Člověk nemůže býti dobré mysli, čte-li stále proklaté zprávy z novin, příboj ukrutné reakce, lumpáctví a šovinismu „demokratické“ československé republiky, jejíž pád bude pro pokrok socialismu stejně významný jako pád Pruska. Čte-li se — noviny se nestydí tento škandál otisknout — že byl na udání zatčen Němec, jenž v Duchcově nemeskl při české hymně, tu se zatínají pěstě vzteky; a to není jediná zpráva, jež tak člověka zarazí a zahanbí. Tisíce je jich. Nemluvě ani o podlých politikách státu vzhledem k socialismu a sovětovým republikám,³⁰⁴ intervenčnictví, ničemnost reakce v Uhrách,

³⁰⁴ Republiky sovětského typu vznikaly po vzoru ruského bolševického státu v roce 1919 po celé střední Evropě. První z nich představovala Maďarská republika rad (MRR, ruský pojem sověť, vyjadřující formu základního organizačního uspořádání, byl do češtiny přeložen jako rada, čili šlo o republiky sovětů), trvala od 21. března 1919 do 1. srpna 1919. Jednalo se o nejdéle se udržující útvar, skrze který se bolševici pokusili přenést ruskou revoluci do zemí střední a západní Evropy. Vůdcem MRR se stal Béla Kun; zpočátku byla expanzivní strategie MRR a maďarské Rudé armády úspěšná. Maďarští bolševici zabírali území ČSR a Rumunska, což je vehnalo do válečného konfliktu ze sousedními státy, s menší úspěšností zde intervenovaly rovněž některé západoevropské země. Na zabraných územích se maďarští bolševici pokusili zavést principy diktatury proletariátu a třídního teroru a zakládat podobně založené státní útvary, jako v případě velmi krátce existující Slovenské republiky rad (SRR, od 16. 6. do 7. 7. 1919 s centrem v Prešově, představitelem byl český novinář a aktivista Antonín Janoušek). V létě 1919 však maďarská Rudá armáda podlehla síle vojenských jednotek napadených států, Kun prchl do Rakouska a poté do sovětského Ruska a MRR zaniká. V březnu 1920 vyhlašuje maďarský parlament Maďarské království, je-

kteřá ostatně — snad naštěstí a za vyučenou, bude naší republice hodně drahá, dražší než — „lupič“ Béla Kun — ale i u nás stranické záležitosti socialismu jsou bídnou a prokletou brzdou. Opravdu, na tak mizerném světě je těžko něco milovati; těší mne trochu zprávy o revolučních (doufejme, že jimi jsou) stávkách, hlavně v Anglii, neboť ve Švýcarsku asi upadají, ačkoliv přímá vzpoura byla by účinnější a byla by rozhodným signálem: všem opravdovým socialistům by musilo být jasno, co počítí. U nás bychom jich mnoho nenašli. U nás socialista přemítá ochotněji o parlamentním systému dvou komor a o „silném“ prezidentu a „silné“ armádě než o světovém řízení — o tom se nesmí špetnout — nemyslí-li vůbec jen na žvasty a kandidatury. Ale mužná jsou slova francouzských socialistů, kteří se po válce velmi krásně probouzí. Ani v Německu to není tak zlé, ovšem je to veliká kletba soc. demokracie. Sympatičtí jsou toliko antinacionální socialisti a spartakovci.³⁰⁵ — — Moje malířská situace se snad lepší, ale faktem, práci, tato hypotéza podepřena není. Pochybovačná krize snad dostoupila vrcholu — a ty otázky už nebolí. Zdá se spíše, že je to ovšem pouze přechodná únava myslit, ale něco jsem si vskutku odpověděl — a je tu k novým myšlením jistá odhodlanost a důvěra. Až se dostanu k soustavné práci!! Na to se úžasně těším! Zadržet vlastně znova! Alespoň mnoho zkušeností odhodit, dospěti odvahy! Bude ovšem nutno ještě předtím mnoho a mnoho dělat, dožít ten starý svět. Zdá se, že je to jinošství — a nyní že nastupuje mužný svět dvaceti let. Mnoho se musí experimentovat, a budu konečně pracovat olejem. To bude takové hic rhodus, hic salta³⁰⁶ pro mne.

9. sobota

Včera vedle bídných zpráv z [nečitelné přeškrtané slovo] Uher potěšilo mne, že anglická intervence je nadobro pohřbena.³⁰⁷ — Nenamaloval jsem nic.

10. neděle

Události naplňují člověka smutkem a veškero počínání buržoazie, zejména zlotřilost české, národně demokratické, obrovskou a nesmiřitelnou nenávistí;³⁰⁸ vskutku, třídní boj bude muset být neúprosný. Takové lotrovské psaní Weinerovo v Lidových

hož regentem se stává admirál Miklós Horthy, který se klíčově podílel na porážce bolševiků, zavádí poté tzv. bílý teror. Podobným státním útvarem se stala Bavorská republika rad (BRR), existující od 7. 4. 1919 do 3. 5. 1919, na jejímž vedení se podíleli zejména anarchisté a radikální socialisté. BRR byla vojensky potlačena, její představitelé (Gustav Landauer, Ernst Toller, Eugen Leviné), byli zatčeni, padli v boji, případně byli posléze popraveni. 30. června proběhl ve Vídni neúspěšný pokus o bolševický převrat a založení Rakouské republiky rad (RRR). Mladí čeští radikální intelektuálové pochopitelně vznik a existenci těchto republik vítali.

³⁰⁵ Viz pozn. 245.

³⁰⁶ „Hic rhodus, hic salta“ — Zde je Rhodos, tady skákej, odpověď člověku, který slibuje, co by dokázal jinde, nikoli však na tomto místě v tento čas (z Ezopovy bajky).

³⁰⁷ Viz pozn. 304.

³⁰⁸ Vojenská účast československých jednotek, jejich snaha udržet celistvost území republiky, potlačení maďarských bolševiků aj. byly demokratickými politiky a publicistikou vykládány jako první z úspěchů mladé republiky; radikálními levicovými intelektuály to bylo vnímáno spíše jako zakrývání problémů, které se v buržoazním státě začaly brzy po jeho vzniku hromadit.

novinách — nactiutrhání sibiřské armádě, která [nečitelné slovo] se svým překrásným, ryzím revolučním socialismem, a kterou proto urážejí stejně podle, jako rakušská vláda. Toho se nesmí zapomenouti. A až tu sibiřská armáda bude podnikat socialistické akce, dovede takové zločiny přísně potrestat. Starý Rakušan Weiner je ovšem zase oficiálním Čechoslovákem!!³⁰⁹

11. pondělí

Psal mi Štulc. Studentské divadelní představení, pořádané v pátek, okrádá mne o čas a náladu, takže nemám uděláno nic než pár črt. A celý týden nebudu moci malovat.

13. středa

Nedělám nic, pár studií pastelem, příliš abstraktních a zcela nezávažně koncipovaných. Jsou to věci, které by mi mohly bývaly kdysi značit jistá východiska, dnes stupňovat nanevšest zmatek, kdyby ovšem byly vážněji myšleny. Jsou to věci tak v duchu sezony [1]913–14. Dnes mrtvé.

Čtu, vlastně jen pročítám Leninovo: *Staat und Revolution*.³¹⁰ Je to psané velice obratně.

³⁰⁹ S největší pravděpodobností jde o Weinerův článek podepsaný rd: Naši na Sibiři. *Lidové noviny* 27, 1919, č. 216, s. 1, 6. 8. (psáno v Paříži 29. 7.); Weiner zde popisuje problémy s organizací návratu „sibiřské armády“, tedy československých legií, z Asie. Vychází z osobních rozhovorů s delegáty našeho sibiřského vojska, kteří v Paříži vyjednávali podmínky přesunu armády do Evropy. Na základě osobních rozprav s vojáky charakterizuje neblahý stav v armádě, zoufalé vyhlídky vojáků, propadajících skepsi z odkládaného návratu do vlasti. Píše o rozporech mezi částí vojska podporující legitimní československou vládu a částí organizovanou na revolučním principu, tedy na vnitřní demokratické správě československého vojska. Popisuje spory o to, do jaké míry zasahovat do vnitřních problémů revolučního Ruska, zmítaného občanskou válkou. Weiner zakončuje slovy: „Nikdo mě nepřesvědčí, nikdo, že pro naše vojáky v Sibiři bylo vykonáno vše, co bylo lze vykonati. [...] Nezbytné však je dodati, že v naší armádě na Sibiři není bolševictví a že se nezabývá převratnými politickými myšlenkami vzhledem k našim poměrům vnitřním. (Nám se daří tak zle,‘ řekl mi, ‘že nám nezbyvá času přemýšlet o těchto věcech.) Jejich situace je trapná, více než trapná.“ Weiner tedy popisuje situaci takovou, jaká je, soucítí s vojáky a usiluje o jejich okamžitý návrat do vlasti. Teigeho rozhořčení je tudíž pochopitelné jedině ve světle toho, že podlehl iluzivní charakteristice československých legií, resp. jejich části, která se odmítala podřídit oficiální československé vládě, jako revolučního vojska vstřebávajícího a rozvíjejícího podněty bolševické revoluce, jak jej charakterizovala domácí probolševická propaganda, zvláště S. K. Neumann. Toto pozadí je dobře patrné i v dalším z Weinerových článků, těsně předcházejícím deníkový zápis (Weiner, Richard: K. S. Neumann Henri Barbussovi. *Lidové noviny* 27, 1919, č. 217, s. 1–2, 7. 8.), kde kritizuje ostentativní příklon dosud politicky těkajícího a probabilistického K. S. Neumanna [sic] k „bolševizujícímu“ H. Barbussovi a jeho hnutí Clarté. Radikalismus intelektuálů, které Teige ovšem obdivoval, vede Weinerja ke skepsi. Píše: „[...] Ani Trocký, ani Lenin, tím méně však Barbusse nejsou těmi lidmi, s nimiž bychom se měli ztotožňovati. Ne proto, že jsou revolucionáři, nýbrž proto, že jimi jsou málo. Z nich nepojde ani duchová obroda lidstva, a tedy ani směr národů. Barbussova skupina Clarté, k níž se K. S. Neumann a druhové nadšeně hlásí, dospěje v nejlepším případě k smířovačkám spisovatelů. To jest staré, hezké, ale povrchní a vetché. Znamé.“

³¹⁰ Teige pravděpodobně píše o vydání Leninova díla *Staat und Revolution. Die Lehre des Marxismus vom Staat und die Aufgaben des Proletariats in der Revolution* ve vydání z roku 1918 (Ver-

14. čtvrtek

Celkem nic.

15. pátek

Dnes večer bylo konečně divadlo studentské, které jak hmotně, tak i herecky poměrně nedopadlo nejbědněji. Hrál se Molière: *Médecin malgré lui*.³¹¹ Herci byli: J. Pechač, moje sestra, Pavel Borovec, M. Neradová, S. Čulík, J. Brožek, A. Garkisch, Frýdková, Kandr, Z. Pechač, Zamrazil. Ostatně plakát přikládám k deníku.³¹²

16. sobota

Dopoledne bourání jeviště. Přišly mi knihy z Paříže, objednané u Flammarionova knihkupectví, a to: Apollinaire: *Mamelles de Tirésias*, *Calligrammes*, (ty jsou pro Štulce) Romains: *Être en marche*, *Puissances de Paris*, *L'Armée dans la Ville*, Chennevière: *Printemps*, Vildrac: *Livre d'amour*.³¹³ Něco z toho si nechal Štulec, *Mamelles de Tirésias* jsem přečetl, líbí se mi velice a překvapují mne též novátorské myšlenky předmluvy, je to vyslovený fantasta Apollinaire; pročítám nyní *Knihu lásky*³¹⁴ a Romainse.

17. neděle

Čtu Vildraca,³¹⁵ kde se mi nejlépe líbí básně Invektiva, Pijáci, Hospoda, Krajina, Jaro, Návštěva, Návrat, a též i Chennevièrovo *Jaro*.³¹⁶

Večer lidový taneční večírek zdejšího studentstva, kdež jsem byl. Sl. Puchtová byla tak hodná a obstarala mi 20 předválečných cigaret (Memphis), a další čísla budou následovat.

18. pondělí

Prospaný den po flámu. Večer jsem mluvil se Zamrazilem a Brožkem. Včera mi přišlo psaní od Süsse a poslední sešit *Června*.³¹⁷

19. úterý

Čtu Vildraca a chystám se opět k malbě. Psal jsem Süssovi.

lag der Wochenschrift Die Aktion, Berlin-Wilmersdorf), které realizoval Franz Pfemfert, vydavatel revue *Die Aktion*.

³¹¹ Molièrova fraška z roku 1666, česky *Lékařem proti své vůli*.

³¹² Plakát se dochoval jako příloha deníku, v knižní publikaci Teigeho deníků bude prezentován.

³¹³ Apollinaire, Guillaume: *Les mamelles de Tiresias. Drame surréaliste en deux actes et un prologue*. Éditions Sic, Paris 1918; týž: *Calligrammes. Poèmes de la paix et de la guerre 1913–1916*. Mercure de France, Paris 1918; Romains, Jules: *Être en marche*. Mercure de France, Paris 1910; týž: *Puissances de Paris*. Eugène Figuière, Paris 1911; týž: *L'Armée dans la Ville*. Paris 1911; Chennevière, Georges *Le Printemps*. Eugène Figuière, Paris 1910; Vildrac, Charles: *Livre d'amour*. Eugène Figuière, Paris 1910.

³¹⁴ Vildrac, Charles: *Livre d'Amour*. Édition de la Nouvelle Revue Française, Paris 1919; česky v překladu Vladimíra Holana v roce 1947.

³¹⁵ Srov. pozn. 314.

³¹⁶ Chennevière, Georges: *Le Printemps*. Eugène Figuière, Paris 1910.

³¹⁷ *Červen* 2, 1919, č. 24, 14. 8.

20. středa

Namaloval jsem akvarel Mlýn. Nemohu se dostatí přece stále ze své ošklivé situace. Nevyvede-li mne odtud práce, zahálka to jistě nebude. Ale nezdary odnímají chuť a kuráž k práci. Proto si to říkám. Namlouvám si vůbec leccos, mezi jiným i to, že jsem pravdiv k sobě a že si nic nenamlouvám. Konkrétně vzato, mohl by se můj dnešní obraz lidem určitého psychického ladění po případě i líbit. Má totiž do sebe cosi lidového, jako všechny téměř mé nynější práce, je snad dokonce z nich nejlidovější, poněvadž má všechny vlastnosti, které jsou lidovému kumštu balastem, nebo které aspoň jsou indiferentní a ergo také negativní, jako úplně hluché cizí elementy (u českého lidového umění prvky znetvořeného baroka), v mém případě disparátní prvky cize slepované moderní malby³¹⁸ eklectismus a směrová neujasněnost slepé uličky, kdy se neví kudy kam, nýbrž se zaměstnáváme výlučně: jak? — kdežto dobré vlastnosti, hlavně neoblomná logika lidové tvorby zdají se býti mi nedostupny. Zná-li snad dosti jasně svoje nedostatky, nevidím přece cesty k nápravě a nevím, kde bych se měl učit. Opačným osudem než Wilhelm Meister dokončuji snad, jak cítím, své wanderjahre a nastoupit lehrjahre³¹⁹ nevím, jak mohu! Konečně jistá složka mé osoby nevzpírala by se tomu ztotožnit wanderjahre s celým mým životem; tak je zamilovaná do krásy experimentů, tak chce se zplna oddat jen fantazii a odvážit se všeho, neuznávati záповědí, ač tak málo poznal jsem dosud krásu tohoto putování a může mi tedy být jen nadějí a slibem. Ale jiný, zoufale vážný hlas, který roste a mohutní (pamatuji se aspoň, že vloni byl téměř neslyšitelný), který nechce experimentovat, ale chce hledat, chce hledat zákon a výtvarnou logiku, který nechce poskytovat jen problematické zadostiučinění, jakého je schopen jí přívětivý a neurážející po případě vzhled jinak zcela neutrálního obrazu, chce zkrátka dobré dílo, které obstojí před objektivními zákonitými kritérii — takto přece jen poněkud profesorskými a starožitnickými. Nedovedu dobře slovy naznačit tento protiklad, je to část té nekonečné protivy mezi zákonem, tradicí a hranicemi métiers na jedné, a fantazií, invencí a nespoutanou odvahou k revoluci na druhé straně — tato „longue querelle de la tradition et d'invention, de l'ordre et d'aventure“³²⁰ — kterou rozřešiti nedovedu. Ostatně nerozřešuje ji ani Guillaume Apollinaire, myslím; alespoň ne široce platně. Přesto však nemusely by tyto protivy podlamovat mé psychické síly: tu záleží jen na schopnostech a ovšem i na myšlenkové úsilovné poctivosti složití je harmonicky. Bázeň býti nemoderním je směšná, a domnívám se, že jí netrpím. Přemítám-li však přece o modernosti, respektive, lkám-li nad nemoderností a slátaností

³¹⁸ V originálu za slovem přičná čára.

³¹⁹ Narážka na romány Johanna Wolfganga von Goetha *Wilhelm Meisters Lehrjahre* (1795–1796, česky Viléma Meistera léta učednická) a *Wilhelm Meisters Wanderjahre oder Die Entsagenden* (1821, česky Viléma Meistera léta tovaryšská aneb Odříkání), typického představitele tzv. vývojového románu.

³²⁰ „[...] longue querelle de la tradition...“ — dávný svár tradice a invence, řádu a dobrodružství. Jde o aluzi na verše Apollinairovy básnické konfese, básně Hezká rusovláska, otištěné 15. 3. 1918 v *L'Éventail* a zařazené do *Calligrammes*. Teige tuto báseň přeložil a posléze publikoval v prosinci 1928 v časopisu *ReD* (2, 1928, č. 4, s. 109–110, podeps. K.T.). Pozoruhodné je, že z Teigeho překladu citoval tuto pasáž i Šalda ve známé esejí *Z alchymie moderní poezie* (*Šaldův zápisník* 3, 1931, č. 10, cit. s. 305).

svých věcí, má to jiný důvod. Jistě že by tomu tak nebylo, kdyby se mi poštěstilo tvořit obstojnější hodnoty. V modernosti není záruka kvality; ale ani nemoderní odlišnost, snad až mystická, není hodnotou; naopak, je velmi škodlivá. Toto vše, co píše, je velice smutné a není to ani vše; mnoho a mnohem smutnějšího bych mohl o sobě teď psát, — není to slovanská sebeobžaloba, jak mne teď směšně napadlo — je to prosté konstatování pravdy, které lidsky přece jen pravdu zkresluje a ze sebelásky je rozhodným eufemismem. Přece však je mi duševně lépe než v červenci a počátkem srpna. Je tu konec konců vůle k [škrtnuté nečitelné slovo] dalšímu³²¹ prokousávání se za cílem, chuti přirozeně není mnoho, ale je přece; a jistá metodičnost, která bude mít pro mne v tomto zmatku velmi pročišťující a hygienickou cenu, se mi ukazuje. Vlastně ani ne tak metodičnost jako pouhá disciplína. A přesně vzato, ne disciplína, prozatím jen touha po *di* ukázněnosti, a to více po ukázněném myšlení a spořádanosti nitra než po disciplinované práci, která nutně předpokládá harmoničnost nitra.³²² Jedním z taktických prostředků k této kázni, která přece nemíní býti drtivě přísnou regulí, zdá se mi být praxe mlčení, která brzdí produkční zbrkllost a překotnost. Nevěřím již dogmaticky svému tvrzení: malovat, malovat, malovat, a že jen malováním (a to dokonce jen malováním obrazů) se něčemu naučíme; bylo to gesto setrvačnosti, v nejlepším případě heslo nezvládnutého a ergo bezcenného pudu po činnosti (teprve uvědoměním se stane tvůrčí). Dnes zdá se mi, že lépe jest malovati jen tenkrát, kdy již jsme plni představy, jak a co bude na obraze vyhlížet, tedy kdy je konečně větší naděje na úspěch; zamezí se tím mechaničnost produkce, a nastane-li větší disparátnost, je to konečně lepší, než jsou-li práce na jedno brdo. Ovšem že ani tohoto se nebudu držet přesně, nedovedl bych to a také snad to ani nechci. Štulec mi psal v kterémsi nedávném psaní: „já když vidím, že se něco děje, nebo že když se na mne jedinká věc z toho obrázku hezky podívá, už se na to rád dívám, už se mi to líbí.“ Kritika podle toho, že se vůbec něco děje, je ovšem velice optimistická, ale přece jen přísná a magistrální. Ale podtržené zde, to bych na neštěstí o sobě nemohl říci. Z mnoha a mnoha mých obrázků se na mne dívají přívětivě úlomky — a přece oprávněně jsem nespokojen. A má skepse je velmi žíravá. Přeceňuji se, jako vůbec každý člověk, ale přeceňuji se dokonce mnohem více a domýšlivěji, než je snesitelné, ale přece z toho nic nemám. Jak byla mi příjemná taková jen nepatrně přeceňující benevolence takové Apollinairovy kritiky (jako například v *Peintres Cubistes* o Légerovi³²³), kterou však na dně duše podezřívám z lehkomyšlnosti.

A mnoho taky dělá samota čtyř stěn. V Praze se mi vždy lépe tvoří, jsou tu styky s životem, lidmi i věcmi, není té samotářské hlubokomyšlnosti, která právě tento normální, ale aktivní, činorodý život s [nečitelné slovo] hřejivého optimismu považuje za mělkost a nedomyšlenost.

Proto se přímo zběsile těším na setkání se se Štulecem, jenž mi opět dnes psal — a na vše, co mne vytrhne z tohoto chaotického a hyperestetického mudrování. Těším

321 Slovo vepsáno nad řádek.

322 Části „Nedovedu dobře naznačit... složití je harmonicky“ a „a jisté metodičnosti... spořádanosti nitra“ citovány též in Effenberger, Vratislav: *Nové umění*. In: Teige, Karel: *Svět stavby a básně*. Československý spisovatel, Praha 1966, s. 578.

323 Apollinaire, Guillaume: *Les Peintres Cubistes. Méditations esthétiques*. Eugène Figuière, Paris 1913.

se na něj tak egoisticky; radost ze shledání bude ohromná, a nemohu za to, že je zapříčiněna spíše pudem sebezáchovy, jenž má možnost se ubezpečit, než láskou k příteli. Je to snad podle sobecké, ale také i zdravotní nutnost pro mne. Štulc, a druzí kamarádi částečně též, snad i mon petit amour,³²⁴ mohou být správnou korektivou, v kterou nepřestávám věřit, která je vzpružinou mé sebedůvěry, jež je opět vzpružinou (žel, tak mdlou) mého života.

21. čtvrtek

Včera jsem byl odpoledne s Vaškem Zamrazilem na procházce přes Bělci a Netluky,³²⁵ dnes s ním a Brožkem v lese. Po včerejším malování — umíněně nenapiši: [o] nezdaru, ačkoliv se to slovo tlačí do pera, budu asi chvíli — — mlčet.

22. pátek

Psal mi opět Štulc lístek a nové číslo *Června*, kde je Horova slušná báseň: Praha, Barbusse, Představa vlasti, výborný článek Lunačarského o proletářské kulturní otázce.³²⁶

23. sobota

Dnes mi přišel *Kmen*, kde je článek Horův o Gellnerovi, a pak esej Kučerova.³²⁷ Toť to nejzajímavější pro mne z obsahu —. Pokoušel jsem se malovat olej *Domy*, ale poznal jsem, že nemám pro olej už vůbec smysl, a že bude nutno mnoho se technicky cvičit. Vidím dosti jasně cestu, kudy nyní budu musít jít, je to opět odklon od naturalističtějšího pojetí, a připojení se opět ke kubističtějšímu. Bude nutno ovšem se houževnatě cvičit, odvykl jsem oleji příliš, a pak není to posud ještě spolehlivý materiál, ty válečné výrobky. Rovněž pomyslím, jakmile mi bude možno, pustiti se do temperových obrazů, kde rovněž se musím učit, neboť je to dosti nesnadný materiál, a nikdy jsem v něm ještě nepracoval, ale myslím, že mi bude vyhovovat mnohem lépe než olej, hlavně pro svůj lehký, vodový charakter. I [přeškrtané písmeno] pastelů se chci zase věnovat — po velice dlouhé době; vůbec těším se na střídání materiálu, myslím, že je to moc dobrá věc, neboť je to osvěžení. Byl jsem procházkou v Dlouhé Lhotě.³²⁸

24. neděle³²⁹

Včera odpoledne jsem šel se Zamrazilem procházkou přes Bělci a zpět, načrtl jsem si několik věcí, tam už to dobře znám, kreslil jsem tam [1]916 v létě z té doby je také má podle jedné z tehdejších črt je dělána má kresba Bělce 1917, která byla reprodukována v *Červnu* a jež je v majetku Löwenbachově.

324 Mon petit... Má malá láska; Teige má na mysli zřejmě Táňu Štulcovou.

325 Bělce a Netluky — obce severozápadně od Neveklova.

326 Hora, Josef: Praha. *Červen* 2, 1919, č. 25, s. 217, 21. 8.; Barbusse, Henri: Představa vlasti (úryvek z románu *Clarté*). *Červen* 2, 1919, č. 25, s. 217–219, 21. 8.; Lunačarskij, Anatolij: Kulturní úkoly pracující třídy. *Červen* 2, 1919, č. 25, s. 219–221, 21. 8.

327 Hora, Josef: František Gellner. *Kmen* 3, 1999, č. 13–14, s. 93–95, 21. 8.; Kučera, Eduard: Zásady. *Kmen* 3, 1919, č. 13–14, s. 95–96, 21. 8.

328 Dlouhá Lhota — obec východně od Neveklova.

329 Celý tento záznam je v originálu několikrát škrtnut, důvod není zřejmý.

25. neděle pondělí

Dopoledne nic. Byl jsem — musil bohužel — na pohřbu bratra kolegy Dvořáka. Dopoledne jsme byli s Brožkem a Zamrazilem na procházce přes Dubovku, Nestětice, Černíkovice, Benice, Soběšovice, Šeradovku, Všetice, Borovku, a Tloskov zpět.³³⁰

26. úterý

Dopoledne jsem namaloval olej Stromy při západu slunce. Je to tedy olej, platí o něm to, co jsem si umínil. Je dělán jen pro cvik, netřeba tedy mluvit o jeho hodnotě, ostatně velice záporné. Nebyl ani jako obraz myšlen, a tak je netřeba nad ním lámat rukama a bědovat. Ale mám své záměry a vím přibližně, co mám dělat, není už mi tak ošklivě.

28. čtvrtek

Byl jsem se Zamrazilem na výletě na Tejnici, odkud jsme jeli drahou do Jílového a odtud zpět do Kamenného přívozu, kdež jsme načapli jednu frajli, odtud pak přes Netvořice domů.³³¹ Psal mi Štul[c], že zítra přijede.

³³⁰ Dubovka, Nestětice, Černíkovice, Benice, Soběšovice, Šeradovka, Všetice, Borovka, Tloskov — obce severovýchodně od Neveklova.

³³¹ Tejnice — přírodní lokalita nad Týncem nad Sázavou; Jílové u Prahy, Kamenný Přívoz, Netvořice — obce severně od Neveklova.

EDIČNÍ POZNÁMKA

Při ediční přípravě deníkových záznamů Karla Teigehe jsem se pokusil vyjít vstříc dvěma základním požadavkům: přiblížit text současnému čtenáři, a přitom zachovat nesporný osobitý ráz této ojedinělé památky. Vycházel jsem přitom z určitého rysu, který považuji za typický pro Teigehe v pozdějších desetiletích publikované texty, jež se uchovaly v rozpětí rukopis — tištěná verze. Tedy že autor prokazatelně, v duchu progresivistického stanoviska, vycházel vstříc aktuálním jazykovým normám, neutkvěl tudíž na určité úrovni gramatického úzu, a že pečlivě připravoval své texty k publikaci. Zároveň jsem se však pokusil uchovat nezaměnitelný charakter těchto ryze osobních zápisů (příznačné jevy jako chvatnost, která mnohdy informace sděluje glosou, někdy až na hranci šifry, naproti tomu naopak na řadě míst stojí důsledně rozepisovaná úvaha), jejichž publikaci autor ovšem zjevně nepředpokládal.

Na pozadí tohoto ambivalentního východiska jsme tedy zvolili následující pravidla edičního postupu.

Upravujeme:

- Opravujeme bez komentáře občasné zjevné pravopisné chyby.
- Rušíme/doplňujeme interpunkci (zvláště čárky členící souvětí) všude tam, kde by gramaticky ne/měla být.
- Sjednocujeme nejednotné psaní římských a arabských číslovek ve prospěch arabských.
- Sjednocujeme verzálky na počátcích jednotlivých deníkových záznamů a u názvů děl (básní, obrazů), a to tam, kde není pochyby a kde je to doložitelné.
- Sjednocujeme psaní iniciál křesťanských jmen (Vl. > V., St. > S.).
- Stahujeme příslovecné vazby typu: beze všeho > bezevšeho, po druhé > podruhé, přede vším > především apod.
- Přepisujeme a pravopisně aktualizujeme všechna cizí slova a jejich dobově podmíněný zápis (impressionism > impresionismus, hôtél > hotel, skizza > skica, illustratione > ilustrace, clown > klaun, toilette > toaleta, qualita > kvalita, quarta > kvarta, ensemble > ansámbl, attituda > atituda apod.)
- Jazykové jevy, které jsou bezpříznakové a podléhají proměnám, měníme podle aktuální jazykové normy (poesie > poezie, filosofie > filozofie, resultat > resultát, gymnasium > gymnázium, napjala > napjala apod.). Tam, kde norma umožňuje dvojí způsob zápisu (progresivnější/archaičtější způsob, např. diskuse/diskuze), ponecháváme archaičtější způsob.
- Sjednocujeme psaní cizích příjmení podle aktuálního úzu (Philippea > Philippa, Nietzschea > Nietzscheho, Arkos > Arcos).
- Sjednocujeme psaní názvů vydaných děl (sbírka, próza) či uváděných divadelních kusů, názvy výstav, píšeme je kurzívou.
- Odstraňujeme nepravidelné a nesoustavné užívání uvozovek u názvů děl (výtvarných prací, básní, próz, koncertů apod.).
- Sjednocujeme formu zápisů datace jednotlivých deníkových zápisů.
- Všechny cizojazyčné texty (citáty) překládáme v poznámkách pod čarou.

Zachováváme:

- Zachováváme původní odstavcové členění textů.
- Respektujeme osobité využití interpunkce (konkrétně pomlček a vlnovek), členících a často i svým způsobem specificky „rytmizujících“ a dynamizujících text zápisů.
- Zachováváme občasné užívání infinitivů na -ti, popř. slovesných tvarů typu „jest“, neboť jde často o zjevně příznakové rysy (záměrná, někdy i ironizující patetizace stylu).
- Zachováváme v původním znění rovněž soudobé slangové studentské výrazy (ulejzající, kómpa, výba apod.); pokud předpokládáme ztížené porozumění jejich významu, ozřejmujeme je v poznámkách pod čarou.
- Zachováváme škrty v originálu, a to buď formou přeškrtnutého čitelného slova, nebo označením jeho znečitelnění v originálu prostřednictvím hranaté závorky a komentáře v ní [přeškrtané nečitelné slovo].
- Pokud je v originálu část textu vepsána jako vsuvka, upozorňujeme na tuto skutečnost v patřičné poznámce pod čarou.
- Zachováváme podtržená slova v originálu s upřesněním způsobu tohoto zvýraznění v poznámce pod čarou (pokud jde například o akvarel, tuš apod.)
- Zachováváme rovněž zkratky, které autor v originálu užívá, přičemž je převádíme podle aktuální jazykové normy (Drem > dr., na př. >např., str. > s.), popřípadě — pokud si nejsme jisti, že jim čtenář porozumí — rozepisujeme je pomocí hranaté závorky, např. K[orun].
- Ponecháváme originální podobu některých křestních či pomístních jmen (např. Daša, v Rudolfině), ponecháváme rovněž různorodé psaní křestních jmen (buď v rozepsané podobě, nebo v iniciále), dobově či místně podmíněných substantivních či verbálních tvarů (např. předloním, přispívatel, psat, pamatuji se, všade apod.), ponecháváme rovněž kolísání určitých typů slov (předvčírem/předevčírem).
- Zachováváme původní způsob psaní číslovek či numerických výrazů (2× apod.)
- Jakékoli ediční vstupy přímo do textu označujeme prostřednictvím hranatých závorek, nebo rozepisujeme komentář v poznámkách pod čarou.

JMENNÝ REJSTŘÍK

Rejstřík nezaznamenává vlastní jména využitá v titulech děl, v názvech institucí, nepodchycuje rovněž ani autory titulů sekundární literatury. Pokud se nepodařilo dohledat patřičnou informaci (jde zvl. o data narození či úmrtí), údaj není uveden.

Adler, Paul (1878–1946), pražský německy píšící prozaik a překladatel židovského původu.

Aischylos (525–456 př. n. l.), řecký dramatik.

Albert, Charles (též Charles-Albert, vl. jm. Daudet, Charles Victor Albert Fernand, 1869–1957), francouzský anarchistický a socialistický novinář a publicista.

Andrássy, Julius (Gyula) ml. (1860–1929), rakousko-uherský politik, v roce 1918 krátce ministr zahraničí Rakouska-Uherska.

Apollinaire, Guillaume (1880–1918), francouzský básník, klíčová osobnost moderního avantgardního básnictví. V *Kmeni* (3, 1919, č. 7, s. 51–53, 19. 6.) v roce 1919 otiskne Teige stať *Guillaume Apollinaire (Několik poznámek k českému překladu Pásmo)*.

Arbes, Jakub (1840–1914), spisovatel a novinář.

Arcos, René (1880–1959), francouzský básník a překladatel, člen skupiny L'Abbaye de Créteil (Opatství créteilské), u mladých českých básníků počátku dvacátých let bohatě reflektované.

Bach, Johann Sebastian (1685–1750), německý hudební skladatel, završitel barokního hudebního stylu.

Barbusse, Henri (1873–1935), francouzský prozaik, novinář a politik. Protiválečný román, stejně jako jeho výrazná komunistická a prosovětská orientace (roce 1917 založil protiimperialistickou organizaci Clarté, sdružující levicové intelektuály různých zemí), k Barbussovi přitahoval evropskou, zvláště mladou levicovou inteligenci.

Bartoš, Břetislav (1893–1926), malíř, spoluzakladatel uměleckého spolku Koliba (1914) — protějšku pražské Umělecké besedy.

Bartoš, Jan (1887–1955), pedagog, spisovatel, literární historik a kritik.

Baudelaire, Charles (1821–1867), francouzský básník a překladatel, první z řady tzv. prokletých básníků, klíčová osobnost evropské poezie. Podle vlastního Teigeho

tvrzení byly Baudelairovy *Malé básně v próze*, Šaldovy *Boje o zítřek* a *Volná láska* Charlese Alberta třemi knihami, které nejmocněji utvářely jeho duchovní svět v době středoškolských studií.

Baxa, Bohumil (1874–1942), ústavní právník, profesor československých právních dějin, rektor Masarykovy univerzity a děkan její právnické fakulty, politik a senátor Národního shromáždění ČSR za Československou národní demokracii. Bratr pražského primátora Karla Baxy (1862–1938), synovec Karla Havlíčka Borovského (1821–1856). Popraven v době heydrichiády jako účastník protinacistického odboje.

Behrens, Franz Richard (1895–1977), německý expresionistický básník.

Beneš, Edvard (1884–1948), politik, ministr zahraničí ČSR, v letech 1935–1938 a 1945–1948 československý prezident.

Beneš, Vincenc (1883–1979), malíř a grafik, ilustrátor, pedagog, přítel Bohumila Kubišty, člen Osmy a Skupiny výtvarných umělců, též SVU Mánes, přispěvatel Uměleckého měsíčníku.

Bergson, Henri (1859–1940), francouzský filozof, představitel filozofie života vystupující proti tradici racionalistické a osvícenské filozofie, nositel Nobelovy ceny za literaturu za rok 1927.

Bertoni, Luigi (1872–1947), původem italský anarchistický spisovatel a typograf.

Beltramelli, Antonio (1879–1930), italský básník, spisovatel a novinář.

Beye, Bruno Wilhelm Heinrich (1895–1976), německý malíř a grafik.

Blatný, Lev (1894–1930), ve dvacátých letech člen Literární skupiny v Brně, básník, dramatik, prozaik, divadelní kritik a dramaturg, otec básníka Ivana Blatného (1919–1990).

Bloy, Léon (1846–1917), francouzský katolický spisovatel a publicista, pamfletik.

- Borek, Vlasta** (též Vlastimil, 1886–1952), novinář, překladatel, vydavatel, politický pracovník.
- Borodin, Alexandr Porfirievič** (1833–1887), ruský hudební skladatel období romantismu, člen Mocné hrstky, povoláním profesor chemie a významný vědec ve svém oboru.
- Borovec, Pavel**, divadelní ochotník, Praha.
- Branberger, Jan** (1877–1952), hudební vědec, spisovatel a organizátor.
- Branbergerová, Doubavka** (roz. Černochová, 1885–1945), zpěvačka, pedagožka.
- Braque, Georges** (1882–1963), francouzský malíř a sochař, jeden ze zakladatelů kubismu.
- Brožek, Josef**, divadelní ochotník v Neveklově.
- Bruce, Patrick Henry** (1881–1936), americký kubistický malíř.
- Březina, Otokar** (1868–1929), básník a spisovatel, klíčový představitel básnického symbolismu. Formativní osobnost pro vývoj české poezie ve 20. století.
- Bubelová, Marie** (též Máňa Bubelová, 1890), spisovatelka, narodila se na Haliči, poté žila s rodiči na Moravě, kolem 1900 se rodina přestěhovala do Prahy. V letech 1908–1910 se angažovala ve Volné myšlence (jako jednatelka vinohradského výboru VM); přítelkyně ženy Jaroslava Haška (1883–1923) prozaičky a novinářky Jarmily Mayerové-Haškové (1887–1931). Sestra soudobé populární prozaičky Lily Bubelové (1886–1974).
- Burian, Emil František** (1904–1959), básník, publicista, zpěvák, herec, hudebník, hudební skladatel, dramaturg, dramatik a režisér. Člen Devětsilu, v letech 1926–1927 spolupracoval s Osvobozeným divadlem, 1928 založil vlastní Divadlo Dada. Koncem roku 1934 založil divadlo D34 (divadlo provozoval až do roku 1941 — D41). Během války vězněn v nacistických lágrech.
- Cézanne, Paul** (1839–1906), francouzský malíř, formativní osobnost moderního výtvarného umění.
- Cmíral, Adolf** (1882–1963), hudební pedagog, publicista, skladatel.
- Coquiou, Gustave** (1865–1926), francouzský výtvarný kritik a spisovatel, jeden ze spolupracovníků sochaře Augusta Rodina (1840–1917).
- Čapek, Josef** (1887–1945), malíř, grafik, ilustrátor, básník a esejista, formativní osobnost rané české výtvarné avantgardy desátých let 20. století, s jeho malířským vlivem se mladý Teige intenzivně vyrovnával; člen Skupiny výtvarných umělců a Tvrdošijných.
- Čapek, Karel** (1890–1938), prozaik, dramatik, publicista a překladatel, bratr Josefa Čapka, klíčová osobnost pro formování rané české předválečné umělecké avantgardy.
- Čech, Svatopluk** (1846–1908), básník, prozaik, novinář a cestovatel, advokát.
- Čelakovský, Vladimír** (1900–1981), kamarád, spolužák z gymnázia v Křemencově ulici (1910–1918), později právník.
- Černík, Artuš** (1900–1953), básník, novinář, publicista, ve dvacátých letech vedoucí kulturní rubriky *Rovnosti*, spoluzakladatel Devětsilu, vydavatel poetické revue *Pásmo*.
- Čulík, Antonín** (1893–1969), bohoslovec, posléze kněz, ochotník z Neveklova (Tloskova). Politický vězeň v padesátých letech 20. století.
- Čulík, Stanislav**, divadelní ochotník z Neveklova, bratr Antonína Čulíka.
- Čulíková**, divadelní ochotnice z Neveklova, setra Antonína a Stanislava Čulíkových.
- Debussy, Claude Achille** (1862–1918), francouzský skladatel, představitel hudebního impresionismu.
- Delacroix, Ferdinand Victor Eugène** (1798–1863), francouzský malíř, významný kolorista.
- Delaunay, Robert** (1885–1941), francouzský kubistický malíř.
- Derain, André** (1880–1954), francouzský malíř, jeden ze zakladatelů fauvismu.
- Dohnal**, divadelní ochotník v Neveklově.
- Dostojevskij, Fjodor Michajlovič** (1821–1881), ruský spisovatel a filozof, jeden z nejvýznamnějších světových spisovatelů, vrcholný představitel ruského realismu a současně předchůdce moderní psychologické prózy.
- Duhamel, Georges** (1884–1966), francouzský básník a prozaik, lékař, 1906 spoluzakladatel

umělecké skupiny Abbaye de Créteil (Créteilské opatství), u mladých českých básníků počátku dvacátých let bohatě reflektované; posléze představitel konzervativního směru francouzské kultury.

- Durdák, František** (1893–1943), novinář; beletrista; překladatel, zahynul v koncentračním táboře Mauthausen.
- Durych, Jaroslav** (1886–1962), prozaik a básník, dramatik a publicista, formativní osobnost české katolicky založené kultury, vojenský lékař.
- Dvořák, Jan**, neveklovský ochotník.
- Dvořák MUC.**, v roce 1918 místopředseda Svazu československého studentstva.
- Dvořák, Antonín** (1841–1904), hudební skladatel.
- Dvořák, Arnošt** (1881–1933), dramatik, divadelní režisér a překladatel. Proslul především jako autor her s historickou tematikou.
- Dyk, Viktor** (1877–1931), básník, prozaik, dramatik, publicista a nacionalistický politik, jeden z představitelů tzv. generace anarchistických buřičů, po 1918 nacionalisticky orientovaný autor. Za první světové války byl členem domácího odboje a byl také signatářem Manifestu českých spisovatelů.
- Eberz, Josef** (1880–1942), německý expresionistický výtvarník.
- Ehrenstein, Albert** (1886–1950), německý levicový spisovatel, od 1941 žijící v USA.
- El Greco** (1541–1614), španělský malíř řeckého původu, představitel pozdního manýrismu a počínajícího baroka.
- Erben, Karel Jaromír** (1811–1870), básník, archivář, překladatel a sběratel českých lidových písní a pohádek; čelný představitel literárního romantismu.
- Ezop** (620–564 př. n. l.), je považován za zakladatele řecké bajky.
- Fabrizi, Luigi** (1877–1935), italský anarchista, aktivista, spisovatel a publicista.
- Fauconnier, Henry Le** (1881–1946), francouzský kubistický malíř.
- Feuerstein, Bedřich** (1892–1936), architekt, malíř, scénograf Národního divadla, Osvobozeného divadla a filmových scén. Člen

Devětsilu, 1923 spoluzaložil architektonickou sekci Devětsilu ARDEV.

- Fibich, Zdeněk** (1850–1900), hudební skladatel, představitel hudebního romantismu.
- Filla, Emil** (1882–1953), kubistický malíř, teoretik výtvarného umění.
- Fischer, Otakar** (1883–1938), germanista, básník a dramatik, univerzitní profesor.
- Flajšhans, Jan** (1901), syn filologa Václava Flajšhansa, mladší spolužák Karla Teigeho na gymnáziu v Křemencově ulici (stejně jako Teige studoval v letech 1911–1919, byl studentem paralelní třídy VIII. B), později knihovník v Knihovně Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, vrchní odborový rada.
- Flajšhans, Václav** (1866–1950), středoškolský profesor (na gymnáziu v Křemencově ulici působil v prvním pololetí 1891–1892 a poté v letech 1906–1921, vyučoval češtinu a latinu), český filolog a literární historik, vydavatel staré české literatury. 1900 byl zvolen členem třetí, jazykovědné třídy České akademie věd a umění a roku 1901 se stal členem Královské české společnosti nauk. Podle Teigeho vzpomínky (Na Křemencárně, čili příspěvek k embryologii jedné generace; in: *Sborník Masarykova státního reálného gymnázia v Praze II. Křemencova ulice 1871–1946*, Praha 1948, s. 96–101) patřil mezi profesory, kterých si Teige a jeho spolužáci „oddaně vážili“.
- Flégl, Oldřich** (1886–1944), historik, zabývající se hospodářskými a církevními dějinami.
- Fleischner, Jindřich** (1879–1922), publicista v oboru hospodářské produkce, překladatel.
- Florian, Josef** (1873–1941), vydavatel a překladatel, formující osobnost českého laického křesťanského kulturního prostředí zvláště v meziválečné době.
- Franck, César-Auguste-Jean-Guillaume-Hubert** (1822–1890), francouzský hudební skladatel.
- Fresnaye, Roger de La** (1885–1925), francouzský kubistický malíř.
- Frič, Josef** (1900–1973), spolužák z gymnázia v Křemencově ulici, příspěvatel časopisu *Republika*, básník, spoluzakladatel Devětsilu. Dílo Josefa Friče (*Básnické sbírky a Básně*,

prózy) vydáno v Praze Triádou v letech 2016 a 2018.

Friesz, Othon (1879–1949), francouzský malíř, fauvista a impresionista.

Frýdková, divadelní ochotnice, Praha.

Gamma (vl. jm. Gustav Jaroš, 1867–1948), český novinář, literární a výtvarný kritik, prozaik a esejista.

Garkisch, Arnošt (též **Erni**), divadelní ochotník v Neveklově.

Garkischová, Marie (též **Minči**), neveklovská divadelní ochotnice.

Gautier, Théophile (1811–1872), francouzský básník, dramatik, prozaik a kritik.

Gellner, František (1881–1914), básník, prozaik, kreslíř, malíř, karikaturista.

Gercen, Alexandr Ivanovič (1812–1870), ruský spisovatel a politický aktivista, hlavní představitel ruského agrárního radikálně demokratického hnutí usilujícího o zrušení nevolnictví a hlásající specifickou ruskou cestu k socialismu.

Glazunov, Alexandr Konstantinovič (1865–1936), ruský hudební skladatel období romantismu, hudební pedagog.

Gleizes, Albert (1881–1953), francouzský kubistický malíř, teoretik a filozof.

Goethe, Johann Wolfgang von (1749–1832), německý básník, prozaik, dramatik a politik.

Goetz, Arthur (1885 – po 1923), německý expresionistický malíř a grafik.

Gogh, Vincent van (1853–1890), nizozemský malíř a kreslíř, stylově rozkročen mezi fauvisty, expresionisty, zčásti pak i mezi ranou abstrakci.

Goya, Francisco (1746–1828), španělský malíř.

Grimm, Walter Otto (1894–1919), německý malíř a grafik, narozený v USA.

Guillemot, Alexandre Charles (1786–1831), francouzský malíř a portrétista.

Guilmant, Félix-Alexandre (1837–1911), francouzský varhaník a skladatel.

Gutfreund, Otto (1889–1927), kubistický sochař, člen Skupiny výtvarných umělců, Umělecké skupiny, člen Mánesa, zúčastnil se výstav Tvrdošjních.

Gutwirth, Václav (1896–1968), studentský pracovník, posléze novinář a publicista v oblasti technických věd.

Hardt, Ernst (1876–1947), německý dramatik, spisovatel a překladatel.

Häuslerová, Emilie (též Emy, Ema, provdaná Linhartová, 1901), Teigehe přítelkyně, jejich korespondence uspořádaná péčí Růženy Hamanové (Hamanová, Růžena [ed.]: *Dopisy Karla Teigehe Emy Häuslerové. Literární archiv* 1990, č. 24, s. 189–251).

Haussmann, Jiří (1898–1923), básník a satirik, politický satirik.

Havel, Václav Maria (1897–1979), pražský stavitel a podnikatel, v letech 1918–1920 předseda Československého svazu studentstva; otec dramatika, spisovatele a prezidenta Václava Havla (1936–2011).

Hebbel, Christian Friedrich (1813–1863), německý básník a dramatik.

Heemskerck, Jacoba van (1876–1953, celým jménem Jacoba Berendina van Heemskerck van Beest), německá malířka, vitrážová designérka a grafička, spolupracovnice revue *Der Sturm*.

Heřman, Jan (1886–1946), klavírní virtuos, spoluzakladatel Českého tria.

Heřman, Miroslav (1903–1971), literární historik, editor, překladatel, knihovník, odborný publicista.

Hilbert, Jaroslav (1871–1963), dramatik, spisovatel a publicista, umělecký kritik.

Hlaváček, Karel (1874–1898), symbolistický básník a výtvarník, spolupracovník Moderní revue.

Hlávková, divadelní ochotnice v Neveklově.

Hofman, Vlastislav (1884–1964), architekt, malíř, scénograf, teoretik, od roku 1918 člen uměleckého sdružení Tvrdošjní, jedna z profilujících osobností předválečné české avantgardy, teoreticky vystoupil např. v *Almanachu na rok 1914*.

Hoffmann, syn Karla Hoffmanna.

Hoffmann, Camill (1878–1944), spisovatel, posléze československý diplomat, kulturní atašé v Berlíně, 1939 byl vyzván Maxem Brodem k pokusu (neúspěšnému) zachránit gestapem konfiskované archiválie Franze Kafky, které měla v držení Kafkova přítelkyně Dora Diamantová. Zemřel v koncentračním táboře Osvětim.

- Hoffmann, Karel** (1872–1936), houslový virtuos a pedagog, člen Českého kvarteta, s rodinou Karla Teigehe byl spřízněn, Teige o něm hovoří jako o strýci.
- Hoffmannová, Dagmar** (též Daša, provd. Šetlíková, 1901–1978), příbuzná Karla Teigehe, pozdější sekretářka České filharmonie v Praze, překladatelka, dcera Karla Hoffmanna.
- Holan, Vladimír** (1905–1980), básník a překladatel.
- Hora, Josef** (1891–1945), básník, prozaik, publicista, literární kritik. Vstoupil do redakce *Práva lidu*, v roce 1921 přešel jako člen KSČ k *Rudému právu*, kde vedl kulturní rubriku. Od roku 1926 byl zároveň jeho odpovědným redaktorem. Po rozchodu s komunistickou stranou (1929 — Manifest sedmi) přešel do kulturní rubriky *Českého slova*. Teigehe kulturněpolitický oponent.
- Horthy, Miklós** (1868–1957), maďarský viceadmirál velící rakousko-uherskému válečnému loďstvu, v roce 1920 byl zvolen regentem Maďarského království, funkci hlavy státu vykonával od 1. dubna 1920 do 15. října 1944.
- Hradecký, Josef Richard** (vl. jm. Josef Roubíček, 1886–1947), prozaik, dramatik, žurnalista.
- Huysmans, Joris-Karl** (1848–1907), francouzský spisovatel, literární a výtvarný kritik vlámského původu.
- Hviezdoslav, Pavol Országh** (1849–1921), slovenský básník, prozaik a překladatel, formativní osobnost slovenské literatury.
- Chennevière, Georges** (1884–1927), francouzský básník a spisovatel, člen skupiny L'Abbaye de Créteil (Créteilské opatství).
- Illový, Rudolf** (1881–1943), básník, publicista a překladatel německé poezie, obět holocaustu.
- Jakubů, vojenský odvodový rada.**
- James, William** (1842–1910), americký psycholog, jeden ze zakladatelů vědecké a empirické psychologie, významný představitel pragmatické filozofie.
- Janáček, Leoš** (1854–1928), hudební skladatel.
- Janoušek, Antonín** (1877–1941), novinář a komunistický aktivista, 20. 6. 1919 vyhlásil v Prešově Slovenskou republiku rad, od 1922 žil v SSSR v republice Čuvašsko, kde se angažoval zejména v sociální oblasti.
- Jaroš, Bohumil** (1856–1924), malíř-krajinář, restaurátor fresek; soukromý učitel kreslení Karla Teigehe.
- Jedlička, Benjamin** (1897–1967), středoškolský profesor, beletrista, kritik, překladatel z italštiny, španělštiny a francouzštiny, editor děl J. S. Machara.
- Jelínek, Hanuš** (1878–1944), básník, esejista, kritik a literární historik, překladatel zvl. z francouzské literatury.
- Jež, Štěpán** (1885–1970), středoškolský profesor (Teigehe učitel na gymnáziu v Křemencově ulici), výtvarný a literární kritik, překladatel; na konci školního roku 1917–1918 odešel na státní reálné gymnázium vinohradské.
- Jíra, Jaroslav** (1896–1968), výtvarný kritik, francouzský dopisovatel ČTK, po 1948 v emigraci.
- Jiránek, Miloš** (1875–1911), malíř a grafik, ovlivněný impresionismem.
- Jirásek, Alois** (1851–1930), prozaik, dramatik a politik, autor řady historických románů a představitel realismu.
- Jirda, Miroslav** (1895–1970), spolupracovník časopisu *Republika*, překladatel zvl. z francouzštiny, středoškolský profesor.
- Jung, Václav Alois** (1858–1927), středoškolský profesor a lektor angličtiny na FF UK, překladatel z angličtiny a ruštiny, publicista.
- Kalista, Zdeněk** (též Z. V. Kalista, 1900–1982), historik, kritik a esejista, v mládí básník, vedoucí redaktor studentských a generačně založených časopisů *Ruch a Orfeus*. V letech 1921–1923 místopředseda Literární skupiny. Na přelomu desátých a dvacátých let usiloval o organizování levicové části nejmladší generace.
- Kalvoda, Alois** (1875–1934), malíř, krajinář.
- Kandr, Z.**, divadelní ochotník, Praha.
- Karásek ze Lvovic, Jiří** (1871–1951), básník, prozaik a kritik, spoluzakladatel časopisu *Moderní revue*, jedna z profilujících osobností českého dekadentně symbolistního umění.
- Karel, Rudolf** (1880–1945), hudební skladatel a dirigent, žák Antonína Dvořáka.

- Kars, Georges** (1882–1945), německý expresionistický malíř a grafik.
- Kaufmann, Julius** (1895–1968), německý malíř a grafik.
- Kees van Dongen** (vl. jm. Cornelis Theodorus Marie van Dongen, 1887–1968), nizozemský malíř, později tvořící ve Francii. Na jeho tvorbě je vidět silný vliv fauvismu, krátce členem expresionistické skupiny Die Brücke.
- Kirchner, Ernst Ludwig** (1880–1938), německý expresionistický malíř.
- Kitzler Josef** (1891), malíř a grafik, spolupracovník plánovaného periodika *Praha*.
- Kleiner, Lomikar** (1887), spolupracovník plánovaného periodika *Praha*.
- Klika, Břetislav Maria** (1884–1958), pražský nakladatel a redaktor, působící v první polovině 20. století. Podílel se mj. na vzniku nakladatelského družstva *Kmen*.
- Klinger, Max** (1857–1920), německý malíř a sochař.
- Klofáč, Václav** (1868–1942), politik a novinář, vůdčí osobnost československých národních socialistů.
- Klos, Karel M.** (1888–1967), scenárista a překladatel.
- Klusáček**, odvodový lékař.
- Kodrle, Josef**, spolupracovník časopisu *Republika*.
- Koníček, Oldřich** (1886–1932), malíř, postimpresionista.
- Konůpek, Jan** (1883–1950), grafik, malíř, ilustrátor a rytec, výtvarný kritik.
- Kotík, Pravoslav** (1889–1970), malíř a grafik.
- Kráčmera**, ochotník v Neveklově.
- Kramář, Karel** (1860–1937), politik, dlouholetý předseda Československé národní demokracie, první ministerský předseda ČSR.
- Kratochvíl, Zdeněk** (1883–1961), malíř, grafik a karikaturista, posléze profesor VŠUP v Praze.
- Kremlička, Rudolf** (1886–1932), malíř, jeden z hlavních členů Tvrdošjíných, krajinář.
- Kropáček, Jan** (zvaný Kropce, 1865–1930), profesor matematiky a fyziky na gymnáziu v Křemencově ulici letech 1911–1930; třídní profesor Karla Teigeho.
- Krupka, Jaroslav** (1893–1929), muzikolog a dirigent.
- Křička, Jaroslav** (1882–1969), hudební skladatel, bratr básníka Petra Křičky (1884–1949), od 1909 sbormistr Hlaholu, 1918 jmenován profesorem skladby na pražské konzervatoři.
- Kubicki, Stanisław** (1889–1943), polský spisovatel, filozof a expresionistický malíř, v letech 1918–1920 člen poznaňské expresionistické skupiny Bunt.
- Kubíček, Josef** (též Józka, 1872–1950), malíř, sochař a řezbář.
- Kubin, Otakar** (1883–1969), malíř a grafik, člen skupin Osma a Skupina výtvarných umělců.
- Kubišta, Bohumil** (1884–1918), malíř, grafik a teoretik, člen skupin Osma a Skupina výtvarných umělců
- Kučera, Eduard** (1884–1956), spolupracovník revue *Kmen*, prozaik, dramatik a esejist.
- Kun, Béla** (původně Kuhn, 1886–1938), maďarský komunistický politik, po krátkou dobu roku 1919 stál fakticky v čele Maďarské republiky rad, republiky sovětského typu utvořené na části území bývalého Uherska. Od dvacátých let v SSSR, jako bolševický komisař má odpovědnost za vyvražďování obyvatelstva na Krymu, popraven v době stalinských čistek.
- Landauer, Gustav** (1870–1919), německý anarchista, jeden z vůdců Bavorské republiky rad (BRR), padl v bojích o BRR.
- Léger, Fernand** (1881–1955), francouzský malíř, sochař a filmový tvůrce, představitel kubismu, jehož dílo je ovšem někdy též považována za předzvěst pop-artu.
- Lenin, Vladimír Iljič** (též Lenin, N., 1870–1924), ruský komunistický revolucionář a politik, vůdce bolševické strany a strůjce říjnové bolševické revoluce; první předseda vlády sovětského Ruska a posléze Sovětského svazu.
- Leonardo da Vinci** (též Lionardo, 1452–1519), italský malíř, čelný představitel renesanční malby.
- Leviné, Eugen** (1883–1919), německý komunistický revolucionář, jeden z vůdců Bavorské republiky rad, popraven ve stadelheimské věznici.
- Liebkecht, Karl** (1871–1919), německý politický aktivista, poslanec Říšského sněmu,

společně s Rosou Luxemburgovou založil revoluční Spartakusbund (Svaz spartakovců), ze kterého se k 1. lednu 1919 spoluvytvořila Komunistická strana Německa. Po potlačení povstání spartakovců v lednu 1919 zavražděn.

Lionardo viz **Leonardo da Vinci**

Ločák, Karel (1879–1941), nakladatel, vydavatel populárních časopisů, kalendářů a vzdělávacích edic (Ločákova knihovnička vzdělávací, Ločákova knihovnička, Ločákova knihovna veršů).

Löwenbach, Jan (1880–1972), advokát, hudební kritik, básník, autor libret k operám a překladatel z němčiny.

Löwenbach, Josef (1900–1962), hudební skladatel a teoretik, člen Devětsilu.

Lunačarskij, Anatolij Vasiljevič (1875–1933), marxistický revolucionář, filozof a estetik, sovětský politik, novinář, lidový komisař pro vzdělávání.

Luxemburgová, Rosa (1871–1919), německá politická aktivistka, společně s Karlem Liebknechtem založila revoluční Spartakusbund (Svaz spartakovců), ze kterého se k 1. lednu 1919 spoluvytvořila Komunistická strana Německa. V listopadu 1918, během německé revoluce, vedla *Rudou vlajku*, centrální tisk levicových revolucionářů. Po potlačení povstání spartakovců v lednu 1919 zavražděna.

Machoň, Ladislav (1888–1973), architekt, představitel řady avantgardních směrů (kubismus, art deco, funkcionalismus), mj. autor projektu vily bratří Čapků na pražských Vinohradech.

Malířová, Helena (1877–1940), novinářka, spisovatelka, publicistka a překladatelka.

Manet, Édouard (1832–1883), francouzský impresionistický malíř.

Marinetti, Filippo Tommaso (1876–1944), italský básník, prozaik a dramatik, zakladatel a teoretik futurismu.

Marková, divadelní ochotnice v Neveklově.

Marvánek, Otakar (1884–1921), malíř a grafik, člen skupin Osma, Skupina výtvarných umělců a Tvrdošíjní.

Masaryk, Tomáš Garrigue (1850–1937), filozof, publicista, politik, první československý prezident.

Matkovský, lékař vojenské odvodové komise.

Mattis-Teutsch, Hans (1884–1960), německý, původem rumunský expresionistický výtvarník.

Mercereau de la Chaume, Alexandre (1884–1945), francouzský spisovatel a básník, podílel se na činnosti skupiny básníků L'Abbaye de Créteil (Opatství créteilské), s nimiž se 1911 rozchází. V roce 1914 uspořádal v Praze kubistickou výstavu.

Metzinger, Jean (1883–1956), francouzský malíř a teoretik umění, jeden z tvůrců kubismu. Byl členem skupiny Section d'Or.

Michelangelo Buonarroti (1475–1564), sochař, architekt, malíř, básník, jeden z vrcholných představitelů italské renesance.

Michalcová, Marie, známá Karla Teigeho z Prahy.

Michalcová, Zdena, známá Karla Teigeho z Prahy.

Milén, Eduard (vl. jm. Eduard Müller, 1891–1976), malíř, grafik, ilustrátor, scénograf a designér.

Minařík, Stanislav (1884–1944), překladatel z ruštiny a polštiny, nakladatel, spolupracovník S. K. Neumanna — v prvním ročníku časopisu *Červen* (1918) působil jako odpovědný redaktor.

Mixa, Vojtěch (1887–1953), prozaik a publicista; od roku 1934 pracoval ve svazu průmyslníků. Byl členem řady hospodářských, finančních a průmyslových institucí.

Modersohn-Beckerová, Paula (1876–1907), německá malířka, představitelka raného expresionismu.

Modráček, František (1871–1960), sociálnědemokratický politik a teoretik, redaktor časopisů *Akademie* a *Socialistické listy*.

Molière (vl. jm. Jean-Baptiste Poquelin, 1622–1673), francouzský herec, spisovatel a dramatik období francouzského klasicismu.

Monet, Claude (1840–1926), francouzský impresionistický malíř.

Moravec, Alois (1899–1987), malíř, grafik a ilustrátor.

Morfová, Kristina (Christina) (1889–1936), operní zpěvačka — sopránistka bulharského původu, působící v pražském Národním divadle.

- Mozart, Wolfgang Amadeus** (1756–1791), rakouský klasicistní hudební skladatel a klavírní virtuos.
- Mrkvička, Otakar** (1898–1957), malíř, ilustrátor, karikaturista, výtvarný kritik, člen Devětsilu.
- Myslík**, obecní rada.
- Muna, Alois** (1886–1943), sociálnědemokratický a posléze komunistický politik, původně krejčí. Od roku 1919 pomáhal při organizování levice v sociální demokracii, která se pak osamostatnila jako Komunistická strana Československa. V letech 1922–1924 byl předsedou výkonného výboru KSČ.
- Nebeský, Jaroslav** (1892–1937), Teigeho známý, rodák z Neveklova, diplomatický pracovník, redaktor, umělecký překladatel, vydavatel.
- Nebeský, Václav** (1889–1949), historik moderního umění, výtvarný kritik a publicista, posléze profesor dějin umění na VŠUP v Praze. Jako kritik přispíval v době války do časopisů *Kmen* a *Červen*, od 1919 spolupracoval s časopisem *Tribuna*, 1921–1924 *Volné směry*.
- Nejedlý, Otakar** (1883–1957), malíř, krajinář, od 1925 profesor krajinomalby na Akademii výtvarných umění v Praze.
- Němcová, Božena** (1820–1862), prozaička, klíčová spisovatelka české literatury 19. století.
- Němec, František** (1902–1963), básník (jeden z vůdčích představitelů avantgardní poezie počátku dvacátých let), novinář, fejetonista a prozaik.
- Neradová, M.**, divadelní ochotnice, Praha.
- Neumann, Stanislav Kostka** (pseud. Civis Bohemicus, Petr Pohan, K. Protiva, 1875–1947), básník, publicista, redaktor a organizátor, formativní osobnost české umělecké moderny a avantgardy devadesátých let 19. století až dvacátých let 20. století; pro okruh generace bratří Čapků i pro nejmladší generaci Karla Teigeho na přelomu desátých a dvacátých let určující umělec a organizátor.
- Neumannová, Kamilla** (1874–1956), nakladatelka, první žena S. K. Neumanna, v letech 1905–1931 vydávala prestižní edici *Knihy dobrých autorů*, kde představovala klíčové zahraniční i domácí modernistické autory.
- Nezval, Vítězslav** (1900–1958), básník, prozaik a dramatik, spolu s Karlem Teigem určující osobnost české literární avantgardy dvacátých a třicátých let 20. století.
- Nietzsche, Friedrich Wilhelm** (1844–1900), německý filozof, klasický filolog, básník a skladatel.
- Novák, Mirko** (1901–1980), filozof a estetik, Teigeho přítel, seznámil je Antonín Suk v roce 1917, po 1945 profesor estetiky na FF MU v Brně a na FF UK v Praze.
- Novák, Vítězslav** (1870–1919), hudební skladatel.
- Nováková, Anna** (pseud. Ada Nordenová, 1891–1973), operní pěvkyně, sopranistka, sólistka Národního divadla.
- Nováková, Z.**, Teigeho známá z Prahy.
- Novotný, Miloslav** (pseud. Karel Jesenský, 1894–1966), odpovědný redaktor časopisu *Republika*, knihovník, literární historik, editor a kritik, publicista, bibliofil, překladatel beletrie z francouzštiny a němčiny. Působil v Knihovně Národního muzea Praha (1924–1951, založil zde literární archiv) a v Památníku národního písemnictví.
- Ohman, Friedrich** (1858–1927), rakouský architekt působící rovněž v Čechách, autor návrhu secesního hotelu Central v Praze.
- Olbracht, Ivan** (vl. jm. Kamil Zeman, 1882–1952), spisovatel-prozaik, publicista, novinář a překladatel.
- Ondrák, K.**, divadelní ochotník z Neveklova.
- Opočenský, Gustav Roger** (1881–1949), spisovatel, novinář a písňový textař, příslušník pražské bohémy v letech před první světovou válkou.
- Ottruba, lékař**, rodinný přítel, přímluvce při odvodovém řízení.
- Pechač, J.**, divadelní ochotník, Praha.
- Pechstein, Max** (1881–1955), německý expresionistický malíř a grafik.
- Peroutka, Ferdinand** (1895–1938), žurnalista, dramatik a prozaik, klíčová osobnost české meziválečné demokratické žurnalistiky; po roce 1948 v exilu. Ve dvacátých letech kritik mladé marxisticky orientované generace.

- Petrík, Jiří** (1900), spolužák z gymnázia v Křemencově ulici.
- Pfemfert, Franz** (1879–1954), německý literární kritik a publicista, fotograf, vydavatel revue *Die Aktion*, podílel se na založení levicové Antinacionální socialistické strany (1915), přítel Lva Trockého.
- Philippe, Charles Louis** (1874–1909), francouzský spisovatel.
- Picabia, Francis** (1879–1953), francouzský malíř, básník a grafik.
- Picasso, Pablo Ruiz** (1881–1973), španělský malíř a sochař. Jedna z nejvýznamnějších osobností umění 20. století. Společně s Georgesem Braquem je považován za zakladatele kubismu.
- Picek, Jindřich**, spolužák z gymnázia v Křemencově ulici.
- Pick, Otto** (1887–1940), pražský německy píšící novinář, kritik, překladatel, spisovatel a básník, po 1939 v emigraci v Londýně, kde zanedlouho zemřel.
- Pittermann**, jeden ze spolupracovníků zamýšleného časopisu *Praha*.
- Poe, Edgar Allan** (1809–1849), americký básník a prozaik, autor zpravidla fantastických a mystických příběhů a zakladatel detektivního žánru.
- Pokorný, Eduard**, Teigeho domácí učitel němčiny (tzv. informátor) z prvních let gymnaziálních studií.
- Polan, Bohumil** (1887–1971), literární a divadelní kritik a historik.
- Polívka, Vladimír** (1896–1948), klavírista, spisovatel a hudební skladatel a pedagog.
- Procházka, Antonín** (1882–1945), malíř, grafik a ilustrátor, člen Skupiny výtvarných umělců.
- Prokop**, divadelní ochotník v Neveklově.
- Przybyszewski, Stanisław** (1868–1927), polský dekadentní a expresionistický spisovatel, dramatik a básník, člen hnutí Mladé Polsko, redaktor časopisu *Życie*.
- Psilander, Valdemar** (též Psylander, Waldemar, 1884–1917), dánský filmový herec.
- Puchtová, Marie**, divadelní ochotnice z Neveklova.
- Puchtová**, matka Marie Puchtové.
- Rada, Vlastimil** (1895–1962), spolupracovník časopisu *Republika*, malíř, grafik, ilustrátor a spisovatel.
- Rašín, Alois** (1867–1923), politik a ekonom, jeden z odsouzených v procesu s Omladinou, účastník 1. odboje, jeden z „mužů 28. října“, první československý ministr financí a funkcionář Československé národní demokracie. Při atentátu v roce 1923 byl smrtelně zraněn komunistickým radikálem.
- Rašín, Ladislav** (1900–1945), spolužák ze stejné třídy gymnázia v Křemencově ulici, později český politik a právník, za protektorátu činný v odboji, zemřel ve vězeňské nemocnici v Dietzu; prvorozený syn mladočeského politika a pozdějšího čs. ministra financí Aloise Rašína.
- Rašín, Miroslav** (1904–1964), mladší syn mladočeského politika a pozdějšího čs. ministra financí Aloise Rašína, Teigeho mladší spolužák na gymnáziu v Křemencově ulici, pozdější advokát a čs. diplomat.
- Rebec, František** (1863–1948), vydavatel časopisu *Nový ruch*.
- Reger, Max** (1873–1916), německý hudební skladatel, varhaník a klavírista.
- Renard, Jules** (1864–1910), francouzský spisovatel, pacifista a antiklerikál, spoluzakladatel *Mercure de France*. *Histoires naturelles* vydány 1864, česky 1912.
- Renoir, Pierre-Auguste** (1841–1919), francouzský impresionistický malíř.
- Reynek, Bohuslav** (1892–1971), básník, malíř a grafik, překladatel. V desátých letech blízký spolupracovník Josefa Floriana ve Staré Říši (svazky *Nova et Vetera, Archy* aj.).
- Reynolds, Joshua** (1723–1792), anglický malíř-portrétista.
- Rjebikov, Vladimír Ivanovič** (1866–1920), ruský klavírista a hudební skladatel.
- Roden, Josef** (1891–1950), redaktor časopisu *Nový ruch*, prozaik a scenárista.
- Rolf, Arne**, redaktor časopisu *Nový ruch*.
- Romains, Jules** (vl. jm. Louis Henri Jean Farigoule, 1885–1972), francouzský spisovatel a básník, představitel tzv. unanimismu. V mládí měl blízko k umělecké komunitě Abbaye de Créteil.

- Ropšin, V.** (vl. jm. Boris Viktorovič Savinkov, 1879–1925), ruský prozaik, politický aktivista, socialista, podnikal teroristické akce proti carské vládě, po říjnové revoluci kontrarevolucionář, zavražděn bolševiky ve vězení.
- Rousseau, Henri** (1844–1910), francouzský malíř, představitel naivního umění.
- Rückl, Jan Jiří** (1900–1938), spolužák ze stejné třídy gymnázia v Křemencově ulici, sklářský průmyslník, lidovecký politik, papežský komoří.
- Ruskin, John** (1819–1900), anglický malíř, spisovatel, vědec, básník, filozof a umělecký kritik.
- Rutte, Miroslav** (1889–1954), básník, literární a divadelní kritik, esejista a publicista, dramatik, prozaik, filmový estetik, scenárista.
- Růžička, Václav** (1871), katecheta na gymnáziu v Křemencově ulici.
- Sedláček, Vojtěch** (1892–1973), spolupracovník časopisu *Republika*, malíř a grafik.
- Seifert, Jaroslav** (1901–1986), básník, spisovatel, novinář a překladatel. Patřil mezi členy hnutí Devětsil, stál na počátku českého uměleckého směru poetismu. Je jediným českým nositelem Nobelovy ceny za literaturu.
- Seiwert, Franz Wilhelm** (1894–1933), německý malíř a grafik.
- Seurat, Georges** (1859–1891), francouzský malíř, jeden z iniciátorů neoimpresionismu, využívající techniky pointilismu.
- Severini, Gino** (1883–1966), italský malíř, představitel futurismu.
- Schmidt, Jan**, student z gymnázia v Křemencově ulici, spolužák (neabsolvoval), později lékař.
- Schmidt-Rottluff, Karl** (1884–1976), německý expresionistický malíř a grafik.
- Schönberg, Arnold** (1874–1951), německý hudební skladatel a teoretik.
- Schubert, Franz** (1797–1828), rakouský hudební skladatel období raného romantismu.
- Schuller, W.**, výtvarník.
- Schweraková, Růžena**, klavíristka, dcera Adolfa Schweraka (1857), právníka, finančního úředníka, dvorního rady, též klavíristy, člena Podskalské filharmonie.
- Schwimmer, Max** (1895–1960), německý malíř, grafik a ilustrátor.
- Skotarek, Władysław** (1894–1968), polský malíř, grafik a řezbář, poštovní úředník, v letech 1918–1920 člen poznaňské expresionistické skupiny Bunt.
- Skrjabin, Alexander Nikolajevič** (1871–1915), ruský klavírista a hudební skladatel.
- Slanec, Václav**, spolužák na gymnáziu v Křemencově ulici.
- Slaviček, Antonín** (1970–1910), malíř, vrcholný představitel českého impresionismu.
- Slaviček, Jan (Jenda)** (1900–1970), malíř, krajinář známý posléze svými obrazy Prahy, syn malíře, vrcholného představitele českého impresionismu Antonína Slavička (1870–1910), Teigeho přítel, podílel se (jako student AVU) např. na kubistické výstavě studentů gymnázia v Křemencově ulici (1917), od 1922 člen SVU Mánes.
- Smetana, Bedřich** (1824–1884), hudební skladatel.
- Soffici, Ardengo** (1879–1964), italský kubistický malíř a grafik.
- Sonnenschein, Hugo** (pseud. Sonka, 1890–1953), německý básník a publicista, narozený v Kyjově.
- Soukup, František** (1871–1940), sociálnědemokratický politik, novinář a publicista, povoláním právník. Jednalo se o jednoho z pěti „mužů 28. října“. Působil jako poslanec Říšské rady, Revolučního národního shromáždění a senátor Národního shromáždění ČSR. Na počátku existence československého státu zastával post ministra spravedlnosti.
- Sova, Antonín** (1864–1928), český básník, jeden z klíčových představitelů moderny přelomu 19. a 20. století.
- Spemann, Wilhelm** (1844–1910), německý vydavatel, od roku 1887 vydával mj. ilustrovaný týdeník *Der gute Kamerad*, jeden z nejoblíbenějších časopisů pro mládež v Německu, určený zejména pro gymnaziální studenty. Časopis rovněž vypisoval různé soutěže, také výtvarné, do níž se Teige přihlásil.
- Stanec, Jan**, viz Štanc, Jan

- Stock, Miloslav**, mladší spolužák z gymnázia v Křemencově ulici (1912–1920), lékař.
- Stříbrný, Jiří** (1880–1955), politik, novinář, účastník prvního odboje, jeden z „mužů 28. října“, majitel bulvárních novin a několikanásobný ministr. Zpočátku patřil mezi hlavní politiky národních socialistů, později po rozkolu předák radikálně nacionalistických formací, nejčastěji známých pod názvem Národní liga, zemřel ve vězení.
- Suk, Antonín** (1856–1926), řídicí učitel v Maršovcích u Benešova, pianista, varhaník, hudební pedagog a skladatel.
- Suk, Ivan** (1901–1958), básník, novinář a redaktor, člen Devětsilu.
- Suk, Josef st.** (1874–1935), skladatel a houslista, žák a zeť Antonína Dvořáka, rodák z Křečovic, obce nedaleko Neveklova, kde pobýval na letním bytě.
- Süss, Ladislav** (1900–1953), knihovník, malíř, grafik, historik umění, kritik, člen Devětsilu.
- Svoboda, Jan**, spolužák ze stejné třídy gymnázia v Křemencově ulici.
- Svobodová, Růžena** (1868–1920), česká prozaička a publicistka, 1918 založila časopis *Lípa*, který redigovala.
- Šafránek, Jan** (1852–1924), středoškolský profesor, literární historik, ředitel gymnázia v Křemencově ulici; nositel Řádu železné koruny III. třídy.
- Šalda, František Xaver** (1867–1937), vůdčí osobnost české literární kritiky přelomu 19. a 20. století a v době mezi válkami, od dvacátých let sympatizant Teigeho aktivit, poprvé Teigeho výrazně podpořil v polemice s Ferdinandem Peroutkou o charakter nejmladší literární generace počátkem dvacátých let (srov. např. edici polemiky in: *Kritický sborník* 1994, č. 1, ed. Karel Palek); po Šaldově smrti patřil Teige jako člen společnosti F. X. Šaldy k těm, kdo významně rozvíjeli odkaz díla tohoto kritika a umělce. Podle jeho návrhu byla např. realizována grafická podoba sebraných spisů F. X. Šaldy, vydávaných po roce 1945.
- Šámal, Jaromír** (1900–1942), spolužák ze stejné třídy gymnázia v Křemencově ulici, přezdívaný Kočka, později zoolog, entomolog, hydrobiolog, za války v odboji (zastřelen v Kobyliších v době druhého stanného práva).
- Šeda**, zřejmě otec Jaroslava Šedy.
- Šeda, Jaroslav** (1925–1993), muzikolog a publicista, v letech 1953–1974 ředitel Supraphonu.
- Šlepa, Karel** (1885–1969), básník a prozaik.
- Štelík, Jaroslav** (1881–1955), malíř-krajinář, známé jsou jeho scénérie Prahy.
- Šíma, Ladislav** (1885–1956), malíř, vyučoval kreslení na gymnáziu v Křemencově ulici.
- Šimůnek, Karel** (1869–1942), malíř, grafik, ilustrátor a scénograf.
- Škvorová**, divadelní ochotnice v Neveklově.
- Šmeral, Bohumír** (1880–1941), politik, novinář, předseda československé sociální demokracie, zakladatel Komunistické strany Československa a teoretik dělnického hnutí.
- Špála, Václav** (1885–1946), malíř, grafik, ilustrátor, v letech 1909–1911 člen SVU Mánes. Roku 1911 spoluzakladatel Skupiny výtvarných umělců. Od roku 1918 byl členem skupiny Tvrdošijní.
- Špálová, Johanna Antonie** (roz. Rychlíková, 1888), manželka malíře Václava Špály.
- Špatný, Emil** (1883–1937), redaktor a publicista, politik, meziválečný poslanec a senátor Národního shromáždění za Československou stranu národně socialistickou. V době první světové války blízký anarchistickému hnutí, za svoji politickou aktivitu vězněn, člen Národních socialistů.
- Šrámek, Fráňa** (1877–1952), básník, prozaik, esejist a dramatik.
- Šraml, Max** (vl. jm. Maxim Bernard, 1902–1949), novinář a překladatel z francouzštiny.
- Šrobár, Vavro** (1867–1950), slovenský lékař, politik, jeden z „mužů 28. října“, klíčová postava meziválečné slovenské politiky v Československu, od roku 1935 profesor Komenského univerzity v Bratislavě v oboru sociálního lékařství.
- Štanc, Jan** (zvaný Stanec), spolužák z gymnázia v Křemencově ulici (neabsolvoval), rodák z Maršovic u Neveklova, později úředník SNB.
- Štech, Václav Vilém** (1885–1974), historik umění, teoretik, kritik a publicista, profesor

Akademie výtvarných umění v Praze; za druhé světové války vězněn v nacistickém lágru.

Štenc, Jan (1871–1947), významný pražský nakladatel, v roce 1908 založil podnik Grafický závod Jan Štenc, který se věnoval reprodukci a dokumentaci uměleckých děl a architektury; podílel se též na vydávání *Volných směrů*, *Uměleckého měsíčníku* a dalších prestižních uměleckých revue.

Štěpán, Václav (1889–1944), muzikolog, estetik, klavírista, skladatel, publicista a pedagog, autorsky vystoupil též v *Almanachu na rok 1914*, přítel J. Suka st., analytik jeho tvorby.

Štěpánek Vladimír (1900–1943), spolužák ze stejné třídy gymnázia v Křemencově ulici, později advokát v Praze, člen správní rady nuselského pivovaru, za války činný v odboji, zahynul v Osvětimi-Birkenau.

Štorch-Marién, Otakar (1897–1974), nakladatel (nakl. Aventinum), spisovatel, básník a publicista, galerista (Aventinská mansarda).

Štulc, Jan, bratr Teigehe spolužák Vladimíra Štulce.

Štulc, Jaroslav (Jarka, 1903–1990), mladší spolužák z gymnázia v Křemencově ulici, později právník, bratr Teigehe spolužák Vladimíra Štulce.

Štulc, Josef (též Jouza, 1905–1996), nejmladší z bratrů Teigehe spolužák Vladimíra Štulce.

Štulc, Vladimír (1900–1987), starší Teigehe spolužák z gymnázia v Křemencově ulici, teoretik výtvarného umění, spoluzakladatel Devětsilu, stavební inženýr, předseda Klubu za starou Prahu.

Štulcová, Taňa (1901–1971), sestra bratrů Štulcových.

Švehla, Antonín (1873–1933), meziválečný politik, předseda tří československých vlád, předseda agrární strany, statkář v Hostivaři.

Švejda, Jindřich, mladší spolužák z gymnázia v Křemencově ulici, později pokladník Všeobecného penzijního ústavu.

Tacitus (kolem 55 — 115, pravděpodobně 120, nejpozději 124 n. l.), římský historik, právník a senátor, považovaný za jednoho z největších antických dějepisců.

Tagore, Rabindranath (též Rabíndranáth Thákur, 1861–1941), bengálský básník,

prozaik, dramatik, hudební skladatel, malíř, pedagog a filozof, propagátor nezávislosti Indie.

Teige, Josef (1862–1921), otec Karla Teigehe, historik a archivář hlavního města Prahy, člen České akademie věd a umění; jeho bratrem byl gymnaziální profesor Karel Teige (1859–1896). Jejich otec Karel Vojtěch Teige (1827–1907) byl vrchním inženýrem a úředníkem pojišťovací společnosti v Praze.

Teigová, Jana (zvaná též Hana nebo Johanna, 1903–1981), mladší sestra Karla Teigehe, knihovnice Městské knihovny v Praze.

Teigová, Johanna (roz. Fousková, 1877–1931), matka Karla Teigehe. Vycházíme zde z matričního zápisu jména Teigehe matky, v některých archivních materiálech se píše též jako Jana Josefa, na adresách korespondence sám Teige uvádí její jméno jako Hana Teigová. Spolu s Karlem a Janou se manželům Teigovým narodil též druhý syn Zdeněk Teige, který však zemřel několik měsíců po narození (7. 8. 1902 — 30. října 1902)

Theer, Otakar (1880–1917), básník, dramatik a překladatel.

Toller, Ernst (1893–1939), německý expresionistický básník, levicový aktivista, počátkem druhé světové války spáchal sebevraždu.

Toman, Karel (vl. jm. Antonín Bernášek, 1877–1946), básník a překladatel.

Tomášek, Jaroslav (1896–1970), hudební skladatel a historik, žák Zdeňka Nejedlého a Otokara Fischera na FF UK, hudbu studoval soukromě u Vítězslava Nováka a Jaroslava Křičky.

Topp, Arnold (1887–1961, tehdy prohlášen za mrtvého, od 1945 nezvěstný, pravděpodobně v sovětském zajetí), německý abstraktní malíř.

Trampota, Jan (1889–1942), malíř, krajinář.

Trockij, Lev Davidovič (vl. jm. Lev Davidovič Bronštejn, 1879–1940), bolševický revolucionář a marxistický teoretik, vynikající řečník a organizátor, blízký Leninův spolupracovník, vrchní velitel bolševické armády během ruské občanské války. Po Leninově smrti vypovězen do exilu, 1940 zavražděn agentem NKVD.

Troníček, Karel (1892), malíř a grafik.

- Turner, Joseph Mallord William** (1775–1851), anglický romantický krajinář, jenž bývá pokládán za předchůdce impresionismu.
- Uhde, Wilhelm** (1874–1947), německý historik umění a kritik, galerista (otevřel galerii moderního umění v Paříži v Rue Notre-Dame-des-Champs), uspořádal první kolekci kubistických obrazů (Picasso, Braque), blízký přítel a spolupracovník Piccasův a Rousseauův.
- Uhden, Maria** (1892–1918), německá kuboexpresionistická malířka a grafička, manželka výtvarníka Georga Schrimpf.
- Urzidil, Johannes** (1896–1970), pražský německy píšící spisovatel, básník, esejista a historik umění
- Vajtauer, Emanuel** (1892), novinář, politik, spisovatel, překladatel a publicista. Zprvu zastával krajně levicové názory, zakládající člen KSČ, později se přiklonil k národně socialistické politické orientaci, během okupace za protektorátu kolaboval otevřeně s nacisty, byl považován za jednu z vůdčích osobností tehdejší české žurnalistické kolaborace, po květnu 1945 nezvestný.
- Váňa, František Xaver** (1900), spolužák ze stejné třídy gymnázia v Křemencově ulici, muzikolog a spisovatel, hudební skladatel a pedagog.
- Vančura, Vladislav** (1891–1942), prozaik, scenárista, lékař. Podobně jako Teige studoval na gymnáziu v Křemencově ulici. Od roku 1920 první předseda Uměleckého svazu Devětsil, profilující osobnost české avantgardní prózy. Zavražděn nacisty v období heydrichiády.
- Vaněk, Karel** (1900–1960), spolužák z gymnázia v Křemencově ulici, malíř a právník, bratr Ludvíka Vaňka, spoluzakladatel Devětsilu; po rozchodu s Devětsilem (pro jeho komunistickou orientaci) založil vlastní Novou skupinu. Byt, v němž bratři Vaňkové s rodiči žili, byl několikrát místem organizování výstav studentů a malířských přátel z gymnázia v Křemencově ulici. S Karlem Vaňkem a Aloisem Wachsmannem měl Teige krátký čas, na sklonku desátých let, pronajatý společný ateliér ve Spálené ulici č. 55.
- Vaněk, Ludvík** (1897–1942), spolužák z gymnázia v Křemencově ulici, malíř a právník, bratr Karla Vaňka, syn právníka, politika a poslanec Revolučního národního shromáždění za Českou státoprávní demokracii, respektive z ní vzniklou Československou národní demokracii a prvního náměstka pražského primátora JUDr. Ludvíka Vaňka (1860–1926). Zavražděn nacisty v době heydrichiády v Kobylisích.
- Velázquez, Diego** (1559–1660), španělský malíř a básník.
- Verhaeren, Émile** (1855–1916), belgický francouzsky píšící básník a dramatik.
- Verlaine, Paul** (1844–1896), francouzský básník, klíčový představitel prokletých básníků a symbolismu.
- Verne, Jules** (1828–1905), francouzský spisovatel dobrodružné literatury. Je považován za jednoho ze zakladatelů žánru vědeckofantastické literatury.
- Vildrac, Charles** (1882–1971), francouzský spisovatel a básník, byl členem skupiny L'Abbaye de Créteil (Créteilské opatství), u mladých českých básníků počátku dvacátých let bohatě reflektované, kterou založil spolu s G. Duhamelem.
- Vilém II. Pruský** (1859–1941), do 9. 11. 1918 poslední německý císař a pruský král.
- Villiers de l'Isle Adam, Auguste** (1838–1889), francouzský básník a prozaik, předchůdce symbolismu.
- Vladyka, Ladislav P.** (vl. jm. Ladislav Přimda, 1893–1956), přispěvatel časopisu *Republika*, spolu s Teigem redigoval první číslo uměleckého měsíčníku mladých *Orfeus*, s Teigem se v redakci názorově rozešel, neboť preferoval apolitičnost periodika, redigoval pak ještě dvě další čísla, poté časopis zaniká.
- Vobrubová-Veselá, Jaroslava** (1891–1969, někdy též psána jako Vobrubová-Koutecká), překladatelka z francouzské, německé a nizozemské literatury.
- Vrbenský, Bohuslav** (1882–1944), stomatolog, novinář a politik, meziválečný ministr a poslanec Národního shromáždění; člen Československé socialistické strany, později zakladatel Neodvislé socialistické strany

dělnické a nakonec politik Komunistické strany Československa, zemřel v SSSR.

Vycpálek, Ladislav (1882–1969), skladatel, knihovník Národní knihovny, kde 1922 založil hudební oddělení.

Vydra, Václav (1876–1953), herec, ve Vinohradském divadle působil v letech 1913–1922.

Wachsmann, Alois (1898–1942), malíř, scénograf a architekt, 1920 spoluzakladatel Devětsilu. S Aloisem Wachsmannem (který rovněž, dříve než přešel od roku 1914/1915 na jiné gymnázium, studoval v Křemencově ulici) a Karlem Vaňkem měl Teige krátký čas, na sklonku desátých let, pronajatý společný ateliér ve Spálené ulici č. 55.

Walden, Herwarth (vl. jm. Georg Lewin, 1878–1941), německý spisovatel, vydavatel, galerista, hudebník a skladatel. Patřil mezi klíčové a formativní osobnosti rané německé umělecké avantgardy 20. století (expresionismus, futurismus, dadaismus, nová věcnost). 1910–1932 založil časopis *Der Sturm*. 1918 vstoupil do Komunistické strany Německa. Po vzestupu nacistů hledal útočiště v SSSR, kde však vzbuzoval pozornost stalinistických bezpečnostních orgánů. Zemřel ve vězení poblíž Saratova.

Weiner, Richard (1884–1937), básník, prozaik, publicista, výrazně experimentální typ autora, blízkého expresionistickým východiskům. Teige v denících zastává vůči Weinerovi poměrně kritické stanovisko, které podněcovalo zvláště ostré Weinerovo odmítání bolševismu a kritika intelektuálů, kteří mu mnohdy z nedůvěryhodných důvodů otevírali cestu k nám.

Weiss, Ernst (1882–1940), židovský německy píšící lékař, spisovatel a dramatik narozený v Brně, od 1934 v Paříži, po vstupu nacistických vojsk do města spáchal sebevraždu.

Wells, Herbert George (1866–1946), anglický spisovatel. Společně s francouzským spisovatelem Julesem Vernem je nazýván „otec science fiction“. Do jeho knih se však výrazně promítly také jeho socialistické

názory, takže mnohá jeho díla lze považovat za sociálně vědecké utopie.

Werfel, Franz (1890–1945), jeden z nejvýznamnějších pražských židovských německy píšících spisovatelů.

Wetzel, Ines (1878–1940), německá malířka a grafička, inspirovaná expresionismem.

Whitman, Walt (1819–1892), americký spisovatel, básník a novinář; jeden ze zakladatelů moderní americké poezie.

Wilson, Thomas Woodrow (1856–1924), 28. prezident USA.

Wolker, Jiří (1900–1924), básník a dramatik, v letech 1921–1922 byl členem Literární skupiny a 1922–1923 Devětsilu, jedna z formativních osobností raného avantgardního slovesného umění.

Wolf, Hugo (1860–1903), rakouský hudební skladatel.

Wroniecki, Jan (1890–1948), polský malíř a grafik, v letech 1918–1920 člen poznaňské expresionistické skupiny Bunt.

Zahradník, Isidor (vl. jm. Theodor Zahradník, 1864–1926), katolický kněz, politik a diplomat.

Zamrazil, Václav, ochotník v Neveklově, spolužák ze stejné třídy gymnázia v Křemencově ulici, později právník a úředník.

Zavadil, Jan, spolužák ze stejné třídy gymnázia v Křemencově ulici (neabsolvoval, na gymnáziu studoval do roku 1917–1918, později inženýr), podle Teigeho názoru byl tím, kdo v některých spolužácích ze třídy vzbudil zájem o malířství.

Zelenka, Teigeho kamarád.

Zeman, Jan, profesor latiny na gymnáziu v Křemencově ulici.

Zítek, Ota (též Otto, 1892–1955), operní režisér, hudební skladatel a spisovatel.

Zitzewitz, Augusta von (1880–1960), německá malířka, portrétistka, spolupracovnice časopisu *Die Aktion*.

Zrzavý, Jan (1890–1977), malíř a grafik, člen Osmy a Skupiny výtvarných umělců. Zrzavého dílo bude Teige se zájmem sledovat po celý svůj život.

